

mededelingen opbouwwerk

werk maken van p.c.g.

**gemeenten, gewestelijk arbeidsbureaus
en bewonersorganisaties zetten zich in
voor achterstandswijken**

themanummer
mei '87
6e jaargang
nummer 54

Inhoud

	pag.
- MeMo	2
- Ten geleide	3
- Alkmaar: Wat gebeurt er met minderheden	3
- Almelo: Buurtbeheer in de PCG-wijken	7
- Arnhem: Arbeidspoolprojecten	10
- Arnhem: Scholingsplan AGB	13
- Ronde tafelgesprek met bewoners	14
- Den Haag: Volksbuurtmuseum Schilderswijk	19
- Deventer: Gebiedsbureau als instrument van bewoners	20
- Dordrecht: Al-136 uit de problemen	24
- Eindhoven: Achterstandsgebieden in de praktijk	25
- Enschede: Projectenburo Het Getfert en Het Perik	29
- Enschede: Projekt buurt en werkgelegenheid	31
- SoZaWe als gangmaker	32
- Tweede Kamerleden over PCG	34
- Wethouders over PCG	36
- Groningen: Opbouwwerk en PCG	38
- Haarlem: Doelgroepen en gebiedsgericht beleid	40
- Helmond: Arbeidsbemiddeling door wijkwerkers	41
- Leerdam: Het PCG-beleid in Leerdam-West	44
- Nijmegen: Voorzichtig optimisme over PCG-beleid	45
- Nijmegen: Wijkwerkplaats Bottendaal	47
- Rotterdam: Werkloosheid als oorzaak en gevolg van achterstanden	48
- Zaanstad: De facelift van wijk Poelenburg	51
- Provincie steunt PCG-beleid	53
- Het PCG-beleid: stand van zaken	54

is een mededelingenblad van, voor en over de lokale opbouwwerkpraktijk.
 Samenstelling: Jan Bugter, Charlotte Krop, Dorine Winkels.

M.O. verschijnt ten minste 10 maal per jaar, zes gewone en vier themanummers.
 Een jaarabonnement kost f 34,-. Bij méér abonnementen reductie op aanvraag. Losse nummers kosten f 4,75, themanummers f 5,50; dit dubbeldikke meinummer kost f 7,50, excl. porto.

Redactie en administratie:
 Pr. Mauritslaan 26, 2582 LS Den Haag,
 tel. 070521354.
 ISSN: 016806SX.

MeMo

Het is nog maar enkele jaren geleden dat er enig rumoer was over de ambtelijke notitie over de fictieve wijk "Buitenkans". In dat verhaal werd op ideaal-typische wijze geschetst hoe de zaken in een PCG-wijk er voor staan en hoe middelen zouden kunnen worden aangereikt om de eigen potenties en doelvoorstellen van de bewoners van die wijk tot een eigen maatschappelijke vormgeving te laten leiden. Die in de ministeriële BiZa-laden verdwenen notitie werd daar door het weekblad De Groene uitgevist en dat leidde dan weer tot Kamervragen. Het Probleem-Cumulatie-Gebieden-Beleid (de P.C. Hooft prijs voor die naam alleen al!) beoordelen is een hopeloze opgave. Alleen al de enkele omstandigheid dat dit "moedgevend" bedoeld aanvullend beleid plonst in een zee van ontmoedigende beleidsmaatregelen en -effekten, die de betreffende wijken zonder uitzondering bereikt hebben, maakt een echte beoordeling van deze buitenkans onmogelijk.

Daarnaast zijn er zeer veel andere vragen open, zoals de vraag waarom bepaalde wijken wel en andere niet: daarbij doemt een vergelijking op met de eertijdse toewijzing van de Interim-Saldo-Regeling voor stadsvernieuwingsgebieden, waarbij (ook) het binnen en buiten de prijzen vallen ingewikkeld en dus "loterij-kundig" bepaald werd. En is er de vraag waarom het een stringent gebieden-beleid is, terwijl tal van vraagstukken wel een belevings- en uitvalsbasis in de wijk kennen, maar zeker geen oplossingsbasis.

Er resteert een vraag m.b.t. het (de-)centraal karakter van dit beleid; en of het binnengemeentelijk niet tot toeneming van stigmatisering en probleem-cumulatie leidt i.p.v. tot het beoogde omgekeerde effect. Geen geringe vragen, te meer omdat het klimaat en de infrastructuur ontbreken om serieus met die essentiële punten bezig te zijn, kritisch te toetsen en bijsturing mogelijk te maken.

Dit themanummer van M.O. voorziet in de maatschappelijke berichtgeving omtrent PCG. Als zodanig is M.O. als rapportage-instrument wellicht belangrijker dan het eigenlijk zou moeten zijn.

Ten geleide:

Dit themanummer is geheel gewijd aan het probleem-cumulatie-gebieden beleid, dat momenteel in wijken in 18 steden in Nederland wordt uitgevoerd. Het nummer is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden.

Er is getracht van zoveel mogelijk betrokkenen bijdragen op te nemen. Zo treft U in dit nummer artikelen aan uit vrijwel alle steden. Jammer genoeg is het niet gelukt om uit Utrecht, Amsterdam en Leiden tijdig een bijdrage te krijgen. Ook actieve bewoners komen aan het woord, middels een verslag van een ronde tafel gesprek. Zowel lokale politici als leden van de Tweede Kamer hebben een bijdrage geleverd door het beantwoorden van een aantal vragen, die de redactie van M.O. hen heeft voorgelegd.

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft medewerking verleend middels een vraaggesprek met de heren Knol en Garretsen. Jammer genoeg is het niet gelukt een bijdrage op te nemen van het coördinerend ministerie van Binnenlandse Zaken. Directeur Generaal Hendriks was wel bereid tot een interview, maar gezien zijn volle agenda lukte dit niet tijdig. Het interview zal nu worden opgenomen in een der volgende nummers van M.O. Tenslotte treft U een uitvoerig overzichtsverhaal aan over De Stand van Zaken dat is gerelateerd aan de ervaringen, die tot nu toe zijn opgedaan binnen het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden.

Het is inmiddels duidelijk, dat men in vele gemeenten goed uit de voeten kan met de samenhangende aanpak van vraagstukken. Bewonersorganisaties, gemeente en gewestelijke arbeidsbureaus trekken er hard aan om het een en ander van de grond te krijgen.

Het is immers de bedoeling dat er een omkering plaatsvindt van de neerwaartse spiraal waar deze wijken zich in bevinden. Maar of het zo zal uitwerken, dat er ook inderdaad iets op gang gebracht wordt, waar mensen in de wijken de moed aan kunnen ontlenuen om zich met elkaar blijvend in te spannen voor een meer leefbare situatie, daarover kan in dit stadium nog niet veel worden gezegd. Duidelijk echter is wel, dat heel veel wijkbewoners heel veel energie steken in de mogelijkheden, die zich aandienen om allerlei zaken te verbeteren. In hoeverre dit zal leiden tot blijvende verbeteringen wordt voor het grootste gedeelte bepaald door krachten, waar diezelfde wijkbewoners weinig invloed op hebben. Wellicht valt daarover over ca. 1 jaar meer te zeggen. Dan kan opnieuw de balans worden opgemaakt via een themanummer van Mededelingen Opbouwwerk. ■

Alkmaar

Wat gebeurt er met de minderheden?

Van de in totaal 16 gemeenten waarbinnen het zogenaamde "Achterstandsgebiedenbeleid" (ook wel Probleemcumulatiegebiedenbeleid, kortweg PCG-beleid genoemd) inmiddels van start is gegaan, liggen er twee in ons werkgebied, te weten Alkmaar en Zaanstad. In dit nummer willen we een eerste blik werpen op de Alkmaarse situatie. Daarbij zal met name de positie van de buitenlanders in planning en uitvoering aan de orde komen.

Waarom PCG-beleid?

Ik fiets naar het wijkcentrum Overdie om samen met een aantal bestuurders van Turkse organisaties een bijeenkomst over remigratie voor te bereiden. De wind tussen de flats lijkt van alle kanten tegelijk te komen. Deze confrontatie met stapelbouw en permanente tegenwind doet me denken aan iets anders waar ik mee bezig ben: Probleemcumulatie, een opeenhoping van elkaar versterkende problemen. Flarden van de Kerstboodschap van een aantal PCG-gemeenten aan het Kabinet schieten door mijn hoofd. Daarin staat o.a. een mooi citaat uit een toespraak van wijlen minister Rietkerk; "Het Kabinet weigert om de mensen die gebukt gaan onder de probleemcumulatie maatschappelijk af te schrijven." "Voor het handhaven van een morele en niet-racistische standaard in onze Nederlandse samenleving zijn wetten en regels nodig en die zullen gehandhaafd en streng toegepast moeten worden. Maar de keerzijde van zo'n beleid is ook, dat er zorg bestaat voor de gecompliceerde processen die zich afspelen aan de onderkant van onze samenleving, waaruit sociale onrust, criminaliteit en onzekerheid die de basis vormt van racisme, voortkomen." (1)

De schrik zat er goed in na de verkiezingsresultaten van de Centruumpartij in Almere en een aantal wijken in de grote steden. Daar was gecoördineerde actie op zijn plaats. Daar diende de vicieuze cirkel der verloedering krachtadig doorbroken te worden met frisse nieuwe ideeën. De achterstanden op het terrein van de zogenaamde "drie W's" (wonen, weten en werken) waarmee de mensen geconfronteerd werden, zouden geïntegreerd aangepakt gaan worden. Doelgroep van het nieuwe beleid werd de hele bevolking van wijken, waar de plaats van wegtrekkende bewoners in snel tempo was ingenomen door leden van minderheidsgroepen. Door het beleid op

de totale bevolking te richten zou een verdere verwijdering tussen de autochtone en allochtone bewoners voorkomen kunnen worden en zouden zaaiers van vreemdelingenhaat minder gemakkelijk voet aan de grond krijgen.

Ik reed bijna tegen een lantaarnpaal, zo liet ik me meeslepen door de zinnen, die zich zo gemakkelijk lieten vormen uit het overvloedige materiaal, dat ik onder ogen gekregen had. De betovering was snel verbroken. Tussen de stukken zaten immers ook allerlei minder positieve berichten.

Vraagtekens

Is het niet vreemd, dat in het rijtje voorwaarden om PCG-gemeente te kunnen zijn de aanwezigheid van etnische minderheden voorkomt – later zelfs aangescherpt tot aanwezigheid van een hoge concentratie etnische minderheden in één of enkele wijken. (2)

Komen zo minderheden niet in het verkeerde rijtje terecht, het rijtje van problemen: slechte huisvesting, werkloosheid, minderheden, ...? Lintjens (3) drukt het als volgt uit: "problemen op wijkniveau gaan opeens "cumuleren" als daar ook nog eens het probleem de buitenlander bijkomt." Is het niet vreemd, dat de aanwezigheid van etnische minderheden een absolute voorwaarde vormt voor de toekenning van gelden voor een niet-categoriaal beleid? En is het niet vreemd om "minderheden" die zich op heel veel terreinen juist geen buurtbewoner voelen en meer stedelijk georiënteerd zijn, te "gebruiken" als reden voor het opzetten van een wijkgericht beleid? Ook de PCG-gemeenten zelf zetten allerlei vraagtekens. Zij wilden liever een probleemgerichte aanpak die niet aan een bepaald beleid gebonden zou zijn. Dit zou nl. leiden tot (verdere) stigmatisering van zo'n gebied en haar bewoners en tot een onrechtvaardige verdeling van middelen over de wijken. Tevens vonden de gemeenten de sterk centralistische aanpak, waarvan in de plannen tot 1986 nog sprake was, niet de meest gelukkige; zij immers kenden de problemen het best en zouden beter dan het rijk in staat zijn snel en effectief te handelen, als het rijk hen maar van het nodige geld voorzag.

Vroegtijdige afbraak

Erger nog dan de vraagtekens zijn de ontbindingsverschijnselen die het beleid na 1985, toen het nog maar net van start was gegaan, begon te vertonen. Het achterstandsgebiedenbeleid maakte in korte tijd een enorme duikeling op het prioriteitenlijstje van het coördinerend ministerie, dat van Binnenlandse Zaken. In de eerste plaats lijkt dit veroorzaakt te zijn door de weigerachtigheid van andere departementen om geld te leveren aan de interdepartementale pot. Ook zal het feit, dat de opvol-

gers van Rietkerk niet bij de totstandkoming van het PCG-beleid betrokken waren geweest het proces van afstoting hebben versneld. Voor het geld dat Biza zelf beloofd had uit te geven aan PCG-beleid (oplopend van 9,75 miljoen in 1985 en 1986 tot zo'n 29 miljoen in 1989) kreeg ze wel erg weinig invloed op het totale beleid terug. Het hoeft dan ook niemand te verbazen, dat minister Van Dijk uiteindelijk besloot tot een forse bezuiniging: het bedrag zou met ingang van 1987 gefixeerd worden op zo'n 10 miljoen per jaar. (4)

Het spreekt voor zich, dat dit voor de meerjarenplanning ook in Alkmaar een klap betekende. Voor allerlei projecten diende financiering in de normale begroting gevonden te gaan worden, andere projecten kregen een kortere looptijd of een forse korting aan hun broek. Voor de ontwikkeling van een onorthodoxe aanpak, die niet zou leiden tot een onrechtvaardige bevoordeling van een wijk, zijn de algemene bezuinigingen die op de gemeenten afkomen echter nog rampzaliger dan deze kortingen. Hoe kun je de PCG-doelstelling bereiken als de bezuinigingen op de algemene uitkering (van Rijk aan Gemeenten), de Rijksbijdrage Sociaal-Cultureel Werk en voorzieningen voor de basiseducatie en werkprojecten voor jongeren voor 1987 voor PCG-gemeenten vijf à tien keer zo groot zijn als het bedrag, dat de gemeenten aan PCG-gelden ontvangen? (5)

Voor Alkmaar vormen de artikel 12-status, plus het feit, dat een deel van de voorzieningen in de oude stad overgeheveld dient te worden naar de nieuwbouwwijken in Alkmaar-Noord een extra handicap. Het spreekt voor zich, dat je van gemeenten die op de PCG-terreinen Wonen, Weten en Werken moeten bezuinigen, niet mag verwachten, dat ze met de relatief lage bijdrage die ze in het kader van het achterstandsgebiedenbeleid ontvangen de oorspronkelijke doelstelling halen, terwijl de meeste departementen het lelijk laten afweten. Binnen de gegeven situatie doet het Ministerie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid nog het meest. Voor veel projecten is het te vroeg voor een evaluatie. Wel is het interessant te bekijken welke plaats de minderheden in de plannen innemen, en of de praktijk overeenstemt met de plannen. Voor we daarnaar gaan kijken, wil ik eerst iets meer over de planwijk Overdie kwijt. Tot nu toe is een winderige straat en een lantaarnpaal het enige wat we daarvan gezien hebben.

Het PCG-beleid Overdie

Als PCG-gebied is in Alkmaar de in het zuiden van de stad gelegen wijk Overdie aangewezen. Deze wijk bestaat uit twee gedeelten die nogal van elkaar verschillen, te

weten: Oud-Overdie met zo'n 3000, en Nieuw-Overdie met rond de 5000 inwoners, van elkaar gescheiden door het park de Oosterhout. In Oud-Overdie is nogal wat laagbouw en lage stapelbouw te vinden. Een kwart van de huizen is van vóór de tweede wereldoorlog. In de vijftiger en het begin van de zestiger jaren vond een forse uitbreiding plaats. Omdat Oud-Overdie stadsvernieuwingsgebied is, vinden er de laatste jaren nogal wat renovatie-activiteiten plaats. Het buurtleven in Oud-Overdie is hecht, zeker als je dat vergelijkt met dat van Nieuw-Overdie, dat veel meer het karakter draagt van een nieuwbouwwijk. De bebouwing in Nieuw-Overdie bestaat voornamelijk uit lage en hoge stapelbouw uit de eerste helft van de zestiger jaren en kan omschreven worden als kil en fantasieloos. In de periode van 1975 tot 1985 nam de bevolking van het plangebied af met 19%, hetgeen veroorzaakt werd door de afname van de gemiddelde gezinsgrootte en een teruggang van het aantal (volledige) gezinnen. Het aandeel van de alleenstaanden in de totale bevolking van het plangebied is de laatste tien jaar snel gegroeid en boven het Alkmaarse gemiddelde terecht gekomen. Ook wonen er in het plangebied relatief veel één-oudergezinnen en jongbejaarden. Het percentage migranten ligt met zo'n 15% op meer dan twee keer het stedelijk gemiddelde. Deze samenstelling hangt vooral samen met het feit, dat er in het plangebied relatief veel huurwoningen zijn. De huur van een deel daarvan is bovendien verhoudingsgewijs laag. Net als in andere "oude" wijken in Alkmaar moet Overdie in het kader van de algemene bezuinigingen op het welzijnswerk relatief veel inleveren ten gunste van de nieuwbouw in Alkmaar-Noord, waar nu bijna de helft van de Alkmaarse bevolking woont.

Het Alkmaarse PCG-plan en de minderheden

Allereerst dient gesteld te worden, dat de gemeente in de beginfase waarin de plannen werden opgesteld en ingezameld ook de minderhedenorganisaties heeft benaderd, en wel via het Alkmaarse Platform Migranten. Het Platform was toen in oprichting en was (en is) vrijwel uitsluitend bezig met het opbouwen en versterken van zichzelf als organisatie. Daardoor was de participatie van buitenlanders aan de plannemakerij en in de latere adviesverlening gering. De verwachting is, dat dit in de nabije toekomst verbeterd door een duidelijker taakverdeling binnen het bestuur van het Platform.

Van de in totaal achttien goedgekeurde plannen hebben er acht betrekking op verbetering van woningen en woonomgeving. Het gaat daarbij om maatregelen als geluidsisolatie, aanleg van speelplaatsen,

voetgangersoversteekplaatsen, drempels etc. Het enige wat je hier wat betreft de minderheden mag afvragen is of zij in de eventueel te organiseren inspraakprocedures een reële kans krijgen. Deze kwestie ligt vooral op het bordje van een ander PCG-project, dat zich ten doel stelt om de betrokkenheid van buurtorganisaties bij de eigen problemen te vergroten, de "zelforganisaties" te versterken en zo ook de deelname van buurtbewoners aan allerlei activiteiten te bevorderen. Uit bv. de uitgave van een vertaalde versie van een brochure waarin een aantal projecten aan de wijkbewoners worden voorgesteld, blijkt in elk geval enige aandacht voor het betrekken van minderheden bij het PCG-werk. Of dit project als methodisch zout in de pap een wezenlijke brugfunctie voor wijkbewoners in het algemeen en de minderheden in het bijzonder kan vervullen, is nu nog onduidelijk. De ruggegraat van de niet-technische projecten wordt gevormd door het project "Scholing in relatie met de arbeidsmarkt", dat geheel gefinancierd wordt uit SoZaWe-gelden (1 miljoen per jaar). Binnen dit project wordt gewerkt aan onderzoek naar de arbeidsmarkt en wensen van buurtbewoners en begeleiding. Daarnaast vervult het project een ombudsfunctie en regelt het de centrale intake en plaatsing van laagopgeleide volwassenen op allerlei concrete scholingsactiviteiten. Het project loopt sinds midden 1985 en lijkt ook voor migranten goed te functioneren. Het is zeker één van de projecten die in de toekomst speciale aandacht in dit blad verdient. Bij dit project zijn drie andere projecten "aangehaakt", te weten "kinderopvang" (voor deelnemers aan cursussen), "projectbegeleiding opleidingskeuze migranten" en "informatie- en documentatievoorziening". Op de laatste twee projecten kom ik zo nog terug.

Enkele projecten hebben te maken met de reorganisatie van het buitenlanderswerk, gemarkeerd door de sluiting van de Alkmaarse dependance van de "Peregrinustichting" per 1 januari 1987. Zo worden PCG-gelden gebruikt voor een aantal migrantengroepen (Marokkanen, Italianen, Tolkencentrum en Platform Migranten). Daarnaast is er een project dat vooral via methodiekontwikkeling een betere koppeling tussen de hulpvraag van migranten en het hulpaanbod van allerlei instellingen op het terrein van maatschappelijke dienstverlening tot stand hoopt te brengen. In de beginfase is enige directe hulpverlening aan migranten vanuit dit laatste project mogelijk. Het is zeker interessant over pakweg een jaar te bekijken of men erin geslaagd is deze directe hulpverlening terug te dringen ten gunste van activiteiten gericht op het "openbreken" van instellingen en het effectief verwijzen van migranten. Dan resten ons nog drie losse projecten.

Eén daarvan heeft tot doel de problemen van minderheden/wijkbewoners bij het invullen van allerlei moeilijke formulieren op het gebied van huisvesting, sociale zekerheid, belastingen etc. te verkleinen. Dit zou moeten gebeuren door scholing van vrijwilligers en het signaleren van problemen met formulieren naar instanties toe. De uitvoering van dit project is nog niet gestart. Een tweede project omvat een onderzoek waarin nagegaan wordt in hoeverre de gezondheidsvoorzieningen in Overdie afgestemd zijn op de noden en behoeften van 0 - 19 jarigen. Op basis van de onderzoeksresultaten die momenteel uitgewerkt worden wil men binnen het project ook werken aan probleemoplossing. Het derde project, integratie sportbeoefening, komt hieronder aan de orde.

Geschuif

Tijdens het verzamelen van materiaal bleek er bij drie van de achttien projecten sprake te zijn van een kloof tussen de doelstelling enerzijds en de praktijk tot nu toe anderzijds, die in het nadeel van migranten is. Reden genoeg om bedoelde drie projecten hier nader te bekijken:

Project informatie- en documentatievoorziening

De projectbeschrijving van dit gemeenschappelijk initiatief van het project "Scholing in relatie met de arbeidsmarkt en de Openbare Bibliotheek" luidt als volgt: "Het gaat in de eerste plaats om beschikbaarstelling en begeleiding van informatie en documentatie voor bewoners in de wijk, met name voor migranten, over vorming, scholing en onderwijs. In de tweede plaats gaat het om informatie en documentatie voor begeleiders en docenten, opdat cursisten optimaal geïnformeerd worden over maatschappelijke en arbeidsmarktontwikkelingen". In de dependance, die gevestigd is in het wijkcentrum, en die met behulp van PCG-gelden van boven naar beneden is verhuisd en ingericht, staat een lichtelijk uitgedund en enigszins aan het project aangepast aanbod aan voornamelijk Nederlandstalige boeken en wat gewone lectuur in enkele talen. Samen met de op docenten en begeleiders gerichte materialen beslaan deze boeken nog geen twee planken. Het is natuurlijk logisch dat je van een bibliotheek die aan activiteitengelden niet meer dan zo'n vier à vijfduizend gulden op jaarbasis beschikbaar heeft, en die enige tijd nodig heeft om zich op een moeilijk terrein als vorming, scholing en onderwijs met name voor migranten te oriënteren, geen wonderen mag verwachten. Maar het blijft een feit, dat de ca. f 100.000,- die dit project op jaarbasis opslokt tot op heden nauwelijks direct voor het projectdoel is aangewend. Als de inspanningen niet snel leiden tot een goede

gerichte informatie en documentatiemateriaal op de in de doelstelling beschreven velden, met name ook voor migranten, dan is de conclusie onontkoombaar dat hier met PCG-geld een dependance van de bibliotheek wordt opengehouden, die anders zonder meer zou zijn verdwenen t.b.v. een dependance in Alkmaar-Noord. Nu is het openhouden van elke bibliotheekvoorziening een nobel streven. Dat mag echter niet leiden tot het al dan niet bewust ondergeschikt maken van het eigenlijke projectdoel.

Project opleidingskeuze migranten

Hier treffen we een heel vreemde situatie aan. De projectbeschrijving luidt: "Migrant-nemen zelf weinig initiatief om gebruik te maken van het reguliere activerings- en opleidingskeuze-aanbod. Dat wordt veroorzaakt door de wijze waarop dat aanbod is ingericht. De Nederlandse werkwijze sluit niet aan bij de belevingswereld van migranten. De dienstverlening is teveel louter verbaal. Dit project tracht middelen en materialen uit verschillende scholingsdisciplines bijeen te brengen en zo een voor migranten tastbaar keuzeproces te realiseren". Dit project is ondergebracht bij de Stichting Educatief Werk Alkmaar (EWA), alwaar, maar ik me heb laten vertellen, met geld uit het project "Scholing in relatie tot de arbeidsmarkt" een dependance van het CBB te Heerhugowaard is ondergebracht. Al kort na de goedkeuring van de plannen en toekenning van gelden moet er ergens iets veranderd zijn. In een stuk van 21 mei 1986 dat betrekking heeft op dit project lezen we dat het nu opeens gaat om een "Voorbereidend beroepsjaar voor vrouwen". Ook hier geldt weer, dat het vast een activiteit betreft die steun verdient, maar de "allochtone" vrouwen zijn zowel op papier als in de praktijk - er nemen geen buitenlandse vrouwen deel - verdwenen. Het frappante is dat in de stukken ter voorbereiding op de raadsvergadering van 29 januari 1987, waar over de bezuinigingen op het PCG-project werd gesproken, de naam "begeleiding opleidingskeuze migranten" gewoon is opgenomen.

Project integratie sportbeoefening

Dit is het laatste project dat ik hier kort aan de orde wil stellen. Hiermee wil men bevorderen dat migranten in Overdie gebruik maken van de sportvoorzieningen in de wijk en aansluiting vinden bij de algemene sportorganisaties. Het project zal zich richten op zowel ouders als kinderen onder de migranten. Waarnodig zullen tijdelijk afzonderlijke voorzieningen voor migranten mogelijk moeten zijn. Op den duur zullen de "bestaande" organisaties ook de sportbeoefening onder migranten moeten behartigen. Ook met dit project is iets vreemds gebeurd. Van de voor 1986 gevraagde

f 30.000,- werd f 15.000,- toegekend. Dit bedrag bleef onaangeroerd en is inmiddels doorgeschoven naar 1987. Het "dreigt" nu naar het algemene randgroepjongerenwerk te gaan, waarbij ook het woord overlevings-tocht is gevallen. Het wordt eentonig: weer een goed doel, maar weer om wat voor reden dan ook, verlegging van de doelstelling op grond waarvan het geld gekregen is. Het voorstel van B & W om dit project na 1987 onder te brengen in het jaarprogramma welzijnswerk doet dan bij mij de vraag rijzen: welk project? Sport en minderheden, of een voortzetting van wat men nu voor 1987 aan het bedenken is?

Slot

Ik stelde hiervoor al dat het voor een goede inhoudelijke analyse en evaluatie van de projecten nog te vroeg is. Wel zijn er genoeg duidelijke tekenen, die erop wijzen, dat zaken niet lopen zoals ze moeten lopen. In een aantal gevallen lijken gelden die onder het kopje "minderheden" verkregen zijn volledig of grotendeels anders gebruikt te worden. Ik wil hier niet zozeer de beschuldigende vinger richten op degenen die de projecten uitvoeren. Ik wil vooral een oproep doen aan zowel het College van B & W als de Gemeenteraad van Alkmaar om werk te maken van coördinatie en afstemming. Een incidenteel bij elkaar roepen van de coördinatoren van de PCG-projecten is hiervoor niet voldoende! Naast een betere coördinatie lijkt het me ook zaak om het Platform Migranten een zodanig inzicht te geven in de PCG-plannen, dat zij in staat gesteld wordt de gang van zaken te controleren. Het gaat er dan niet om om vertegenwoordigers van buitenlanders in alle (vermoeiende, tijdrovende en soms niet te volgen) overlegstructuren te betrekken tot de verstikkingsdood erop volgt, maar om het geven van een goed en duidelijk inzicht.

Jak den Exter, Centrum buitenlanders Peregrinus, Schuitstraat 13, 1942 AB Beverwijk, tel. 02510-29167.

(eerder gepubliceerd in: Peregrinus-bulletin)

Noten:

(1)Citaat uit de toespraak, die minister Rietkerk namens het Kabinet Lubbers I op 16 december 1985 uitsprak bij gelegenheid van de ondertekening van de eerste zes bestuursafspraken in het kader van het PCG-beleid. Uit: Kerstboodschap 1986 voor het Kabinet, namens de gemeenten met PCG-gebieden, 22 december 1986.

(2)Zie o.a. W.de Jong; Beleid inzake achterstandsgebieden in: Message, december 1985, nr. 2 p. 30.

(3)Ellen Lintjens; Het achterstandsgebie-

denbeleid: De dans om de pot met geld, in: Plataforma 2/4, december 1985, p. 6.

(4)De hierop betrekking hebbende Algemene Maatregel van Bestuur was in februari nog niet uitgebracht. Er bestaat een kans dat het genoemde bedrag wordt aangevuld met geld dat via het Ministerie van Onderwijs naar voorlopergemeenten in het Basiseducatiebeleid was "weggelekt". ■

Almelo

Buurtbeheer in de PCG-wijken

In Almelo bestaat het PCG-gebied uit 3 wijken; het Nieuwstraatkwartier, de Kerkelanden en de Ossenkoppelerhoek/Beeklust. De laatste wijk is er door de gemeente aan toegevoegd omdat het PCG-gebied anders te klein zou zijn om door het rijk als gebied erkend te worden. Dat werd ons later duidelijk waardoor we pas in een later stadium die wijk bij onze activiteiten betrokken. Wij, Lia Bruns, opbouwwerkster Nieuwstraatkwartier en Rob Zeegers, opbouwwerker Kerkelanden, hebben PCG in eerste instantie aan ons voorbij laten gaan. Pas door het bijwonen van bijeenkomsten van het Landelijk Platform werd het duidelijk wat het belang van PCG voor onze wijken zou zijn. De aanpak zoals die door de landelijke overheid beoogd werd zagen wij als een mogelijkheid om zodanig aan problemen/knelpunten te werken dat die sneller én effectiever opgelost zouden kunnen worden. Er is sinds die eerste bijeenkomst van het Landelijk Platform de nodige tijd verstreken en onze verwachtingen t.a.v. PCG hebben we een heel eind terug moeten schroeven. In de dagelijkse praktijk bleken de PCG-projecten ontwikkeld te zijn zonder dat betrokkenen, waaronder bestaande wijkorganisaties, met elkaar overeenstemden over de problemen in de betreffende wijken. Daardoor heeft het merendeel van de projecten een scholings- en/of een werkgelegenheidskarakter terwijl het de bedoeling was om tot een integrale aanpak te komen.

Van stadsvernieuwing naar buurtbeheer

Juist de integrale aanpak is voor de Kerkelanden en het Nieuwstraatkwartier bittere noodzaak. In beide wijken zijn, in het zeer nabije verleden, veel huizen gerenoveerd. Het opbouwwerk heeft daarbij een zeer actieve rol gespeeld in het begeleiden van renovatiecommissies die zowel met de huizen als met de directe woonomgeving be-

zig waren. Toen de renovatietrein uit de wijk vertrok, verdwenen daarmee ook de samenwerkings- en overlegvormen die er waren met de gemeente en woningstichting (in ons geval één en dezelfde). Het leek erop alsof de overheid en woningstichting het voor gezien hielden, zo in de sfeer van: we hebben er nu voldoende aan gedaan, zoek het nu zelf maar weer uit. Voor de wijk/huurderscommissies en het opbouwwerk werd vrij vlot duidelijk dat nog lang niet alles in orde was en dat er nog veel zaken tot een oplossing gebracht moesten worden. Van een effectieve samenwerkingsvorm was geen sprake meer en veel van onze activiteiten liepen dan ook dood in de bureaucratische malmolen.

Van de Ossenkoppelerhoek/Beeklust is de integrale aanpak de mogelijkheid om tot preventief buurtbeheer te komen. Voorkomen is altijd nog beter dan genezen. Wat dat betreft staan de naoorlogse wijken stevig onder spanning en dat geldt ook voor deze wijk.

Buurtbeheer: een nieuwe impuls

Het PCG-beleid kwam voor ons als geroepen. Een geïntegreerde aanpak op het gebied van wonen, weten, werken en welzijn zou weer een impuls kunnen zijn om systematisch en structureel aan allerlei zaken aandacht te besteden. Het betekende voor ons, als opbouwwerkers, een nieuwe impuls op strategisch en methodisch gebied. Wij gingen ons oriënteren op de nieuwe ontwikkeling op het gebied van de ruimtelijke ordening, de ontwikkeling van stadsvernieuwing naar buurtbeheer. Lia koos daarvoor de wat praktischere invalshoek. Op basis van allerlei problemen die er in een bepaald gedeelte van haar wijk waren probeerde ze samen met andere functionarissen een overleggroep van de grond te tillen om die problemen aan te pakken. Er bleken zo'n 8 ambtenaren van verschillende afdelingen nodig te zijn om de gesignaleerde problemen mee te helpen oplossen. Een weinig efficiënte inzet van de ambtenarij.

Ik koos voor een andere invalshoek. Samen met een ambtenaar "harde" sector en een raadslid startten we een initiatiefgroep buurtbeheer. Deze initiatiefgroep breidden we uit met nog een ambtenaar "zachte" sector, een raadslid (andere partij), een medewerker van de woningstichting en een lid van de wijkcommissie. We stelden ons als doel, om los van officiële achterbannen, het denken over buurtbeheer op gang te brengen. Na een aantal onderlinge gesprekken daarover wilden we een avond beleggen voor raadsleden, wethouders, directeuren hoofdgroepen, bestuur woningstichting en wijkcommissie. Uiteindelijk is

die avond er niet gekomen vanwege ziekte van enkele betrokkenen, waaronder ikzelf. Toen ik 2 maanden later weer aan het werk ging bleek dat de initiatiefgroep niet meer bij elkaar geweest was. Het denken over buurtbeheer en het zien te bereiken van dat buurtbeheer was echter niet stil komen liggen. Het simpele feit, dat een aantal mensen bij elkaar gekomen waren om over buurtbeheer na te denken en op de rails te krijgen werkte als een catalysator op anderen. Blijkbaar was buurtbeheer toch iets waar je niet om heen kon. Zo had de woningstichting een eigen voorstel ingediend bij ambtenaren van de harde sector om een vorm van buurtbeheer van de grond te krijgen. Dat voorstel kwam binnen de betreffende hoofdgroep uitvoerig aan de orde. In een later stadium kwam de discussie op gang tussen de harde en de zachte sector, mede vanwege ons voorstel in het kader van PCG.

Buurtbeheer en PCG

Naast bovenstaande weg probeerden we ook binnen het PCG-beleid tot een geïntegreerde aanpak te komen. In maart 1986 pleitten we voor een integrale aanpak die zou uitgaan van de problemen in de wijk. Voor de aanpak van een aantal van die problemen leverden we ideeën. We voerden toen ook het coördinatie- en ontwikkelingsbureau op, gebaseerd op een model dat ontwikkeld was binnen het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden. Het meeste wat wij aandroegen werd echter afgewezen. In juni 1986 kwamen we opnieuw met een voorstel om een structuur in het leven te roepen die de problemen integraal zou benaderen. Dit voorstel kwam mede tot ontwikkeling dankzij de bijdrage van de provinciale consultant PCG van BOOG: Jan Bugter. Hij leverde concrete gegevens om buurtbeheer vorm te geven, zowel bij de eerste genoemde initiatiefgroep als bij ons nieuw voorstel. We grepen o.a. terug op landelijke en plaatselijke ontwikkelingen. De gemeenteraadsverkiezingen waren achter de rug en het collegeprogramma bevatte verschillende passages die overeenkwamen met ideeën die bij ons leefden. De reactie van de gemeente was aanzienlijk positiever dan een paar maanden daarvoor maar resulteerde nog altijd niet in een doortimmerde overlegstructuur die garant stond voor een geïntegreerde aanpak.

Ondertussen werd het september 1986 en werd de eerste overleg- en adviesvergadering PCG bijeengeroepen. Alle betrokkenen die iets met PCG te maken hadden waren voor het eerst bijeen: gemeente, GAB, instellingen die projecten uitvoerden en vertegenwoordigers van de buurtgroepen. De overleg- en adviesgroep zou bijeenko-

men om de stand van zaken te bespreken, projecten te evalueren en nieuwe projecten te beoordelen, dit alles los van elkaar én zonder duidelijke criteria. Wat er in de wijken zelf moest gebeuren was geen onderwerp van bespreking.

Contact wijken/GAB

Om die kennis over de wijken bij één van de belangrijkste partners te vergroten én om onze kennis over de werkloosheid te vergroten hebben we contact gelegd met het Arbeidsbureau. In die contacten merken we dat de wijkgerichte benadering nieuw was voor het Arbeidsbureau en dat ze behoefte hadden aan informatie uit de wijken zelf. Daar staat tegenover dat wij meer te weten kwamen over de mogelijkheden van het Arbeidsbureau en de aard van de werkloosheid in onze wijken. Toen wij wederom met een voorstel over buurtbeheer kwamen omdat wij dat als nieuw project wilden indienen werden we ondersteund door het Arbeidsbureau. Ze koppelden zelfs enkele bestaande projecten (stratenmakersproject en extra onderhoud woonomgeving) aan ons voorstel vast om buurtbeheer mede vorm te geven.

Tenslotte

Ondertussen is ons nieuw voorstel onderwerp van bespreking geweest tussen gemeente, Arbeidsbureau en de wijken. Men staat positief tegenover ons voorstel en men is bereid financiële middelen ter beschikking te stellen. Nu moet het project nog voldoende prioriteit krijgen om daadwerkelijk uitgevoerd te kunnen worden. Inmiddels is er binnen het gemeentelijk apparaat overlegd tussen de "harde" en "zachte" sector om tot overeenstemming te komen over buurtbeheer. Het spannende is nu of het standpunt van de gemeente overeenkomt met het voorstel zoals wij dat ingediend hebben.

Ons buurtbeheer/voorstel

Het is de bedoeling dat via dit project (dat eigenlijk meer een manier van werken is dan een echt project) problemen die zich in de wijk voordoen heel snel en direct worden opgelost.

Als een wijkbewoner een probleem signaleert in de wijk, dan moet deze vaak verschillende instanties en daarbinnen verschillende afdelingen langs, voordat het tot een oplossing komt. Door in de wijk een buurtbeheersteam (BBT) in te stellen, waarin alle betrokkenen zijn vertegenwoordigd, kan er efficiënter en goedkoper worden gewerkt. Het probleem kan dan meteen op tafel gelegd worden bij de verantwoordelijke instantie(s). Er moet dus planmatig gehandeld worden. Als instrumenten hierbij

denken wij weer aan een meerjarig buurtprogramma, met een taakstellend jaarprogramma, welke door de raad wordt vastgesteld. Er moet integraal worden gewerkt, zowel gemeentelijke diensten en afdelingen – zoals reiniging, bouwtoezicht openbare werken, welzijn e.d. – als de eigenaar/beheerder van de woningen, als de wijkagent werken samen in een beheersteam/aanpakteam.

Het taakstellend jaarprogramma geeft duidelijk aan wie wat doet en wanneer. De betrokken medewerkers hebben mandaat om dit jaarprogramma uit te voeren en binnen de grenzen flexibel te handelen (korte organisatie lijnen). De coördinatie vanuit de gemeentelijke invalshoek verloopt hierbij via een gemeentelijk projectcoördinator (efficiënte werkwijze). De bewonersorganisatie is van meet af aan bij de opstelling en uitvoering van het buurtbeheersprogramma betrokken en maakt volwaardig deel uit van het beheersteam/aanpakteam. De eerste fase van de aanpak van buurtbeheer wordt door de participanten vastgesteld in een buurtcontract (geconditioneerd vertrouwen). De activiteiten die tot nu toe door de gemeente en corporatie zijn verricht, zoals inventarisatie knelpunten, werkplan voor uitvoering, worden in het taakstellend jaarprogramma opgenomen.

Organisatie

Het is voor de vrijwilligers in de wijk erg moeilijk om het PCG-beleid handen en voeten te geven. Dat het een moeilijke en ingewikkelde zaak is, blijkt uit het feit dat zowel het GAB als de gemeente aparte deskundigen hebben aangesteld t.b.v. het PCG-beleid. Dat pleit ervoor om ook aan de bewoners een aparte PCG-deskundige te voegen, de gebiedscoördinator en de PCG-deskundigen van GAB en gemeente, buurtcoördinatieteam (BCT). Dit team, dat eens per zes weken vergadert, is een beleidsgroep die de knelpunten in de wijk verzamelt en deze, voorzover ze niet oplosbaar zijn via het buurtbeheersteam, uitwerkt tot een in te dienen PCG-project. Vanuit het BCT wordt er door of namens de buurtbewoners deelgenomen aan het buurtbeheersteam en aan de overleg en adviesgroep.

Taken

De taken van een gebiedscoördinator zijn:

- begeleiding van wijkgroepen
- de coördinatie ten aanzien van de voorbereiding en uitvoering van jaarlijks te ontwikkelen jaarprogramma's
- het bevorderen van samenwerking tussen diegenen die in het kader van het jaarprogramma tot samenwerking komen (bewoners, instellingen, organisaties)

zig waren. Toen de renovatietrein uit de wijk vertrok, verdwenen daarmee ook de samenwerkings- en overlegvormen die er waren met de gemeente en woningstichting (in ons geval één en dezelfde). Het leek erop alsof de overheid en woningstichting het voor gezien hielden, zo in de sfeer van: we hebben er nu voldoende aan gedaan, zoek het nu zelf maar weer uit. Voor de wijk/huurderscommissies en het opbouwwerk werd vrij vlot duidelijk dat nog lang niet alles in orde was en dat er nog veel zaken tot een oplossing gebracht moesten worden. Van een effectieve samenwerkingsvorm was geen sprake meer en veel van onze activiteiten liepen dan ook dood in de bureaucratische malmolen.

Van de Ossenkoppelerhoek/Beeklust is de integrale aanpak de mogelijkheid om tot preventief buurtbeheer te komen. Voorkomen is altijd nog beter dan genezen. Wat dat betreft staan de naoorlogse wijken stevig onder spanning en dat geldt ook voor deze wijk.

Buurtbeheer: een nieuwe impuls

Het PCG-beleid kwam voor ons als geroepen. Een geïntegreerde aanpak op het gebied van wonen, weten, werken en welzijn zou weer een impuls kunnen zijn om systematisch en structureel aan allerlei zaken aandacht te besteden. Het betekende voor ons, als opbouwwerkers, een nieuwe impuls op strategisch en methodisch gebied. Wij gingen ons oriënteren op de nieuwe ontwikkeling op het gebied van de ruimtelijke ordening, de ontwikkeling van stadsvernieuwing naar buurtbeheer. Lia koos daarvoor de wat praktischere invalshoek. Op basis van allerlei problemen die er in een bepaald gedeelte van haar wijk waren probeerde ze samen met andere functionarissen een overleggroep van de grond te tillen om die problemen aan te pakken. Er bleken zo'n 8 ambtenaren van verschillende afdelingen nodig te zijn om de gesignaleerde problemen mee te helpen oplossen. Een weinig efficiënte inzet van de ambtenarij.

Ik koos voor een andere invalshoek. Samen met een ambtenaar "harde" sector en een raadslid startten we een initiatiefgroep buurtbeheer. Deze initiatiefgroep breidden we uit met nog een ambtenaar "zachte" sector, een raadslid (andere partij), een medewerker van de woningstichting en een lid van de wijkcommissie. We stelden ons als doel, om los van officiële achterbannen, het denken over buurtbeheer op gang te brengen. Na een aantal onderlinge gesprekken daarover wilden we een avond beleggen voor raadsleden, wethouders, directeuren hoofdgroepen, bestuur woningstichting en wijkcommissie. Uiteindelijk is

die avond er niet gekomen vanwege ziekte van enkele betrokkenen, waaronder ikzelf. Toen ik 2 maanden later weer aan het werk bleek dat de initiatiefgroep niet meer bij elkaar geweest was. Het denken over buurtbeheer en het zien te bereiken van dat buurtbeheer was echter niet stil komen liggen. Het simpele feit, dat een aantal mensen bij elkaar gekomen waren om over buurtbeheer na te denken en op de rails te krijgen werkte als een catalysator op anderen. Blijkbaar was buurtbeheer toch iets waar je niet om heen kon. Zo had de woningstichting een eigen voorstel ingediend bij ambtenaren van de harde sector om een vorm van buurtbeheer van de grond te krijgen. Dat voorstel kwam binnen de betreffende hoofdgroep uitvoerig aan de orde. In een later stadium kwam de discussie op gang tussen de harde en de zachte sector, mede vanwege ons voorstel in het kader van PCG.

Buurtbeheer en PCG

Naast bovenstaande weg probeerden we ook binnen het PCG-beleid tot een geïntegreerde aanpak te komen. In maart 1986 pleitten we voor een integrale aanpak die zou uitgaan van de problemen in de wijk. Voor de aanpak van een aantal van die problemen leverden we ideeën. We voerden toen ook het coördinatie- en ontwikkelingsbureau op, gebaseerd op een model dat ontwikkeld was binnen het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden. Het meeste wat wij aandroegen werd echter afgewezen. In juni 1986 kwamen we opnieuw met een voorstel om een structuur in het leven te roepen die de problemen integraal zou benaderen. Dit voorstel kwam mede tot ontwikkeling dankzij de bijdrage van de provinciale consultant PCG van BOOG: Jan Bugter. Hij leverde concrete gegevens om buurtbeheer vorm te geven, zowel bij de eerste genoemde initiatiefgroep als bij ons nieuw voorstel. We grepen o.a. terug op landelijke en plaatselijke ontwikkelingen. De gemeenteraadsverkiezingen waren achter de rug en het collegeprogramma bevatte verschillende passages die overeenkwamen met ideeën die bij ons leefden. De reactie van de gemeente was aanzienlijk positiever dan een paar maanden daarvoor maar resulteerde nog altijd niet in een doortimmerde overlegstructuur die garant stond voor een geïntegreerde aanpak.

Ondertussen werd het september 1986 en werd de eerste overleg- en adviesvergadering PCG bijeengeroepen. Alle betrokkenen die iets met PCG te maken hadden waren voor het eerst bijeen: gemeente, GAB, instellingen die projecten uitvoerden en vertegenwoordigers van de buurtgroepen. De overleg- en adviesgroep zou bijeenko-

men om de stand van zaken te bespreken, projecten te evalueren en nieuwe projecten te beoordelen, dit alles los van elkaar én zonder duidelijke criteria. Wat er in de wijken zelf moest gebeuren was geen onderwerp van bespreking.

Contact wijken/GAB

Om die kennis over de wijken bij één van de belangrijkste partners te vergroten én om onze kennis over de werkloosheid te vergroten hebben we contact gelegd met het Arbeidsbureau. In die contacten merken we dat de wijkgerichte benadering nieuw was voor het Arbeidsbureau en dat ze behoefte hadden aan informatie uit de wijken zelf. Daar staat tegenover dat wij meer te weten kwamen over de mogelijkheden van het Arbeidsbureau en de aard van de werkloosheid in onze wijken. Toen wij wederom met een voorstel over buurtbeheer kwamen omdat wij dat als nieuw project wilden indienen werden we ondersteund door het Arbeidsbureau. Ze koppelden zelfs enkele bestaande projecten (stratenmakersproject en extra onderhoud woonomgeving) aan ons voorstel vast om buurtbeheer mede vorm te geven.

Tenslotte

Ondertussen is ons nieuw voorstel onderwerp van bespreking geweest tussen gemeente, Arbeidsbureau en de wijken. Men staat positief tegenover ons voorstel en men is bereid financiële middelen ter beschikking te stellen. Nu moet het project nog voldoende prioriteit krijgen om daadwerkelijk uitgevoerd te kunnen worden. Inmiddels is er binnen het gemeentelijk apparaat overlegd tussen de "harde" en "zachte" sector om tot overeenstemming te komen over buurtbeheer. Het spannende is nu of het standpunt van de gemeente overeenkomt met het voorstel zoals wij dat ingediend hebben.

Ons buurtbeheer/voorstel

Het is de bedoeling dat via dit project (dat eigenlijk meer een manier van werken is dan een echt project) problemen die zich in de wijk voordoen heel snel en direct worden opgelost.

Als een wijkbewoner een probleem signaleert in de wijk, dan moet deze vaak verschillende instanties en daarbinnen verschillende afdelingen langs, voordat het tot een oplossing komt. Door in de wijk een buurtbeheersteam (BBT) in te stellen, waarin alle betrokkenen zijn vertegenwoordigd, kan er efficiënter en goedkoper worden gewerkt. Het probleem kan dan meteen op tafel gelegd worden bij de verantwoordelijke instantie(s). Er moet dus planmatig gehandeld worden. Als instrumenten hierbij

denken wij weer aan een meerjarig buurtprogramma, met een taakstellend jaarprogramma, welke door de raad wordt vastgesteld. Er moet integraal worden gewerkt, zowel gemeentelijke diensten en afdelingen – zoals reiniging, bouwtoezicht openbare werken, welzijn e.d. – als de eigenaar/beheerder van de woningen, als de wijkagent werken samen in een beheersteam/aanpakteam.

Het taakstellend jaarprogramma geeft duidelijk aan wie wat doet en wanneer. De betrokken medewerkers hebben mandaat om dit jaarprogramma uit te voeren en binnen de grenzen flexibel te handelen (korte organisatie lijnen). De coördinatie vanuit de gemeentelijke invalshoek verloopt hierbij via een gemeentelijk projectcoördinator (efficiënte werkwijze). De bewonersorganisatie is van meet af aan bij de opstelling en uitvoering van het buurtbeheersprogramma betrokken en maakt volwaardig deel uit van het beheersteam/aanpakteam. De eerste fase van de aanpak van buurtbeheer wordt door de participanten vastgesteld in een buurtcontract (geconditioneerd vertrouwen). De activiteiten die tot nu toe door de gemeente en corporatie zijn verricht, zoals inventarisatie knelpunten, werkplan voor uitvoering, worden in het taakstellend jaarprogramma opgenomen.

Organisatie

Het is voor de vrijwilligers in de wijk erg moeilijk om het PCG-beleid handen en voeten te geven. Dat het een moeilijke en ingewikkelde zaak is, blijkt uit het feit dat zowel het GAB als de gemeente aparte deskundigen hebben aangesteld t.b.v. het PCG-beleid. Dat pleit ervoor om ook aan de bewoners een aparte PCG-deskundige te voegen, de gebiedscoördinator en de PCG-deskundigen van GAB en gemeente, buurtcoördinatie team (BCT). Dit team, dat eens per zes weken vergadert, is een beleidsgroep die de knelpunten in de wijk verzamelt en deze, voorzover ze niet oplosbaar zijn via het buurtbeheersteam, uitwerkt tot een in te dienen PCG-project. Vanuit het BCT wordt er door of namens de buurtbewoners deelgenomen aan het buurtbeheersteam en aan de overleg en adviesgroep.

Taken

De taken van een gebiedscoördinator zijn:

- begeleiding van wijkgroepen
- de coördinatie ten aanzien van de voorbereiding en uitvoering van jaarlijks te ontwikkelen jaarprogramma's
- het bevorderen van samenwerking tussen diegenen die in het kader van het jaarprogramma tot samenwerking komen (bewoners, instellingen, organisaties)

- het coördineren en voorzover nodig het begeleiden van nieuwe PCG-projecten
- het onderhouden van contacten met de gemeente
- deelname aan het buurtcoördinatieteam
- deelname aan het buurtbeheersteam

De gebiedscoördinator zal zich dus met name bezighouden met beleidsontwikkeling en coördinatie in en voor een PCG-wijk. (het opbouwwerk zal ingezet blijven bij het opzetten en ondersteunen van bewonersparticipatie per achterstandsgebied).

Rob Zeegers, buurtopbouwwerk Kerkelanden, Thorbeckelaan 2, 7604 XP Almelo ■

Arnhem

Arbeidspoolprojecten

Naast het beroepsgericht scholingsplan wordt getracht door middel van een arbeidsinpassingsplan perspectief te bieden aan personen die zich in een betrekkelijk uitzichtloze situatie bevinden. De directe arbeidsinpassing is vooral bedoeld voor diegenen die zich niet meer kunnen of willen om- of bijscholen.

Achtergrond

Uit ervaring is gebleken dat een belangrijk deel van de doelgroep, werklozen van 18 - ca. 50 jaar, niet meer te motiveren is tot deelname aan een programma waarbij het accent op scholing ligt. De vraag naar praktische en liefst normaal betaald werk staat bij hen voorop. Hoewel we ervan overtuigd blijven dat recente beroepsgerichte scholing een belangrijke, zo niet noodzakelijke schakel naar het arbeidscircuit is, beseffen we dat door het uitsluitend volgen van deze route in feite velen buiten spel worden (en blijven) geplaatst. Daarom is het nodig om in aanvulling op de educatieve trajecten ook aandacht te besteden aan directe arbeidsinpassing. Het lange termijnperspectief hiervan blijft echter twijfelachtig (kwetsbaarheid op de arbeidsmarkt is niet wezenlijk verminderd). Voor de werkervaringsprojecten bestaat zeker een duidelijk animo. Met name door het buurtopbouwwerk wordt hier herhaaldelijk op gewezen.

In 1985/86 werd een begin gemaakt met dit beleid in het kader van het AGB d.m.v. het aanbieden van zgn. WVM-plaatsen bij gemeentelijke diensten en woningcorporaties. Na een intensieve voorlichtingscampagne meldden zich ca. 100 kandidaten voor de beschikbare 30 plaatsen. Deze aanpak is echter na 1 jaar verlaten en omgezet in de arbeidspoolaanpak omdat:

- er te weinig perspectief op vaste arbeidsplaatsen kon worden geboden. De aanstellingsduur is max. 1 jaar, waardoor na 0,5 jaar de werkloosheid weer opdoemt en de motivatie daalt
- er te weinig zichtbare resultaten voor de wijkbewoners worden geboekt
- er geen mechanisme was ingebouwd gericht op bevordering van plaatsing elders (intensieve bemiddeling blijft vereist)

Doelgroep

Het gaat in de eerste plaats om een kerngroep van oudere langdurig werklozen (maar ook jongeren kunnen participeren). Zij verkeren bij uitstek in een uitzichtloze

positie waaruit ze nauwelijks op eigen kracht kunnen ontsnappen. Deze positie en opgedane ervaringen resulteren in veel gevallen in inactiviteit. M.a.w. deze personen moeten als het ware worden opgezocht. Het vereist extra aandacht en begeleiding om deze "buitenstaanders" weer in beeld te krijgen en te houden. Door gebrek aan zelfvertrouwen haakt men snel af. Dit betekent bijzondere aandacht voor werving, sollicitatieprocedure, begeleiding en bemiddeling naar vaste arbeidsplaatsen elders.

Essentieel hierbij zijn contacten met (buurt)maatschappelijk werk, opbouwwerk en maatschappelijk werk van de sociale dienst. Een bijkomend aandachtspunt is de deelname vanuit culturele minderheden en de deelname van vrouwen. Vrouwen uit achterstandsgebieden opteren echter veelal voor traditionele beroepen (gezins- en bejaardenzorg, administratieve sector; in het kader van het AGB zijn in deze sectoren in totaal ca. 30 arbeidsplaatsen gevormd). Deelname vanuit de minderheidsgroepen wordt gerealiseerd door de inschakeling van consultants/contactpersonen t.b.v. deze groepen.

Het arbeidspoolproject: een nadere toelichting

Deze aanpak is gebaseerd op het aanbieden van normale arbeidssituaties. Achterliggend idee is dat het opdoen van zinvolle werkervaring en arbeidsritme de kans op de arbeidsmarkt vergroten. Uiteindelijk doel is het doorstromen naar een vaste arbeidsplaats buiten het project. De deelnemers worden voor max. 2 jaar aangesteld. Tijdens het participeren in het project ontvangen zij een minimum inkomen. Men krijgt een aanstelling voor 32 uur werk. De resterende dag kan aan scholing besteed worden. Deelname aan het werkervaringsproject biedt geen garantie op een vaste arbeidsplaats, wel wordt van gemeentewege het nodige gedaan om doorstroom te realiseren. Het slagen van deze aanpak kan de duur van het project verlengen. Het GAB, hoofdfinancier, verlangt een doorstroom van gemiddeld 25% per jaar. Onlangs is gestart met 2 projecten, een project "verbetering van de woonomgeving" en een schilderproject bij de woningcorporaties. In totaal gaat het om 16 werkervaringsplaatsen. Het eerste project wordt nader toegelicht.

Opknappen van de buurt door de buurt

Door middel van een voor bewoners zichtbare aanpak van knelpunten en achterstanden in de woonomgeving, waarbij bewoners wordt gevraagd ideeën aan te leveren, wordt getracht een verbetering van de

buurtleefbaarheid te bewerkstelligen.

Op 1 april 1987 is een ploeg van 11 personen plus begeleider van start gegaan. Het werkplan is gebaseerd op een inventarisatie in de AGB-wijken en bij betrokken gemeentelijke diensten en woningcorporaties. De deelnemers komen uit de wijken, variëren in leeftijd van 18 tot 40 jaar en hebben een gemiddeld opleidingsniveau van 2 jaar LBO. De werkzaamheden zijn zeer divers, variërend van stratemakerswerk tot plantsoenonderhoud, en vormen een aanvulling op de reguliere gemeentelijke onderhoudstaak. Aanvankelijk worden eenvoudige werkzaamheden uitgevoerd, gaandeweg kan de kwaliteit van de werkervaring toenemen. Met de subsidiestromen van het AGB kan een zekere mate van integrale aanpak worden gerealiseerd om uiteindelijk (in de loop van 4 jaar) de houding en het gevoel van verantwoordelijkheid van wijkbewoners t.o.v. de woonomgeving in positieve zin te bevorderen.

In aanvulling op de activiteiten van de ploeg en het verbeteren van het voorzieningenniveau wordt regelmatig informatie verstrekt en worden andere hiermee samenhangende projecten in het leven geroepen. Zo zijn in enkele aandachtswijken zgn. speelterreinbeheerders aangesteld. Zij dragen zorg voor toezicht en verrichten eenvoudige onderhoudstaken aan speel- en groenvoorzieningen. Verder trachten zij in samenwerking met buurtcentra vrijwilligers uit de wijk bij activiteiten te betrekken. Tenslotte zijn bij alle basisscholen in de AGB-wijken conciërges aangesteld. Kortom een scala van maatregelen gericht op verbetering van het aanzicht van de wijk, verhogen van betrokkenheid van wijkbewoners en vermindering van vervuiling en vernieling. Gekoppeld aan de toerbeurt van de woonomgevingsploeg wordt informatie verstrekt d.m.v. wijkkrantjes. Daarnaast ligt het in de bedoeling om aan de hand van thema's info-acties te organiseren (vandalisme- en vervuilingpreventie, overlast hondpoep). Gedurende de korte periode waarin het project zich voltrekt is veel positieve respons uit de wijken ontvangen. De aanpak sorteert in die zin effect en is moedgevend. Voor wat betreft de werkgelegenheidskant is het perspectief nog onduidelijk.

Werving

De werving is voorzichtig aangepakt daar het aantal beschikbare plaatsen (in totaal 16) gering is in vergelijking met de vraag naar dergelijke werkervaringsplaatsen. In eerste instantie is de werving geschied middels advertenties in de lokale pers (AGB-rubriek) en door inschakeling van beroepskrachten in de buurtcentra. In aanvulling hierop werden informatiefolders en afiches bij de buurtcentra verspreid. De be-

schikbare plaatsen waren echter bezet en nieuwe geïnteresseerden worden op de wachtlijst geplaatst. Als doorstroming slaagt zal het de motivatie van de deelnemers in gunstige zin beïnvloeden: allen zijn geïnteresseerd in een vaste en betaalde baan. Aan de kandidaten worden geen bijzondere eisen gesteld. Deelname is vrijwillig. Wel vindt selectie plaats. De "zwakkeren" kunnen niet in dit project worden opgenomen. In feite moeten zij kunnen worden verwezen naar een beschermder opvangproject. Hiermee is de zwakke schakel in de Arnhemse opvang van (langdurig) werklozen in een achterstandssituatie genoemd: een dergelijke voorziening is niet of nauwelijks voorhanden. De subsidiestromen zijn steeds nauwer gekoppeld aan het arbeidsmarktperspectief van activiteiten.

Financiering

Het woonomgevingsproject wordt in hoofdzaak gefinancierd met de middelen van So-ZaWe. Hiermee worden de loonkosten van de 11 uitvoerend medewerkers en de begeleider betaald tot het niveau van het minimumloon. Van gemeentewege worden materiaalkosten en salarissuppleties t.b.v. de begeleider gefinancierd. Daarnaast wordt het bodembedrag voor een belangrijk deel op de verbetering van de woonomgeving gericht (verbetering verouderde speelvoorzieningen en de aanleg van nieuwe speel-, groen- en verkeersvoorzieningen) en is er een beperkte gemeentelijke stelpost voor de woonomgeving beschikbaar.

Scholing en perspectief

De factor scholing blijft de aandacht houden omdat het in bijna alle gevallen gaat om personen met een onvoldoende of verouderde opleiding. Gedurende het project worden de deelnemers in de gelegenheid gesteld om aanvullende scholing te volgen. Hiertoe zijn (worden) contacten gelegd met scholingsinstellingen (SBBO, CBB, CVV). Op dit moment is er over de doorstromingskansen nog weinig te zeggen. In ieder geval is (wordt) bij een dergelijke aanpak het nodige gedaan om een gemiddelde jaarlijkse doorstroom van 25% te realiseren. Na 2 jaar vindt een tussentijdse evaluatie plaats.

C. Tomassen, PCG-coördinator gemeente Arnhem, postbus 9029, 6800 EL Arnhem ■

Arnhem

Scholingsplan AGB

In het kader van het achterstandsgebiedenbeleid (AGB) is in 1986 een scholingsplan opgezet met als doel het scholingsniveau van werklozen via beroepsgerichte opleidingen te vergroten.

Het scholingsplan is ontwikkeld in samenwerking met de Streekschool voor Beroepsbegeleidend Onderwijs (SBBO) te Arnhem. Na inleidende gesprekken met de Streekschool en het GAB werd besloten voor de navolgende opleidingen te werven: schakelcursus techniek, schakelcursus administratie, metaalconstructie, metaalverspanend, schilderen, straatmaken, metselen, procestechiek, secretaresse-opleiding, korte administratieve cursussen, kapster, gezinsverzorging, bejaardenverzorging. In een latere fase zijn nog toegevoegd een las- en garagecursus voor Surinamers/Antilianiërs en een opleiding tot medisch-assistente voor Turkse en Marokkaanse meisjes en vrouwen. De keuzes zijn tot stand gekomen op basis van arbeidsmarktperspectieven, m.u.v. de kapstercursus, die uitsluitend voor Turkse en Marokkaanse vrouwen bestemd is. Bij deze cursus staat het participeren aan de Nederlandse samenleving voorop. De las- en garagecursus beoogt een schakelend effect naar andere metaalopleidingen. Het scholingsplan wordt in zijn geheel door het GAB betaald.

Wervingsprocedure

Besloten werd informatie-avonden te houden in de buurthuizen van de zeven AGB-wijken. Via advertenties in de plaatselijke kranten en folders in de buurthuizen werd op deze informatie-avonden gewezen. Daarnaast is huis aan huis in de AGB-wijken een brief bezorgd. In deze brief werd het doel van het scholingsplan uiteengezet. Voorts werden alle cursussen genoemd, de informatie-avonden en gewezen op het arbeidsmarktperspectief. In de brief was een aanmeldingsformulier bijgesloten. De informatie-avonden werden goed bezocht. In twee wijken werd, op verzoek van het opbouwwerk, een extra informatie-avond gehouden, die via een huis aan huis schrijven werd aangekondigd.

Deelname

Wonend in één van de achterstandsgebieden. Leeftijd tussen de 18 en 40 jaar (uitzonderingen waren mogelijk) en medisch geschikt zijn. Bij twijfelgevallen volgde een medische keuring.

Personen die na de lagere school geen vervolgonderwijs hadden genoten, konden deelnemen aan schakelcursussen. De opleidingen konden worden gevolgd met

behoud van uitkering. Als stimulans ontvangen de deelnemers f 5,- per school/stagedag. De cursussen zijn geheel gratis. Uit gegevens van het GAB bleek, dat de doelgroep circa 3000 personen omvatte. In eerste instantie meldden zich 450 personen aan. Deze zijn allen uitgenodigd voor een intakegesprek. Uiteindelijk zijn 180 deelnemers in augustus 1986 gestart. Per februari 1987 waren nog 140 deelnemers aanwezig. In een aantal gevallen, zoals bij de cursussen schilderen en bejaardenverzorging zijn vrijgekomen plaatsen weer met nieuwe instromers opgevuld. De schakelcursussen zijn wegens gebrek aan deelname niet gestart.

Indeling van de cursussen

De opleidingen omvatten zowel theorie als praktijk. De praktijkopleiding duurt twee tot vier dagen per week, het theoriegedeelte één of twee dagen per week. De opleidingsduur is 2 of 3 jaar met uitzondering van de korte administratieve cursussen.

Centrum voor Beroepsoriëntatie en Beroepsopleiding (CBB)

Binnen het scholingsplan is ook een tijdelijke uitbreiding van het aantal leerlingplaatsen bij het CBB gerealiseerd. Ten behoeve van personen uit de AGB-wijken zijn gedurende vier jaar 20 extra plaatsen beschikbaar.

Administratie en coördinatie van het scholingsplan

Ten behoeve van de administratieve werkzaamheden voor het scholingsplan is bij de SBBO een half-time administratieve kracht geplaatst. Een full-time kracht is als stagebegeleider aangesteld. Naast het zoeken van stageplaatsen en het begeleiden van de stage zal hij ook activiteiten ontplooiën om definitieve arbeidsplaatsen te vinden.

Plaatsingsbevorderende maatregelen

In het scholingsplan zijn gelden gereserveerd voor werkgevers die gediplomeerden uit het scholingsplan in dienst nemen.

Beëindiging scholingsplan

Het scholingsplan zal najaar 1990 zijn beëindigd. De cursisten die in 1986 aan een opleiding met de maximale duur van 3 jaar zijn begonnen en eventueel vertraging hebben opgelopen zijn dan hopelijk gediplomeerd en in één of andere functie geplaatst.

Ervaringen

De ontwikkeling van het scholingsplan is vrij moeizaam gestart. In een eerste vergadering met een groot aantal Arnhemse instellingen, werkzaam op het gebied van de beroepseducatie, bleken alleen de Streekschool en het CBB tot feitelijke medewerking in staat. De plannen werden met de nodige scepsis ontvangen. Twijfels bestonden met name over het aantal te verwacht-

ten aanmeldingen. De doelgroep zou moeilijk te motiveren zijn en de echte probleemgevallen toch niet bereikbaar. Binnen het gemeentelijk coördinatieteam-AGB ontstond al snel de overtuiging dat de werving zeer zorgvuldig moest worden voorbereid. Ondanks dat, ontstonden er toch misverstanden. Zo was in de advertentie en in de huis aan huisfolders het begrip schakelcursus niet omschreven. Gebleken is dat velen de term niet begrepen; het aantal aanmeldingen voor de schakelcursussen was dan ook vrijwel nihil. Opvallend was ook de geringe belangstelling voor de bouw (metseen, schilderen). Daarentegen bestond er een overweldigende interesse voor administratieve cursussen. Uit de groep culturele minderheden zijn betrekkelijk weinig aanmeldingen gekomen. Misschien valt dat te verklaren door het ontbreken van een Turkse en Marokkaanse vertaling bij de huis aan huisfolder. Wel waren de advertenties in de plaatselijke kranten in het Turks en Marokkaans vertaald. Bovendien werden een groot aantal instellingen/verenigingen voor buitenlanders bezocht en als gevolg daarvan afzonderlijke informatieavonden voor minderheden belegd. Het uiteindelijke totale aantal aanmeldingen voor het scholingsplan is niet tegengevallen. Verrassend was wel de tegenvallende opkomst bij de intakegesprekken/bijeenkomsten voor de diverse cursussen. De intakegesprekken werden verzorgd door de Streekschool. Alle personen die afwezig waren bij de intakegesprekken werden door de Streekschool opnieuw uitgenodigd. Bij de aanmeldingen waren ook geïnteresseerden voor andere cursussen dan die in het scholingsplan werden gegeven. Al deze personen zijn voor een individueel gesprek door het GAB uitgenodigd. Een aantal van hen is via een individuele studiekostenregeling geholpen. Personen die gedurende het eerste jaar van de opleiding uitvallen, zullen in mei/juni 1987 op wijkniveau worden benaderd, om te bezien wat er voor hen op het gebied van scholing alsnog gedaan kan worden.

Tenslotte, de aanvankelijke scepsis met betrekking tot het aantal aanmeldingen, is niet bewaarheid. Wel heeft het coördinatieteam het vermoeden dat alleen een bovenlaag van de werkelijke "achterstanders" bereikt kan worden. Op dit moment wordt gewerkt aan de totstandkoming van kortdurende praktische opleidingen van maximaal 1 jaar met zo min mogelijk theoretische ballast. Hiermee wordt beoogd om toch een deel van de "achterblijvers" te interesseren voor een beroepsgerichte scholing.

W. Teeuwen, postbus 9029 gemeente Arnhem, tel. 085-571811. ■

Ronde Tafelgesprek met bewoners

De redactie van M.O. heeft voor dit themanummer een gesprek tussen leden van bewonersorganisatie's, die actief zijn in het pcg-gebeuren, georganiseerd. Aan de discussie namen deel:

vanuit Deventer: Mevr. H.J. Bakker, Buurtraad Voorstad Centrum en Mevr. E. Hendriks, Buurtbestuur ad interim Rivierenbuurt;

vanuit Almelo: Hr. F. v.d. Kolk, Wijkcommissie Ossekoppelerhoek, Hr. H.A. Jansen, Wijkcommissie Kerkelanden, Hr. H.J. Hooiveld, Wijkcommissie Goosemaat/Nieuwstraatkwartier.

vanuit Enschede: Mw. A. Davina en de heer G.B. Westerhof van de Projectgroep Stadsvernieuwing Het Getfert; de heren B. Hubbers en B. Smith van het Platform Enschede Deppenbroek.

Jan Bugter van de St. Boog zorgde voor de gespreksleiding en Dorine Winkels, vanuit M.O. voor de verslaglegging.

In verband met de leesbaarheid zijn niet telkens alle namen apart vermeld, maar is dit meestal beperkt gehouden tot het aangeven van namen van de steden en wijken. Na de introductie en kennismaking start de gespreksleider met de eerste vraag.

Jan Bugter: Het pcg. beleid heeft tot doel op snelle wijze zichtbare verbeteringen voor bewoners in de wijk te realiseren. Gebeurt dit ook en zijn dit ook de verbeteringen, die de bewoners wensen? Hoe gaat dit, kunt U daar iets over vertellen?

Almelo

Almelo: In eerste instantie was het zo, dat wij in de krant moesten lezen, dat er 2,4 miljoen extra ter beschikking kwam uit Den Haag voor onze wijken. Toen we dat lezen hebben we contact opgenomen met de gemeente en het arbeidsbureau, die wilden we graag rond de tafel hebben. Dat is eerst niet gelukt. De gemeente wilde niet naar ons luisteren. Toen hebben we het via de gemeenteraad gespeeld en van die kant is er druk uitgeoefend, dat wij bij het geheel betrokken werden. Dat heeft allemaal nogal lang geduurd, en dat liep ook allemaal niet altijd even goed. Soms nog niet trouwens.

Inmiddels waren er wel al verschillende projecten gestart, met sommige waren wij het wel en met andere niet eens.

Op een gegeven moment zijn we als 3 wijkcommissies samen gaan werken, samen sta je sterker en dat bevalt heel erg

goed. Het is nu zo ver dat er een overleggroep is, waarin de gemeente zit en de bewoners. Ook de wijkagent en het gewestelijk arbeidsbureau zitten er in.

In Almelo heeft het arbeidsbureau alle werklozen uit de wijk persoonlijk benaderd. Op het arbeidsbureau zijn 3 consultants, die alleen voor het pcg werken. Daar is heel positief op gereageerd, heel veel mensen krijgen nu bijscholing of omscholing en een gedeelte heeft ook weer werk gevonden. De inzet van het arbeidsbureau vinden wij optimaal.

Als 3 wijken hebben wij ook voor een voorstel gezorgd. Dat is het buurtcoördinatieteam en het buurtbeerteam. Dit project maakt wel een kans van slagen. Het is een beetje ingewikkeld om het nu hier allemaal uit te leggen, maar het komt er in ieder geval op neer, dat de buurt naar een vast persoon, de buurtcoördinator, kan gaan om aan te geven wat er in de wijk moet gebeuren. Het gaat erom, dat wij als wijk zelf meer zeggenschap krijgen over hoe het met het groen moet, wat er in de wijk moet worden opgeknapt, welke plannen er gemaakt moeten worden voor de leegstaande winkels in de wijk e.d.

Als er wat moet gebeuren in een wijk dan heb je pertinent de mensen nodig die in de wijk wonen, die zijn deskundig.

Wat er bv. al heel lang in de buurt aan de hand is, is dat er van de acht winkels zes leeg staan. De ene winkel die er is is de Spar, maar die is behoorlijk duur. In een andere winkel zit een kunstenaar. De rest staat leeg, maar daar moeten wij wel via het puntensysteem in de huur voor betalen. Dat betekent, dat wij 6 x f 2,50 betalen voor leegstaande winkels.

We proberen al jaren dat er iets met die winkels gebeurt, maak er woningen van of doe er iets anders mee, maar die dichtgetimmerde winkels waar wij maar voor moeten betalen is een grote ergernis. Waarom zet de gemeente er bv. niet een kleine politie-post in, dat zou voor deze wijk heel goed zijn, maar dat is door onze burgervader afgewezen, omdat hij er geen geld voor had.

Wij gaan er van uit dat het pcg-geld voor ons is en niet voor de gemeente, maar je moet er soms wel heel erg hard voor knokken.

De mensen waar het om gaat worden niet meegeteld. En dat is niet alleen in Almelo zo, dat is bijna overal zo.

Deventer: Ja het duurt een eeuwigheid, voordat ze er bij de gemeente van doordrongen zijn, wat wij eigenlijk willen.

Weten de mensen bij jullie in de wijk eigenlijk wel wat pcg is?

Almelo: Nee, als je aan 150 mensen vraagt wat pcg is, dan weten 145 mensen dat helemaal niet. Wij hebben ook tegen de gemeente gezegd dat ze verplicht zijn voorlichting te geven.

Enschede: De voorlichting aan de mensen in de buurt moet ook van ons zelf komen. Wij als pcg-platform in Enschede doen de voorlichting zelf.

Almelo: Het is ontzettend belangrijk de mensen te informeren, zodat de projecten van de mensen zelf kunnen komen. In het begin bleek, dat er een plein werd opgeknapt in Almelo met pcg-inzakt, terwijl dat plein helemaal niet onder pcg valt. Nou, dat moet je natuurlijk wel weten. Dit soort dingen gebeuren nu niet meer, omdat wij als bewonerscommissies goed weten wat wél en wat geen pcg is.

Enschede Het Getfert

Enschede, Het Getfert: Wat wij aan zichtbare verbeteringen hebben gekregen is bv. de hele nieuwbouw van Het Getfert. De woningen waren daar zo slecht, dat de gezondheid van de mensen daar onder leed, kinderen waren voortdurend ziek door de tochtige en vochtige huizen. Jarenlang hebben de gemeente en de woningbouwvereniging gezegd dat de woningen zo slecht waren, dat ze er niets meer aan zouden doen. Toen hebben we op een gegeven moment een expositie gemaakt van alle slechte stukken in de wijk en de fracties uitgenodigd. Ik weet nog goed, dat wij toen op ons brood kregen dat we racistisch waren. Ik hoor het nog zeggen, terwijl wij daar als bewoners nota bene opkwamen voor de buurt, dus ook voor de buitenlanders. Op een gegeven moment had de gemeente plotseling twee moskees in de buurt gepland, vlak bij elkaar in een klein straatje, zonder dat de buurt daarbij betrokken was geweest. Op een heel domme plaats, waar de moskees bij islamitische feestdagen veel overlast zouden veroorzaken. Het was net in de tijd van Ramadan. Bij ons in de buurt was het altijd zo, dat iedereen met iedereen overweg kon; een buitenlander had bij ons geen moeilijk leven, en dat is gelukkig nog zo. Maar de gemeente dacht: dat is toch een buurtje van niks, het is daar alleen maar een rotzooi, daar kunnen die twee moskees wel bij in, gooi de hele zaak maar op een hoop. Ze snapten niet, dat dat hardstikke fout was, want dat je dan juist discriminatie krijgt en mensen voor de Centruumpartij. We hebben toen zoveel lawaai geschopt, dat de gemeente de zaak serieus is gaan bekijken. En daarna is de buurt grondig aangepakt en helemaal vernieuwd, en ik moet zeggen: het is prachtig geworden! Ook hebben we hard moeten knokken voor een buurtwinkel, maar ook die is er gekomen. Het kon door pcg allemaal versneld gebeuren.

Dan is er over de werkloosheidsbestrijding en scholing nog het volgende te vertellen: er is een werkplaats in de wijk, waar jongens worden opgeleid om te werken met

computers of met fijn-metaal, er is open-school, er zijn fietslessen voor buitenlanders, breilessen voor buitenlanders. Maar ook bv. onderhoudsploegen voor het groen en de bestrating in de wijk, dat zijn een soort leerling-plaatsen met de bedoeling dat er dan doorstroming naar vast werk uit voort komt.

Almelo: Krijgen de mensen, die dit gaan doen dan extra betaald of vallen ze onder de CAO? Wij zijn altijd zo bang dat je alles moet gaan doen met behoud van uitkering. In Almelo hebben we ook zoiets, maar daar krijgen ze gewoon CAO-loon.

Enschede: Bij ons is het met behoud van uitkering, met daar boven nog een extra vergoeding. Maar je moet niet vergeten, dat het hier om leerlingplaatsen gaat. Als men het werk onder de knie heeft is het de bedoeling, dat mensen met behulp van subsidie van het GAB bij een werkgever een baan krijgen. Dit is een stedelijk project, dwz. voor de drie pcg-buurtten. Verder is er ook nog een bouwplaat, die zich bezig houdt met het van buiten opknappen van woningen. Ook hier gaat het om een soort leerlingen-project onder leiding van 3 werkmeesters en om woningen van eigenaren, die er vanuit financieel oogpunt moeilijk toe kwamen om hun huizen om te knappen. Op deze manier kan dat vrij goedkoop, met behulp van pcg-geld.

Enschede Deppenbroek

Deppenbroek is een 60-er jaren wijk. Er was helemaal geen p.c.g.- organisatie in onze wijk. Die is er nu wel, het wijkplatform, daar zitten bewoners en de gemeente in. Op zich werkt dat prima, er wordt goed naar ons geluisterd. Wij worden ondersteund door de opbouwwerker.

Er is eigenlijk al veel gebeurd. We hebben een buurtwinkel gekregen. Er is iemand aangesteld voor huisbezoek bij Marokkaanse vrouwen. Er is ook een project voor Marokkaanse en Turkse vrouwen, waarvoor een medewerkster is gekomen. Verder staan er verbeteringen van de speelvoorzieningen op stapel, en allerlei werkzaamheden in de sfeer van de woonomgeving, verkeer, afsluiting portieken. Wij hebben door pcg een goed contact opgebouwd met de woningstichting. Er is bv. ook een informatie-punt voor buitenlanders gekomen. En we hebben in Deppenbroek ook een speciale pcg-krant.

Wat ook leuk is, is een werkgelegenheidsproject voor meisjes, het Repro-project. De meisjes krijgen daar een opleiding in de grafische verzorging, daarnaast volgen ze een 2-jarige beroepsopleiding. Er zijn nu al aanbiedingen uit het bedrijfsleven om meisjes daar weg te halen, maar ze willen eerst hun opleiding afmaken. Het gaat voornamelijk om Turkse en Nederlandse meisjes, die uit de boot waren gevallen.

Bij ons is het ook niet zo nodig, dat de buurten onderling contact hebben, zoals in Almelo bv. De gemeente is gewoon bij elke vergadering aanwezig, en dat loopt prima. De buurtcoördinatoren hebben natuurlijk op stedelijk niveau wel contact met elkaar.

Deventer

Deventer: Stedelijk is er eigenlijk voor zover ik weet niet veel gebeurt. Er is wel een voorstel gedaan en aangenomen voor een ontwikkelingsbureau, maar dat werkt nog niet. Men is nu bezig met de sollicitatieprocedure voor de coördinator. Het gebiedsbureau krijgt tot taak het ontwikkelen van nieuwe ideeën op het gebied van wonen, weten, werken en welzijn en te proberen projecten te combineren, dus tussen de wijken onderling.

Wat er bv. ook nog in Deventer van de grond gekomen is, is de Leerwerkplaats. Maar hoe dat precies loopt weet ik eigenlijk niet. Ik weet ook niet hoe de inzet van het arbeidsbureau in Deventer is.

Er is een hele lijst met projecten opgesteld door de gemeente. Ik heb alle raadsvergaderingen over dit onderwerp bijgewoond en als buurtbewoner erger ik me aan de onkunde van het overgrote deel van de raadsleden. Een voorbeeld hiervan is een project kunst in de buurten. Nou iedereen die dat leest uit de buurt die lacht daarom, maar ik heb niemand van de raad horen zeggen: wat is dat voor een raar project, doe dat eens weg. En dat project staat heel hoog op de prioriteiten-lijst.

Wij gingen er eigenlijk van uit, dat de raadsleden wel zouden weten wat wij belangrijk vonden, omdat we net daarvoor gesprekken met ze hadden gevoerd over de bezuinigingen. Maar jammer genoeg viel dat erg tegen.

Almelo: Wij praten om de zoveel tijd met de raadsleden en dan vertellen wij ze van alles en tegelijkertijd vragen wij aan hun wat ze voor ons hebben gedaan. Bovendien hebben wij bij de wijkcommissievergadering altijd een raadslid van de PvdA erbij, die zich speciaal bezighoudt met onze wijk.

Enschede: Dat is bij ons ook zo, en dat moet je wel doen, want die mensen kunnen het anders niet bijhouden.

Deventer: Nou, bij ons gaat dat niet zo. Wij hebben het dan ook anders aangepakt en hebben rechtstreeks met de ambtenaren plannen uitgewerkt. Ik moet zeggen, dat die er ook hard voor geknokt hebben om bv. bij het arbeidsbureau dingen voor elkaar te krijgen. Er is bv. een nieuwe peuterspeelzaal gekomen, die hard nodig was, uit pcg-geld. Hier werken twee Turkse meisjes en een Nederlands meisje, die een opleiding volgen voor peuterspeelzaal-leidster.

In het gebouwtje komen ook activiteiten voor ouders, meer als een ontmoetingspunt. Ook zijn we bezig met een soort centrum, met huisarts, consultatiebureau, wijkverpleging, en de peuterspeelzaal moet hier een onderdeel van gaan vormen.

Wat me wel ergert zijn al die doelgroepen subsidies, daar ben ik niet voor, ik vind dat je wijkgericht moet werken (Enschede en Almelo onderschrijven dit standpunt nadrukkelijk).

Er is bv. bij ons in de wijk een randgroepjongerenwerker bijgekomen. Nou, dat zullen ze wel goed bedoelen, maar je hebt er niets aan, weggegooid geld. Voor de buitenlanders een migrantenwerker, voor de randgroepjongeren een jongerenwerker, voor de vrouwen een vrouwenwerkster. Zo moet dat niet volgens ons.

En dan worden we doodgegooid met bezuinigingen. Dan moet je als buurt zaken zelf opstarten en oppakken en dat is een hele belasting.

Almelo: Ik ben het daar helemaal mee eens. Bij ons was het vuil een ergernis in de buurt, en dat hebben we aangekaart. Nu zijn er in het kader van het pcg 3 mensen aangesteld, die met speciale karretjes het ophalen van het vuil in de wijken bijhouden. Dat zijn prima zaken.

Deventer: Ik vind, dat er van de overheid uit veel te veel op de schouders van de buurtbewoners wordt gelegd, je moet voor alles knokken. Maar je moet wel, want als bewoners dit soort zaken niet aanpakken laat je het aan een raad over, die te weinig weet van wat er in de wijk aan de hand is.

Enschede: Je moet de bewoners er juist heel nadrukkelijk bij betrekken, want hoe meer je de bewoners erbij betreft, hoe meer sociale controle je krijgt. En hoe meer onderlinge controle hoe beter je je wijk in stand houdt.

Deventer: Ja, maar de aandacht bij ons in Deventer ligt vanuit de gemeente toch te weinig bij onze wijken. Het gaat allemaal om het centrum en de mooie nieuwe wijken. Het onderhoud van de oude wijken is voor mij een raadsel. De woningbouwverenigingen sturen rustig als het sneeuwt en vriest een schilder op je dak. Dat is geld over de balk smijten. En als je daar wat van zegt luisteren ze niet.

Almelo: Wij vechten ook tegen de woningstichting. Bij ons moesten dakraampjes worden vernieuwd, in een straatje van 8 of 10 huizen. Wat doet de woningstichting? Die vernieuwt de raampjes alleen bij de eerste 3 huizen. De buurman, nr. 4 zegt tegen de mensen, die de ramen vernieuwen: doe dat bij mij ook. Hij ging ervan uit dat hij daar recht op had. Wat doet de woningstichting: die laat de man ervoor betalen, en als hij dat weigert, dan wordt hij voor de kantonrechter gedaagd.

Bij ons worden bv. ook alle probleemgezinnen en heel veel buitenlanders in de wijk

gehuisvest. Daar is nog niets tegen gedaan, wij krijgen wat dit betreft geen poot aan de grond.

Enschede: Datzelfde gebeurde bij ons ook, maar wij hebben het nu voorelkaar dat dat niet meer gebeurt. Daar was de gemeente het trouwens helemaal mee eens. Vooral ook omdat er op een gegeven moment meer dan 50% buitenlanders in de wijk woonden, de verhoudingen waren toen een beetje zoek.

Almelo: Bij ons hebben we een adviesraad, waar de ambtenaren en de wethouder inzitten, het gewestelijk arbeidsbureau en twee vertegenwoordigers van de bewonerorganisaties. Eigenlijk zou zoiets in Deventer ook moeten, dan weet U tenminste waar het geld van het arbeidsbureau aan wordt besteed en of U dat goed vindt.

Deventer: Er is in Deventer wel een plan om een pcg-krant te gaan maken, dan kan je als bewoners ook beter op de hoogte blijven.

Maar als ik de anderen zo beluister, dan ligt het hele pcg-gebeuren in Deventer toch nog te veel alleen bij de werkers, die ermee bezig zijn. De bewoners zijn er nog wat weinig actief bij betrokken. Dat heeft misschien ook te maken met het feit dat het gebiedsbureau nog niet werkt. En bij ons moet er misschien ook wel zo'n stedelijke overleggroep komen met de gemeente, bewoners en het gewestelijk arbeidsbureau. Dan krijg je wat meer zicht op het geheel. Maar dat is wel weer een belasting erbij.

Nederlanders en buitenlanders

Jan Bugter: Het pcg beleid is voortgekomen uit het Minderhedenbeleid, zoals U weet. Bij pcg gaat het erom dat er verbeteringen komen voor de hele wijkbevolking, dus ook voor de buitenlanders. Bovendien ligt het werkloosheidspercentage van buitenlanders gemiddels 3 à 4 maal zo hoog als bij Nederlanders. Mevrouw Davina heeft op een interessante manier de contacten in de buurt aan elkaar gebreid. Kunt U daar iets over vertellen?

Mevrouw Davina, Het Getfert, Enschede: Ik noemde al even de fietslessen, het taalonderwijs, open school. Waar het mee begonnen is, is met een breigroep met Surinaamse vrouwen. Zij hadden het hier koud en konden niet breien. Het gaf meteen al een band omdat ik een paar keer in Suriname ben geweest. Van het begin af aan was het heel gezellig en het is zoiets simpels, dat geen stuiver kost. Nu doen ook Turkse, Marokkaanse en Nederlandse vrouwen mee. Het is indertijd begonnen op donderdagochtend, maar een aantal vrouwen, dat ook mee wilde doen, kon niet overdag. Toen zijn we ook nog op maandagavond

een groep begonnen. En het heeft een hele band in de wijk gesmeed. Wij wonen niet naast elkaar maar met elkaar. We helpen elkaar met allerlei dingen en houden bij wat er zoal in de buurt aan de gang is, eigenlijk hebben we de hele buurt inderdaad aan elkaar gebreid. Het gaat met handen en voeten, maar we begrijpen elkaar altijd. We lopen bij elkaar aan als er iets is, of gewoon voor de gezelligheid. We helpen elkaar met van alles, vooral tijdens de renovatie was er natuurlijk veel onbekendheid. Ook wijzen we elkaar op allerlei instanties, waar je informatie en hulp kunt krijgen en op cursussen. Er zijn nu bv. vrouwen, die geen Arabisch lezen en schrijven maar wel Nederlands. Het hoeft allemaal niet zo moeilijk, op deze simpele manier kom je ook een heel eind.

Deventer: In Deventer hebben we nu een migranten-werker, die Turks spreekt. Wij hebben hier een Turkse werkgroep en we waren ook al bezig voordat we een migrantenwerker hadden. Maar we hadden wel in de gaten, dat de buitenlanders toch heel veel problemen hadden met het wonen in een vreemd land. Het was een hele uitkomst was dat er een migrantenwerker kon worden aangesteld. Vanuit de Turkse werkgroep zit een Turkse meneer in de Huurdersbelangenvereniging. Wat we al lang hadden, en dat is heel leuk, is een muzikanten- en volksdansgroep, met Turkse jongens die spelen en Nederlandse meisjes die dansen. Ze maken al sinds jaar en dag op zondagmiddag gebruik van het buurthuis en ze treden ook op op manifestaties en feesten. Laatst hebben ze hun doelstellingen op papier gezet en ik heb mijn ogen uitgekeken. Ze hebben dat heel goed opgeschreven: Nederlanders en Turken moeten nader tot elkaar komen en ze gaven aan wat er allemaal wel en niet moet gebeuren. Het is allemaal met vallen en opstaan zover gekomen. Ik weet nog goed hoe Turkse jongeren in het buurthuis zo werden gediscrimineerd, dat ik dacht als ze dat tegen mij zouden zeggen, dan kwam ik nooit meer terug.

De jongeren van een jaar of 14, 15 dat gaat niet samen, dat zijn gescheiden groepen. We proberen dat wel, ze moeten nu bv. samen gebruik maken van één honk, maar het zijn nog steeds gescheiden bijeenkomsten. Maar het mooiste is dat we nu een Ambonese jongerenwerker hebben! Er zijn ook sportprogramma's, zoals voetballen natuurlijk. Dan zijn er ook de damwedstrijden, waar de Turkse lagere-school jongens kampioenen in zijn. Maar ook de jongere kinderen gaat groepsgewijs niet erg goed samen. We gaan nu proberen een instuif te organiseren, om ze zo bij elkaar te brengen.

Jan Bugter: Als ik dit zo beluister, dan vraag ik me af hoe dat nou in Het Getfert in Enschede werkt met de jongeren. Daar

hebben de moeders dus onderling een goede band opgebouwd, heeft dat nou ook effecten op hoe de kinderen met elkaar omgaan?

Enschede, Het Getfert: Ja, natuurlijk, als de moeders met elkaar omgaan, dan lopen de kinderen ook in en uit. In het begin had ik alleen maar buitenlandse vrouwen. Toen heb ik op een keer iedereen uitgenodigd op mijn verjaardag, de halve buurt kwam. En de Nederlandse vrouwen uit onze buurt, die eigenlijk misschien wel een beetje afhoudend zijn in principe, die dachten zeker: wat zij kan kunnen wij ook. En zo is het gegroeid. Nu gaat iedereen met elkaar om. En zo gaat het ook met de kinderen.

Deventer: Eigenlijk moet je een paar mensen in de buurt hebben zoals U, dan gaat het vanzelf. Mensen, die gewoon doen en niet denken "wat zal de buurt er wel van zeggen".

Enschede, Het Getfert: Je moet inderdaad gewoon beginnen. En je moet het vertrouwen zien te winnen, je moet de mensen nooit in de steek laten. Al ben ik nog zo beroerd, dat ik niet rechtop kan staan, ik ga! Maar omgekeerd helpen ze mij dan ook weer als ik ziek ben of zo.

Almelo: Wij hebben in het clubgebouw een sociaal werkster, die heel veel organiseert, taal- en naailessen enz. Maar dat is toch betrekkelijk gering. Ik heb de indruk dat men elkaar een etiket opplakt, de Turken en de Tukkers doen dat naar elkaar. Er wordt wel aan gewerkt, en je hebt wel kleine clubjes bij ons, maar lang niet in die mate, zoals dat in in Enschede is.

Wat betreft het arbeidsbureau wordt er bij ons geen verschil gemaakt: alle werkloze mensen, dus ook de buitenlanders, zijn persoonlijk benaderd. Nederlanders en buitenlanders worden gelijk behandeld. Er zijn verschillende voorbeelden van buitenlandse mensen, die allerlei werk doen bij ons in de buurt.

Enschede, Deppenbroek: Bij ons wordt er wel veel gedaan, maar dat loopt toch voornamelijk via de werkers. Maar het is wel zo als je persoonlijk met buitenlanders kennismaakt, dat je merkt dat deze mensen erg gastvrij en hartelijk zijn.

Binnenkort gaan we een internationale dag in de wijk organiseren, waar iedereen en alles bij betrokken wordt. Dat willen we ook ieder jaar terug laten komen.

Deventer: Ja, dat hebben wij hier ook een paar jaar gehad, en dat was erg leuk. Maar dat werd betaald uit een potje van het onderwijsstimuleringsbeleid, en dat is verminderd. Nu doet de school, die dat altijd organiseerde het niet meer, en dat vind ik heel slecht, want het was een heel groot goed.

Je merkt nu dat de mensen net zo hard ruzie kunnen maken met een Nederlandse buurman als met een Turkse buurman en

dat vind ik een gezond teken. Want als je ruzie met elkaar maakt, ga je ook met elkaar om denk ik dan altijd maar.

Almelo: Ja, dat is wel zo, maar is soms toch ook wel moeilijk, het is zo'n andere cultuur.

Enschede Het Getfert: Wij praten daar gewoon over. Natuurlijk is er verschil in cultuur maar nu bv. de Ramadan begint, dan vragen wij: wanneer begint de Ramadan jullie en vertel eens hoe dat precies gaat.

Deventer: Soms maak je ook grote fouten. Deze week heb ik bv. voor vrijdagavond een bijeenkomst georganiseerd. Ik heb er niet bij stil gestaan, dat de islamitische mensen dan niet kunnen komen.

Almelo: Bij ons in de wijkcommissie's hebben wij onderkend dat het heel erg belangrijk is om een Turkse man of vrouw erbij te hebben, want wij kunnen die mensen toch moeilijk bereiken. Dat kan eigenlijk alleen goed via de wijkkrant, die ook in het Turks verschijnt. Op een gegeven moment hadden we er een Turkse vrouw bij die heel goed Nederlands sprak en goed onderlegd was. Zij kwam altijd met haar man, maar op een gegeven moment zag haar man er het nut er niet meer van in en is ze afgehaakt. We hebben toen geprobeerd Turkse mensen te krijgen via de Turkse groepering bij ons in de VVD. Dat is ook niet gelukt. Toen hebben we de imam benaderd en het belang ervan uitgelegd, dat er Turkse mensen bij de wijkcommissie kwamen. Maar dat helpt tot nu toe allemaal niet.

Deventer: Ja, dat is bij ons ook pas allemaal gelukt, toen we een migrantenwerker kregen. Hebben jullie wel een werker?

Almelo: Wij werken voornamelijk met vrijwilligers, en we hebben een aantal uren opbouwwerk-ondersteuning per wijkcommissie. Maar het meeste moet je toch zelf doen. En je moet durven, want er wordt bij in onze overleggroep met de gemeente een taal gesproken, die je niet verstaat. Neem nou al die afkortingen, ik heb de eerste keer om een lijstje met verklaringen van die afkortingen gevraagd, en dat heb ik dan ook keurig gekregen.

Als het voor ons als Nederlanders al zo lastig is om aan zoiets deel te nemen, dan kan je je voorstellen dat dat voor buitenlanders helemaal moeilijk is.

Jan Bugter dankt iedereen voor hun inbreng en de gezellige en nuttige middag. De aanwezigen zijn het er overeens, dat buwoners veel van elkaar kunnen leren, dat bewijst zo'n ronde tafel gesprek als dit in ieder geval zeker.

Den Haag

Volksbuurtmuseum Schilderswijk

Toen het PCG-beleid in de Haagse Schilderswijk ging leven, pasten daarin heel goed de ideeën die er al waren voor het Volksmuseum.

Een initiatief, dat de 3 W's koppelt, op een zinvolle wijze en een inbreng vraagt van mensen, die wellicht op de reguliere arbeidsmarkt geen of weinig kans meer maken, maar bij het volksbuurtmuseum onmisbaar zijn.

Tevens is dit initiatief een originele manier om positief de beeldvorming van een oude – in dit geval gerenoveerde – stadswijk te beïnvloeden, en dat recht doet aan de multiculturele bevolking van de wijk.

Chris van de Meer, tot voor kort opbouwwerker in de Schilderswijk, beschrijft het hoe en waarom van dit project.

In onze stad bestaat een flinke hoeveelheid musea. Er loopt echter een denkbeeldige lijn door de stad, aan de ene kant van die lijn wonen de welgestelde en zeer welgestelde Hagenaars en aan de andere kant van die lijn wonen de mensen die minder of niet welgesteld zijn. De meeste van die laatstgenoemde groep zijn oorspronkelijk afkomstig van platteland en eind vorige eeuw naar de stad getrokken omdat ze dachten in de stad beter hun boterham te kunnen verdienen dan als landarbeider op het platteland.

De geschiedenis zoals die van Den Haag is geschreven is voornamelijk een geschiedenis van het leven en gebeurtenissen zoals "rijke" mensen die hebben meegemaakt. Over de geschiedenis van "arme" mensen is veel minder geschreven.

Toch zitten aan die geschiedenis vele zeer interessante en inzicht gevende factoren. Om goed de schijnwerper te zetten op de geschiedenis van de "gewone" mensen uit Den Haag vindt de initiatiefgroep Volksbuurtmuseum het een goed idee om een museum op te zetten dat zich bezig houdt met de geschiedenis van de gewone man/vrouw.

Om zo'n museum van de grond te krijgen zijn een aantal bewoners die al jarenlang in de Schilderswijk werken aan de samenlevingsopbouw, hard gaan werken aan de realisering van dit plan. Deze activiteiten kwamen opeens in een stroomversnelling door de mogelijkheid tot het opzetten van een buitenmuseum.

Het buitenmuseum kwam als volgt tot stand. In het kader van de stadsvernieu-

wing is er een boel geld voor kunstwerken volgens de één procentregeling. Bij deze regeling wordt van elk project van de opleversom een percentage gereserveerd voor kunstwerken. De hoogte van het percentage hangt af van het soort werk wat uitgevoerd wordt (een bouwwerk, een buurtpark of bestratingswerkzaamheden). Van dit geld worden kunstwerken gecreëerd. Deze procedure loopt in Den Haag via de Commissie voor de Beeldende Kunst.

Bewoners hebben hierbij alleen een adviserende stem, een advies wat dikwijls niet wordt opgevolgd. De commissie deed zijn werk volgens de bewoners slecht en dat gaf vijf jaar lang conflicten met de bewoners en werkers uit de Schilderswijk. Inmiddels doet men pogingen de commissie te reorganiseren. Na die vijf jaar kregen we na veel zeuren de mogelijkheid een experimentele procedure te volgen. De heer Overduin, waarnemend directeur van het Gemeentemuseum in Den Haag, begeleidt deze procedure.

Binnen de wijk was inmiddels het idee ontstaan om een buitenmuseum op te zetten. Dit idee was afkomstig van de kunstenaar Theo van Laar, die in de Schilderswijk geboren en getogen is.

Het idee achter het buitenmuseum is het volgende. Er zijn met de vernieuwing van de Schilderswijk en verandering van de samenleving al jaren bestaande verworvenheden verloren gegaan. Het zou aardig zijn een aantal van die verworvenheden opnieuw vorm te geven door middel van kunstwerken. Dit zou de wijk een uniek en specifiek accent geven en verhoogt de herkenbaarheid van onze nieuw gebouwde wijk voor de bewoners. Men dacht aan zaken als het paard van de schillenboer, een levensgroot brood op de plaats waar de broodfabriek heeft gestaan, een fotocollage van de geschiedenis van de Schilderswijk, mensen die uit het raam hangend nieuwtjes met elkaar uitwisselen en sociale controle in de straat uitoefenen en nog meer van dat soort zaken. Uit deze procedure kwamen verschillende voorstellen naar voren van ideeën die buiten niet kunnen worden uitgevoerd omdat ze te kwetsbaar zijn of te gevoelig voor de weersomstandigheden.

En zo is bij die groepen bewoners de gedachte aan een binnenmuseum ontstaan. Het idee is vervolgens samengesmolten met de ideeën van de initiatiefgroep Volksbuurtmuseum en het nieuwe (linkse) College van Burgemeester en Wethouders zette het tot onze blijde verbazing in haar programma voor de komende vier jaar. Toen konden we aan de slag om een programma van wensen te maken en dat moet nu worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Er komt aardig wat geld vrij voor dit project.

Wat informatie over de Schilderswijk

De Schilderswijk is het gebied waar het Volksbuurtmuseum moet komen te staan. Het moet gaan fungeren voor alle oude wijken in de binnenstad. De Schilderswijk bestaat uit ongeveer 43.000 inwoners. Ongeveer de helft van de bewoners is afkomstig uit Suriname, Turkije, Marokko, enz. Dit heeft grote gevolgen voor de leefsituatie in de Schilderswijk. Er kwamen buitenlandse winkels en het cultuurpatroon veranderde. De positie van de migranten nu lijkt op de positie van de mensen die eind vorige eeuw van het platteland naar de stad trokken op zoek naar betere mogelijkheden. De migranten zijn om die reden ook hier gekomen. Onze wijk telt veel mensen die leven van een sociale uitkering. In de Schilderswijk Centrum (ongeveer 20.000 inwoners) leeft 69 procent van de bevolking van een of andere sociale uitkering. Veel mensen hebben dus een overvloed aan tijd en zouden dus vrijwilliger kunnen worden bij het museum.

De bevolking van de Schilderswijk heeft over het algemeen een laag scholingsniveau, zodat hun mogelijkheden om op de arbeidsmarkt aan de bak te komen nogal gering zijn. De situatie in de andere oude wijken is ongeveer hetzelfde.

De bedoeling van het volksbuurtmuseum

Het museum moet verschillende doelstellingen gaan uitvoeren.

Ten eerste is het de bedoeling de geschiedenis van gewone mensen in onze stad vast te leggen. Zonder dat zou deze voor het grootste deel verloren gaan. Daarbij willen we gebruik maken van de oral history methode, dat wil zeggen dat mensen hun levensgeschiedenis gaan vertellen en dat deze dan op schrift worden gezet.

Daarnaast kan zo'n museum een goed forum bieden om de overeenkomsten in de sociaal-economische positie van de oorspronkelijke bewoners en de nieuwkomers duidelijk te maken. Ook zou zo'n museum moeten gaan functioneren als cultureel ontmoetingspunt voor de oude wijken. De kunst van de subcultuur uit de volksbuurten en andere culturele uitingen kunnen hier een ontmoetingspunt vinden. Wanneer dit proces zoals hierboven geschetst op gang komt, gaat dit als versterker van het zelfvertrouwen functioneren. Op deze manier wordt mensen duidelijk dat ze niet onderdoen voor anderen en wel tot veel in staat zijn. Een soort versterking van het ego dus. Naar buiten toe kan dit project leiden tot een opwaardering van de meningen die over volksbuurten en hun bewoners bestaan.

*Chris van der Meer, opbouwwerk deelgebied 1 en 2 in de Schilderswijk, Hobbe-
mastraat 4, tel. 070-800601.*

Deventer

Gebiedsbureau als instrument van bewoners

In 1986 is definitieve zekerheid ontstaan over deelname van de Gemeente Deventer in het achterstands-gebieden-beleid. Med door de langdurige onzekerheid hieromtrent was de invloed en de betrokkenheid van de bevolking van de Oude Schil bij de ze nieuwe vorm van beleid minimaal. Veel ervoeren het AGB als een "ver van mijn bed show" en waren allang tot de orde van de dag overgegaan. In het najaar zijn hierover uitvoerige discussies geweest met College, Raadscommissie en Gemeenteraad.

Bij gebrek aan een organisatorisch kader voor het AGB, waarin de buurtorganisaties actief betrokken zijn, is na de zomervakantie het AGB (werkers-)platform opgericht, met als belangrijkste taken:

- het volgen van AGB landelijk en plaatselijk;
- afstemmen van en samenhang brengen in buurtplannen en projecten;
- plan- en projectontwikkeling;
- ontwikkelen van een Gebiedsbureau als toerusting voor bewoners(organisaties t.b.v. de participatie in het AGB.

Vanuit de provinciale begeleidingsorganisatie BOOG werd ondersteuning gegeven aan dit platform, waarin vanuit elke buurt een beroepskracht vertegenwoordigd was

Belangrijke resultaten van het platform zijn:

1. Beïnvloeding van de politieke besluitvorming t.g.b. meer bewonersinvloed op het AGB;
2. D.m.v. onderzoek inzicht verkregen in de belangrijkste knelpunten (werkgelegenheid - buurtbeheer) binnen de Oude Schil;
3. Opzet ontwikkeld voor een Gebiedsbureau als toerusting van bewoners(organisaties in de Oude Schil;
4. Start gemaakt met projectontwikkeling (o.a. buurt-, bouw- en onderhoudsproject).

Aan het eind van het jaar lagen de eerste voorstellen voor een Gebiedsbureau ter discussie. Intussen is de politieke besluitvorming hieromtrent afgerond en is een start gemaakt met de invulling ervan.

Vaststelling gebied

Deventer kent één gebied dat voor dit AGB is aangewezen. Dit gebied bestaat uit tien buurten, gelegen om de binnenstad, in Deventer ook wel aangeduid met de "Oude Schil" en omvat ongeveer 19.000 inwoners. Om een gericht beleid voor zo'n gebied te laten slagen, is de invloed en zelfwerkzaamheid van bewoners van groot belang. Zij ondervinden nl. de nadelen van de openstapeling van problemen en de versnipperde aanpak ervan. Zij dienen daarom ook zelf in staat te worden gesteld om, eventueel samen met anderen, plannen te maken om hun leefsituatie te verbeteren. Dat is door de gemeenteraad onderkend, die in september 1986 besloot, dat er een gebiedsbureau zou moeten komen, als instrument van bewonersorganisaties, om hun invloed op de plannenvorming te geven en als voorwaarde voor het laten slagen van het beleid. Totdat het bureau gestart is, wordt er zo weinig mogelijk AGB-geld structureel (voor vier jaar) uitgegeven, aldus besloot de Raad.

Vorbereiding

In september 1986 kon de voorbereiding van het gebiedsbureau ter hand worden genomen. Ondertussen moest een aantal problemen overwonnen worden, zoals:

- het gebrek aan betrokkenheid van de buurtorganisaties bij het AGB;
- de demotivatie die bij buurtkaders is aan te treffen vanwege de ingewikkeldheid waarin het (welzijns)werk zich in toenemende mate aan het voordoet (OVb, AGB, Randgroepjongerenproject, basistaken, voorrangstaken, migrantenwerk enz.;
- de traditionele versnippering binnen het AGB-gebied. We hebben in dit gebied te maken met minstens een tiental algemene buurtorganisaties en dan nog daarbij allerlei (belangen)organisaties op de deelterreinen.

Om slagvaardig en effectief te kunnen werken in deze korte periode (tot januari 1987), werd het al eerder genoemde werkersplatform ingesteld.

Knelpuntenonderzoek

Als eerste is, op het terrein van de 4 W's, een knelpuntenonderzoek gedaan in de Deventer AGB-buurten, door de begeleidingsorganisatie BOOG opgezet. Dit onderzoek heeft veel gegevens opgeleverd, aan de hand waarvan de volgende globale conclusies zijn getrokken:

Op het terrein van Werken/Werkloosheid blijken de belangrijkste hiaten te bestaan. Het platform heeft dan ook vastgesteld, dat

juist voor dit terrein speciale aandacht zal moeten zijn. Dit betekent enerzijds beter aansluiten op de bestaande situatie zoals:

- op mogelijkheden CBB;
- buurtgerichtheid GAB/arbeidsconsulent, alsmede vergroten van leerwerkplaatsen.

Anderzijds dient nagegaan te worden of juist vanuit het buurtniveau werkgelegenheidsprojecten tot stand kunnen worden gebracht die tot materiële verbeteringen in de buurt leiden en een positieve bijdrage kunnen leveren voor de positie van langdurig werklozen uit die buurten.

In dit verband is al het initiatief genomen om na te gaan of een aantal grote en kleine buurtverbeteringsplannen zijn samen te voegen tot een integraal (werkgelegenheids)plan.

Op de terreinen van wonen, weten en welzijn zijn geen essentiële hiaten naar voren gekomen. Aansluiten op en verder uitbouwen van activiteiten in het kader van stadvernieuwing/beheer, onderwijsvoorrangbeleid, verbetering kwaliteit welzijnsvoorzieningen, is hierbij van belang.

Opzet

Een werkgroep van het werkersplatform heeft een opzet gemaakt voor een gebiedsbureau. Uitgangspunt daarbij is geweest, dat dit bureau de volgende functies moet vervullen in het Achterstandsgebiedenbeleid in Deventer:

1. ondersteuning en advisering van bewoners/organisaties in het gebied;
2. (meewerken aan) plan- en projectontwikkeling op basis van gesignaleerde knelpunten en/of behoefte in de buurten;
3. coördinatie van de werkzaamheden/uitvoering, waaronder ook afstemming met "aanbod-instellingen";
4. bevordering van integratie van beleid en financiën op de onderscheiden terreinen;
5. bewaking van procedures en afspraken;
6. advisering naar gemeente en andere instanties.

Buurtaanpak

In veel buurten in Deventer is de zorg voor de renovatie van het woningbestand aan het verschuiven naar (bredere) zorg voor het op peil houden, c.q. brengen, van de kwaliteit van de woningen, de woonomgeving, de voorzieningen en het leefklimaat in het algemeen.

Het besef is gegroeid, dat de permanente zorg voor de kwaliteit van het woon- en leefklimaat in de buurten en wijken zich verder uitstrekt dan het opknappen van de woning en de speelgelegenheid, en dat verschillende facetten in onderlinge samenhang bekeken en aangepakt moeten worden om daadwerkelijke veranderingen

en verbeteringen te kunnen bewerkstelligen.

In de praktijk is deze benadering echter nog moeilijk te realiseren, omdat tussen de verschillende elementen die in onderling verband bezien en behandeld moeten worden in de praktijk van werken geen verband bestaat of aan te brengen is, omdat ze b.v. onder verschillende bevoegde instanties vallen enz.

De buurtaanpak, die het uitgangspunt vormt voor het werken in en aan de buurten, en die in het kader van het AGB-beleid extra gestimuleerd wordt, kenmerkt zich o.a.;

1. als een manier van werken waarin de knelpunten en problemen in de buurten in hun onderlinge samenhang beoordeeld en aangepakt dienen te worden;
2. als een manier van samenwerken tussen buurt, gemeente en andere betrokken instanties, waarbij een integrale aanpak wordt nagestreefd en waarbij de kwaliteit van het woon- en leefklimaat in de ruimste betekenis centraal staat;
3. als een manier van werken van de gemeente en andere instanties, waarbij ruimte gegeven wordt aan bewoners om
 - reële invloed uit te oefenen op de planvorming
 - inzicht te krijgen in de beschikbare middelen voor de buurt
 - controlerend op te treden ten aanzien van de uitvoering van de plannen.

De concrete werkwijze bij de buurtaanpak is als volgt te karakteriseren (vanuit het buurtniveau): onderzoek, analyse, projektontwikkeling, planontwikkeling, financiering, plan vaststelling en contract, jaarprogramma's en controle en evaluatie.

Vanuit de stedelijke invalshoek zijn daarbij zeker de volgende aspecten van belang: samenhang tussen/in onderzoeksresultaten en analyses, mogelijkheden voor koppeling van plannen en projecten en beleidsontwikkelingen op verschillende terreinen, bij verschillende instanties en op verschillende niveaus.

De 4 W's

Werken aan deze buurtaanpak (geïntegreerde aanpak op de terreinen van de 4 W's) zal voor het gebiedsbureau vooral betekenen:

- Werken aan de volgende vierslag:
1. integraal gebiedsplan
 2. projectplan(nen)
 3. samenwerkingscontract(en)
 4. instellen van samenwerkingscommissie(s).

Wonen

Wonen is een belangrijk onderdeel van het AGB. De renovatie van de woningwetwoningen in de Oude Schil is vrijwel voltooid. Daarvoor in de plaats is de veelal complexere problematiek van de renovatie van het particuliere woningbezit op gang aan het komen (Beestenmarkt, Buitennoordeberg).

In veel buurten is het vraagstuk van het op peil houden en brengen van de kwaliteit van het woningbestand, de woonomgeving en de bewoning actueel. Met het stedelijk en buurtbeheer wordt getracht een passend antwoord te vinden op deze vraagstukken. Buurtbeheer wordt daarbij gezien als een wezenlijk onderdeel van de buurtaanpak.

Het gebiedsbureau moet, naast de algemene taken in het kader van de buurtaanpak op het terrein van het wonen zich met name gaan bezighouden met het stimuleren en ondersteunen van experimenten voor buurtbeheer.

Initiatief

Als reactie op de gemeentelijke nota "Gebiedsaanpak Oude Schil" zijn vele "individuele" projecten aangekaart vanuit buurten en instellingen. Door een koppeling van deze plannen en ideeën op het terrein van de verbetering van wonen en woonomgeving aan bevordering van werkgelegenheid c.q. leer- en ervaringsactiviteiten, ontstaat een integraal plan waarbij bouw-, onderhouds- en buurtverbeteringsplannen samengebracht worden in een werk- en leerproject t.b.v. werkloze ouderen en jongeren uit het gebied.

Weten

Op het terrein van het Weten zal het Gebiedsbureau in eerste aanleg nauw moeten aansluiten bij het Onderwijsvoorrangsbepaald en aan de totstandkoming van dit beleid zijn bijdrage moeten leveren, met name gericht op de positie van volwassenen (ouders).

Een ander belangrijk facet waaraan het Gebiedsbureau zal moeten gaan werken is de schakel tussen scholing en Werken.

Vooraf moet worden gestreefd naar een koppeling tussen Scholing en Plaatsing. Het gaat hierbij om het opzetten van concrete projecten, waarbij de wettelijke mogelijkheden (b.v. premievrijstelling) optimaal worden benut.

Een derde facet op dit terrein betreft de educatie. Door de regulering van de basiseducatie ontstaan/blijven forse leemtes in het aanbod van educatieve activiteiten. Hierin dient het Gebiedsbureau signalerend, stimulerend en ondernemend op te treden.

Werken

Uit het eerdergenoemde vooronderzoek is

gebleken dat op het terrein van "het werken" de grootste hiaten zijn op buurtniveau. Enerzijds zijn er wel veel wensen, problemen en/of initiatieven te noemen die betrekking hebben op allerlei materiële verbeteringen in het wonen en de woonomgeving in de buurten, anderzijds worden deze zaken nog in het geheel niet verstaald naar of gekoppeld aan werkgelegenheidsprojecten. Hierin zal het Gebiedsbureau zijn ontwikkelingsstaak zeker waar kunnen maken.

Om op het terrein van het Werken een gerichte bijdrage te kunnen leveren, is het van belang dat in het Gebiedsbureau de sociaaleconomische component een plaats krijgt. Concreet kan dit gestalte krijgen door een nauwe samenwerkingsrelatie aan te gaan met de consultant van het GAB, waarbij wederzijdse afstemming van taken en activiteiten bevorderd moet worden.

Welzijn

De welzijnsbeleving van mensen wordt in hoge mate bepaald door de situatie waarin men zich bevindt: werk - inkomen - kennis - woning - (sociale)omgeving. Zoals onder "De Buurtaanpak" staat beschreven, is er in toenemende mate aandacht voor de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, voor de buurt of de wijk in haar geheel.

Een goede kwaliteit van deze leefomgeving, dus van de buurt, in al haar facetten, bepaalt voor een belangrijk deel het welzijn van mensen. Vooral belangrijk zijn de "welzijnsgerichte" voorzieningen en activiteiten; zij hebben een elementaire plaats in de wijk, zoals een buurtaccommodatie, de kinderopvang, de hulpverlening, sociaal-cultureel werk enz.

Het sociale klimaat in de buurten wordt nadrukkelijk beïnvloed door deze specifieke welzijnsgerichte voorzieningen.

Het Gebiedsbureau zal enerzijds nauw moeten aansluiten aan de bestaande initiatieven en voorzieningen, anderzijds zal het Gebiedsbureau gericht moeten zijn op verbetering en optimalisering van de inzet van de specifieke welzijnsvoorzieningen.

Organisatie en structuur gebiedsbureau

Om de taken op een goede manier te kunnen vervullen zal het bureau geen drempel mogen kennen voor bewoners(groepen). Anderzijds moet er een open en constructieve relatie aanwezig zijn of opgebouwd worden met de gemeente en de vele instellingen en instanties.

Duidelijk is, dat het Gebiedsbureau zich in een moeilijke positie bevindt. In tegenwoordig zal zich voortdurend het vertrouwensprobleem kunnen voordoen.

Als instrument van de bewoners(groepen)

moet het Gebiedsbureau dus ook gestuurd en gecontroleerd kunnen worden door bewoners en hun organisaties.

Het bestuur van Stichting Wijkwerk Deventer is o.a. samengesteld uit vertegenwoordigers van het merendeel van de buurten/organisaties uit de Oude Schil. Daarom wordt het Gebiedsbureau bestuurlijk bij deze Stichting ondergebracht zodat, gebruikmakend van bestaande structuren, toch de buurten/organisaties op bestuurlijk niveau hun invloed kunnen laten gelden.

Ter versterking van de invloed van bewoners/organisaties op het beleid van het Gebiedsbureau, wordt tevens een bewonersraad ingesteld die het beleid van het bureau in grote lijnen uitstippelt en toetst.

Het Werkersplatform AGB, dat als voorloper heeft gefungeerd voor het Gebiedsbureau, treedt met de start van het bureau terug en zal een functie kunnen krijgen in de signalering, bij de uitwisseling van ervaringen, de planvorming.

In de relatie van het Gebiedsbureau tot de gemeente en andere instellingen en instanties moet onderscheid gemaakt worden in:

a. De beleidsmatige kant

Hier zit het meest precare element voor het Gebiedsbureau!

Vaststaat, dat de Gemeenteraad uiteindelijk de instantie is die besluiten neemt over de plannen en de besteding van een deel van de middelen. Dit gebeurt op voorstel van het College. Het College, i.c. de coördinerend wethouder, wordt geadviseerd en ondersteund door de "Werkgroep AGB". In deze Werkgroep zijn verschillende belanghebbende "instanties" vertegenwoordigd, maar niet de buurten (oftewel "het gebied").

In deze nota is al eerder aangegeven, dat het AGB vooral een nieuwe aanpak van de problemen nastreeft. Wezenlijk daarin is: meer samenhang en integratie van de tot nu sterk versnipperde of verkokerde inspanningen.

Besloten is, dat het Gebiedsbureau als waardige partner gaat deelnemen aan de Werkgroep AGB, waar overlegd en geadviseerd wordt over de plannen en projecten die in het kader van het AGB worden ingediend of ontwikkeld. Deelname aan deze Werkgroep AGB mag echter de onafhankelijke positie van het Gebiedsbureau niet aantasten. Immers, het referentiekader van het bureau ligt bij de buurten.

Het spanningsveld dat hierdoor kan ontstaan, zal menigmaal het vertrouwen op de proef stellen.

b. De uitvoering

Voor de uitvoering van alle plannen en projecten in het kader van het AGB is een goede, open samenwerkingsrelatie tussen Gebiedsbureau en betrokken instellingen en instanties van groot belang. Deze samenwerking of relatie kan vele hoedanigheden hebben.

St. Wijkwerk Deventer, Manegestraat 3a-5,
7413 VA Deventer, tel. 05700-21595 ■

Dordrecht

AL-136 uit de problemen

In Dordrecht is in het kader van het achterstandsgebiedenbeleid een experiment gaande, waarbij in een relatief klein deel van een wijk middels intensieve begeleiding getracht wordt de sociale samenhang te herstellen en dit deel van de wijk via een pakket van maatregelen weer leefbaar te maken. Op veel aspecten was het met het complex AL-136 bergafwaarts gegaan. De flats voldeden niet meer aan de eisen van deze tijd en kampten met achterstallig onderhoud, de woonomgeving was slecht en verouderd, de bevolkingssamenstelling was zodanig heterogeen, dat er spontaan geen enkele samenhang meer zou kunnen ontstaan. Kortom: alle kenmerken van een achterstandsgebied waren hier aanwezig, het verval sloopte de buurt zienderogen. Dit alles werd nog eens overduidelijk aangevoeld door een onderzoek van het Interuniversitair Instituut Normen en Waarden in 1984-1985. In hun rapport "AL-136 in de problemen" werd geconcludeerd dat, wil dit complex gered kunnen worden van de totale ondergang, er een aantal maatregelen genomen moesten worden. En dat gebeurt inmiddels:

- er vindt renovatie van de flats plaats, waarbij de vier saai-grijze flats omgetoverd zijn in de vrolijke kleuren rose, blauw, geel en groen
- de verbetering van de woonomgeving wordt momenteel uitgevoerd, zodat de problemen rond het parkeren, de speelgelegenheden en de groenvoorzieningen opgelost worden
- en er is sinds oktober 1986 een bewonersbegeleider aangesteld. Zijn naam is Henk Kreule. Zijn relaas is hieronder te lezen.

Pionieren in een proefproject

Het doel van de functie is het scheppen van een grotere betrokkenheid van bewoners bij hun woon- en leefmilieu en het

scheppen van een vertrouwensbasis tussen bewoners onderling en tussen bewoners en betrokken organisaties om tot een goed beheer van woningen en woonomgeving komen.

"Een mooi doel" dacht ik, terwijl ik naar de bewuste buurt fietste met de sleutels van een flat op 3-hoog in mijn zak. Ik kwam in een portiek waar vijf van de acht woningen leeg stonden. Deze leegstand was in het hele complex een structureel probleem; want de laatste jaren was er een grote leegloop geweest en de lege woningen bleken onverhuurbaar te zijn. Na het zorgen voor inrichting en allerlei benodigdheden ben ik maar eens begonnen met het echte werk. Belangrijk vond ik het om zelf naar de bewoners toe te gaan. De eerste maanden heb ik daarom besteed aan het afleggen van individuele huisbezoeken. Dat verliep met vallen en opstaan want ik kwam, ondanks schriftelijke aankondigingen, nogal eens voor een dichtendeur. Er waren dagen bij, dat ik b.v. zes keer tevergeefs aanbelde. Maar juist dat ene bezoek maakte het de moeite waard. "laat de gemeente hier maar een paar containers neerzetten en zorgen voor wat schoppen en harken, dan zullen wij de straat en tuinen wel eens flink schoonmaken".

Dat liet ik mij geen twee keer zeggen, want initiatieven van bewoners kunnen meer in beweging zetten dan welke beroepskracht dan ook. Dus ging ik achter de spullen aan, informeerde alle bewoners van de flat praatte met iedereen die ik zag over dit idee. En inderdaad, de helft van de bewoners van de flat deed mee. Essentieel is dat als beroepskracht zelf ook flink de handen uit de mouwen te steken.

Bewoners van het 2e, 3e en 4e blok kwamen jaloers een kijkje nemen, maakten ook plannen en gingen enkele zaterdagmiddag daaropvolgend ook aan de slag. Opvallend was daarbij, dat er zonder enige wanklank eendrachtig werd samengewerkt door Nederlanders en buitenlanders.

Na deze eerste spontane schoonmaakactiviteiten droegen bewoners steeds vaker ideeën aan. Zo organiseerden enkele bewoners een sinterklaasfeestje in mijn flat. Er werd een schaatswedstrijd gehouden (met de burgemeester op het gladde ijs om het startschot te lossen). Dit alles was nog nooit vertoond in de buurt. De impasse leek doorbroken. Een sfeerverandering was duidelijk waarneembaar. De neerwaartse spiraal werd tot staan gebracht. De positieve bewoners kregen meer moed en kwamen met nog meer ideeën om de buurt gezellig en leefbaarder te maken.

Activiteiten

Er werden nog een aantal activiteiten opgezet zoals kaartavonden, speelmorgens

voor peuters en er kwam een zaalvoetbalteam.

Als beroepskracht heb ik deze ideeën en initiatieven van bewoners van harte aangehouden en gestimuleerd. Want juist door dat bewoners met elkaar iets organiseren en kennis met elkaar maken ontstaat er meer betrokkenheid en sociale controle. Bij het organiseren van de activiteiten bestond mijn taak uit het maken van afspraken, het regelen van allerhande materiaal, het verzorgen van aankondigingen en publiciteit. Een manusje van alles dus. Een andere taak was het steeds weer ter sprake brengen van buurtproblemen en aangeven hoe bewoners zelf een bijdrage kunnen leveren in de verbetering van hun omgeving. In de contacten in de buurt merkte ik, dat de bewoners onderling daar ook steeds meer mee bezig waren. Er werden dan ook plannen ontwikkeld op het gebied van voorkomen van vervuiling en onderhoud van de portieken. Er kwamen gesprekken met de reinigingspolitie om strenge controle te houden en adequaat op te treden tegen hardnekkige personen. Men begon negatieve ladingen en vervuilers zelf op de vingers te tikken. Tegelijkertijd met dit alles werd het bewonerscomité sterk uitgebreid en mijn flat werd hun flat.

Van alle ontwikkelingen, wetenswaardigheden en nieuwtjes werden de bewoners op de hoogte gehouden middels de Nieuwsbrief, een in het leven geroepen informatieblaadje. Ook werd de plaatselijke pers ruim voorzien van informatie over activiteiten en ontwikkelingen.

Werken in zo'n project betekent voor mij tevreden zijn met kleine successen of vooruitgang, teleurstellingen zo snel mogelijk vergeten en de moed erin proberen te houden. Belangrijk is om te weten dat in grote lijnen de ontwikkelingen positief zijn, zodat de regelmatig terugkerende negatieve ervaringen niet de overhand krijgen. Momenteel ben ik druk doende om de buitenlanders meer te betrekken bij het werk in de buurt. Dit kost ook de nodige moeite, want het betekent vooral persoonlijke benadering en contacten leggen via de voortrekkers in de buurt. En het betekent geduld hebben. Tevens heb ik gemerkt dat bij buitenlanders ook geldt, dat eigen initiatieven meer invloed hebben dan die van een beroepskracht. Op deze manier zijn op de bijeenkomsten zo'n 60% van de buitenlanders aanwezig geweest.

Van de Marokkaanse bewoners zullen er drie zitting nemen in het bewonerscomité. De Turkse bewoners willen regelmatig eigen bijeenkomsten organiseren. Zij zullen participeren in het bewonerscomité middels een vertegenwoordiging van twee personen.

Parallel met de boven beschreven ontwik-

kelingen liep nog de actie om de leegstand in het project op te heffen. Eind februari werd er een kijkdag georganiseerd. En wat niemand verwachtte gebeurde: woningzoekenden in de stad waren geïnteresseerd geraakt in het elan van de buurt en kwamen en masse een kijkje nemen. Het uiteindelijke resultaat is dat in de drie opgeleverde blokken er geen enkele woning meer leeg staat, behalve één op de benedenverdieping in het blauwe blok. Maar daar trekken binnenkort het bewonerscomité en ik in, zodat we nog beter bereikbaar zijn voor de bewoners.

Henk Kreule, bewonersbegeleider AL-136, Wielwijk, Dordrecht ■

Eindhoven

Achterstandsgebieden in de praktijk

In 1985 zijn 2 buurten, onder druk van bewoners en opbouwwerk, als Probleem Cummulatie Gebied bestempeld. Het was een heel touwtrekkerij tussen buurtbewoners - gemeente en tussen gemeente en rijk om gedaan te krijgen, dat er geld beschikbaar werd gesteld om plannen en projecten in de buurten op te zetten en uit te werken.

Om niet te lang op het interdepartementale geld van verschillende ministeries te wachten en te voorkomen dat het Soza-geld (1 miljoen voor Eindhoven) teruggestuurd zou moeten worden zijn het GAB en de gemeente om de tafel gaan zitten. Het GAB als beheerder van de Soza-gelden en de verantwoordelijke voor het rijksarbeidsvoorzieningenbeleid en de afdeling Economische Zaken van de gemeente als uitvoerder en verantwoordelijke voor een gemeentelijk arbeidsinpassingsbeleid. Dit resulteerde in een overeenkomst waarin beide partijen samen zouden werken om m.b.t. het traject "werken" het miljoen van het GAB te gaan besteden aan werkzoekenden uit de wijken Woensel-West en de Kruidenbuurt. Beide partijen waren het erover eens dat de reguliere benadering van het GAB geen kans op succes bood om de groep langdurig werklozen uit beide wijken te bereiken.

Dit sloot aan bij het "arbeidsinpassingsbeleid" dat de gemeente Eindhoven voert waar o.a. buurtwerkplaatsen deel van uit maken. Er werd besloten een extra arbeidsinpassingsconsulent aan te trekken (door de gemeente betaald), die vanuit de wijk contacten moest leggen met werkzoekenden en deze via "maatwerk" richting schooling of betaald werk te loodsen. Deze ar-

beidsinpasser (ondergetekende) was primair verantwoordelijk voor de aanbodzijde (werkzoekenden) en het GAB was verantwoordelijk voor de vraagzijde (werkgevers, vacatures) en moest het gevraagde maatwerk financieren via maatregelen gericht op scholing en werk.

De in het leven geroepen PCG-Stuurgroep Werken was belast met toezicht op en beleidsverantwoordelijkheid voor het gekozen model. In deze stuurgroepen waren vertegenwoordigd de afdeling E.Z., GAB, BWE, Stichting Opbouwwerk Eindhoven (SOE met een opbouwwerker) en een bewonersvertegenwoordiger.

Tot zover de grote lijn van het gekozen model.

Ik zal in de volgende paragrafen ingaan op:

- de praktijk van mijn eigen functie
- de samenwerking met anderen in de wijk
- de samenwerking met het GAB
- een praktijkvoorbeeld hoe een project vanuit de wijk goed opgezet kan worden.

Een arbeidsinpassingsconsulent (AIC) in de wijk

In april 1986 is ondergetekende als zodanig gestart met deze nieuwe functie, waarbij het voor mij van belang was vanuit mijn achtergrond, 5 jaar arbeidsbemiddeling, de keuen van het GAB (personeel, maatregelen, procedures, werkwijze etc.) van binnen te kennen.

De eerste periode heb ik bewust gebruikt om de buurten te leren kennen en inzicht te krijgen in de cultuur en machtsverhoudingen binnen deze buurten. Dit betekende voor mij eveneens een oriëntatie op methodiek en werkwijzen van gemeentelijke afdelingen en instellingen die op buurtniveau opereren zoals opbouwwerk, buurtwerk, maatschappelijk werk etc. Ik zie deze functie als een verlaagde drempel, waar werklozen makkelijker overheen kunnen stappen en waarbij het gaat om een vertrouwenspositie op te bouwen met een wederzijds respect voor elkaars wensen.

Om het vertrouwen (terug) te winnen van werklozen (die in hun langdurige werkloosheid steeds van het kastje naar de muur gestuurd zijn) heb je een lange adem nodig en is het zaak om concreet en positief aan te geven wat je te bieden hebt. Hierbij gaat de stelling op, dat een negatieve ervaring langer doorwerkt dan een aantal positieve ervaringen en dat voorbeeldwerking erg belangrijk is.

Om mensen te kunnen bereiken ben ik begonnen met een open, vrijblijvend spreekuur op vaste tijden, waarin mensen terecht kunnen met alle vragen, problemen en wensen ten aanzien van werk en/of scho-

lingsmogelijkheden. Dit had tot gevolg ook anderssoortige vragen voorgekreeg en ik een soort doorwijsfunctie derden (juridisch spreekuur, bedrijfsingen, sociale dienst, maatschappelijk werk, huisartsen etc.) vervulde. Om te komen dat ik als het zoveelste doorgewerd gezien heb ik zo veel mogelijk probeerd in te gaan op het persoonlijk bleem van dat moment (vertrouwen wenen) met daaraan gekoppeld naar de komst, wat ik voor hen kan betekenen het traject van werkloosheid naar werk of scholing.

Via mond op mond reclame en artikelen de bestaande buurtkranten heb ik gelijkelijk een bestand opgebouwd van mensen die bepaalde wensen hebben t.a.v. het doelde traject.

De problematiek van de achterstandsgroepen t.o.v. werkloosheid is bekend en teperen in een volgende indeling van categorieën werklozen:

- a. groep werkzoekenden, die direct aanslag kunnen (evenwicht in persoonlijk opleiding en arbeidservaring).
- b. groep werkzoekenden, die indirect de slag kunnen (maatwerk leveren, b.v. promotiebevordering, scholing).
- c. groep werkzoekenden, die nog niet redelijk onder te brengen zijn (twijfels bij werkzoekenden zelf of bij mij).
- d. groep werkzoekenden, die in hun situatie zeggen geen behoefte meer te hebben aan een baan.
- e. groep werkzoekenden, die onder geen enkele voorwaarde willen of kunnen gaan werken.

Bij deze indeling zijn de groepen d. en e. naar verwachting procentueel erg groot zullen zij met name een negatieve sociale controle uitoefenen op de groepen c. e.

Voor mij persoonlijk leg ik een zwaar accent op het opbouwen van contacten met de groep b. en in mindere mate c., waar een positief effect te verwachten is met groep d. indien via concrete, zichtbare resultaten aangetoond kan worden, dat er ook voor hen vooruitzichten op betaald vast werk zijn.

Tot nu toe heb ik een redelijk goede positie kunnen opbouwen en een aantal individuele plaatsingen bij bedrijven of opleggen kunnen realiseren. Helaas mis ik nu duidelijkheid van het GAB m.b.t. financiële middelen (prijskaartje) en is de persoonlijke inzet van het GAB zelf nog niet goed geregeld.

Ik stippel met werklozen een bepaalde route uit (individueel of projectmatig) om een betaalde baan te komen, maar moet vervolgens afwachten of het GAB bereid hun regels aan te passen aan dit "maatwerk".

In een aantal gevallen b.v. bouw en metaal-richting levert dit geen onoverkomelijke problemen op, maar te veel wordt nog gelet of de betrokken werkloze, wel lang genoeg werkloos is (!) om geholpen te mogen worden (regelgevende bureaucratie voert de overhand).

Al met al komt beleid m.b.t. "werken" moeizaam van de grond en moet ik constateren, dat het beleid valt of staat op grond van inbreng van gemotiveerde "personen" of "instellingen" die echt iets voor deze achterstandsgebieden willen doen.

De samenwerking met anderen op wijkniveau

Bij mijn start als arbeidsinpasser kreeg ik te maken met een aantal buurtwerkers binnen het sociaal-cultureel gebeuren waarmee ik samen moest werken om de doelgroep werklozen in beeld te brengen. Deze buurtwerkers werkten reeds lang in de wijk, hadden een eigen cultuur en methodiek van doelgroepbenadering en keken met argusogen naar de nieuw vreemde eend in de bijt, een arbeidsinpasser. Ook van hen moest ik het vertrouwen krijgen en was het vaak voor mij een gevoel van concurrentie bij hen weg te nemen, wat inmiddels grotendeels gelukt is. Een speciale plaats in de samenwerking op wijkniveau nemen de Buurtwerkplaatsen in.

Deze buurtwerkplaatsen bieden mogelijkheden aan voornamelijk jongeren om zich te oriënteren op kansen in de richting textiel, metaal, automatisering en bouw op een laag niveau. Dit gebeurt via vrije inloop, werken op afspraak en/of het geven van cursussen. Samen met de werkplaatsbegeleiders zijn een aantal projecten op de rit gezet om werkloze jongeren via een voorscholing in de BWP klaar te stomen voor een betaalde baan.

In de richting bouw hebben we een uniek "scholingsproject" in de renovatie opgezet, waarover straks meer.

Het initiatief voor dit project komt van bewoners uit Woensel-West, ondersteunt door een opbouwwerker. Met deze opbouwwerker, die vanuit de stadsvernieuwing in de buurt is blijven werken en derhalve bewoners en wijk goed kent, heb ik een goede samenwerkingsrelatie kunnen opbouwen. We werken samen op wijkniveau aan belangen van bewoners, waarbij door mij het accent wordt gelegd op perspectieven voor werk.

De hoofdzaak van deze samenwerking naast belangenbehartiging is het ontwikkelen en ondersteunen van projecten, waarbij de term ontwikkelingsbureau zou passen, ware het niet dat men daar binnen de gemeente huiverig voor is.

De samenwerking met het GAB

Toen de PCG-Stuurgroep-Werken geïnstalleerd was, kwam er vrij snel een probleem van besteding van Soza-gelden voor een bepaalde datum om te voorkomen, dat geld terug gestuurd moest worden naar Den Haag. Men wist op dat moment niets anders te bedenken, dan het plaatsen van werklozen bij instellingen en bedrijven via: W.V.M. contract voor 20 uur per week gedurende 1 jaar

P.B.M. met een bedrag van maximaal f. 12.000,- subsidie voor een vast dienstverband.

Aangezien ik nog niet benoemd was, men geen werklozen kende en eigenlijk niet goed wist hoe bovenstaand tijdsprobleem opgelost zou kunnen worden, werd een arbeidsconsulente op het GAB vrijgemaakt om werklozen via het kaartensysteem op te sporen. Dit gebeurde op de traditionele manier via een kort gesprek op GAB, waarin de ambtenaar de langdurig werkloze moest zien te motiveren om de hem of haar aangeboden kans te grijpen. Deze magere kans om 20 uur te gaan werken tegen het minimum loon, betekende in de praktijk dat men nauwelijks boven de RWW-uitkering uitkwam en zelfs gevaar liep de eenmalige uitkering, huursubsidie etc. te verspeelen. Dit werd uiteraard niet met gejuich ontvangen en leidde tot frustraties bij GAB-ambtenaar en werklozen.

Inmiddels is men ook op het GAB wel doordrongen van de complexe problematiek van langdurige werkloosheid in deze buurten en wil men een andere koers gaan varen. Deze PCG-koers met maatwerk, motivatiebevordering, begeleiding etc. staat evenwel haaks op de uitgezette politieke doelstelling, om via een marktgerichte werkwijze het werkloosheidscijfer terug te dringen, zodat dit nog tot menig botsing kan leiden. (intern - GAB, gemeente - GAB, bewoners - GAB).

Ook hier geldt echter, dat je met de goede man of vrouw op de juiste plaats een heel eind kunt komen. Stapje voor stapje zullen we samen het PCG-beleid moeten uitbouwen tot een echte kans voor een groot deel van de bewoners, zonder de illusie te hebben middels deze aanpak in een tijdsbestek van 3 jaar alle problemen in deze wijken te kunnen oplossen.

Renovatieproject Groenewoudseweg

Een aantal jaren geleden is er al een poging gedaan om de 170 duplex-woningen te renoveren. De huizen waren in zeer slechte toestand en een aantal onoverkomelijke problemen maakten een grondige renovatie noodzakelijk.

Door het feit dat de bewoners voornamelijk oudere mensen zijn die van een minimum-

inkomen moeten leven is van die renovatie niets terecht gekomen (te hoge huren, teveel overlast, verhuizingen etc.). In het kader van de PCG-benadering is de renovatie GWW weer in beeld gekomen, met name omdat een aantal doelstellingen gecombineerd kunnen worden. In de eerste plaats is gekozen voor een mutatiegerichte renovatie (woning voor woning), waarbij de overlast voor bewoners tot een uiterste beperkt blijft. In deze mutatiegerichte aanpak worden 2 benedenwoningen en 2 bovenwoningen gerenoveerd, waarbij de bewoners van de bovenwoning, waar een klein aantal verbeteringen worden aangebracht in de woning kunnen blijven. Bewoners van een benedenwoning kunnen kiezen voor een nieuwe reeds gerenoveerde woning, waarbij ze maar 1 x behoeven te verhuizen of indien men terug wil naar het eigen huis door tijdelijk in een wisselwoning te verblijven, zodat men 2 x moet verhuizen.

De tweede belangrijke doelstelling is, dat via dit extra creëren van werkgelegenheid een aantal werklozen betaald werk krijgen en geschoold worden. De combinatie scholing en werk in dit renovatieproject wordt als volgt in de praktijk gebracht. Via mij en anderen in de wijken worden werkloze jongeren met lage opleidingen en interesse in de bouw geworven, om deel te nemen aan een voorscholingsprogramma in de buurtwerkplaats. Dit voorscholingsprogramma omvat een bouwopdracht waarin de jongeren per ploegje van 2 de meest voorkomende werkzaamheden met vereiste vaardigheden verrichten en duurt 4 volle weken. Daarna volgt met \pm 10 weken 1 dag per week een programma gericht op timmeren en electro. Na het met goed gevolg doorlopen van de voorschooling krijgen de jongeren een arbeidsovereenkomst voor maximaal 18 maanden bij de aannemer. Op basis van deze overeenkomst werken ze onder leiding van een ervaren leermeester in ploegjes van 4 à 5 gedurende 4 dagen per week in de woningen. Ze moeten dan zelf alle voorkomende werkzaamheden verrichten, waaronder een compleet nieuwe aanbouw. De resterende dag komen ze in de buurtwerkplaats, om op onderdelen afgestemd op persoonlijke affiniteit en gevraagde praktijk, bijgeschoold te worden. Het is de bedoeling dat de jongeren gedurende de looptijd van het contract een keuze maken voor een bepaalde hoofdrichting en daarin ter afronding een certificaat kunnen behalen. Deze hoofdrichtingen liggen op het terrein van mortelbewerking, houtbewerking, assemblagetechneken, leidingtechnieken en afwerkingstechnieken. Het beoogde certificaat wordt afgegeven door de aannemer op grond van geleverde prestaties in de renovatie en de buurtwerkplaats.

Met het ministerie van Soza, dat oplei-

dingsmodules levert wordt bekeken of de jongeren middels een korte bijscholing m.b.t. punten die niet of onvoldoende aan de orde zijn geweest, op het CVV een officieel getuigschrift kunnen behalen. Het totale scholingsproject van 170 woningen loopt 3 jaar en biedt werkgelegenheid voor 12 à 15 jonge werklozen per jaar. We hebben bewust voor de groep jongeren gekozen, vanwege het feit dat binne de bouw een enorme vergrijzing optreedt en er een grote behoefte is en zal blijven aan jonge geschoolde bouwvakkers, met name met ervaring in renovaties. Momenteel is de eerste groep jongeren bezig met de renovatie van de eerste 4 proefwoningen en staat de tweede en derde groep jongeren klaar om medio juni 1987 te starten met de officiële eerste fase van 40 woningen. Rondom de hele organisatie van het scholingsproject wordt veel zorg besteed aan begeleiding van de jongeren en is een overlegstructuur gemaakt, waarin een aantal teams in nauw onderling overleg samenwerken om de renovatie zo optimaal mogelijk te laten lopen.

Resumé

Samenvattend kan ik concluderen, dat de eerste concrete resultaten zichtbaar worden.

Dit heeft de nodige inspanning en overdedingskracht gekost vanwege het feit dat anderen nodig hebt om projecten ten uitvoer te brengen.

Als ik terug kijk op wat bereikt is in samenwerking met vooral buurtbewoners, opbouwwerk, buurtwerkplaatsen en een aantal ambtenaren op gemeentelijk niveau dan is dat een stimulans om door te gaan op de ingeslagen weg.

Voorwaarde is wel dat communicatielijnen zo kort mogelijk worden gehouden, de coördinatie tussen betrokken partijen geregeld is en dat zoveel mogelijk partijen bereid zijn om de schouders te zetten onder een moedige PCG-beleid. Indien de resultaten positieve effecten opleveren voor buurtbewoners en werklozen, samenwerking met het GAB en in het algemeen een doorbreking van beleidskokering, dan ligt er een goede basis om dit beleid structureel te maken.

Voor meer informatie, Henk van Willigen, BWE (AIC), Edisonstraat 67, 5621 HL Eindhoven, tel. 040 - 457498

Enschede

Projectenburo Het Getfert en Het Perik

In het kader van bezuinigingen is enige jaren geleden de aanzet gegeven tot herstructurering van het welzijnswerk in Enschede. Vanuit de instellingen is hiertoe het initiatief genomen.

Hieraan lag de overweging ten grondslag om, ondanks het korten op formatieplaatsen en middelen, het voorzieningenniveau in de wijken zoveel mogelijk op peil te houden. Daartoe werd gekozen voor het ontwikkelen van zogenoemde functionele eenheden, opgebouwd uit vier elementen:

- integrale samenwerking van verschillende disciplines (ontkokering)
- actieve participatie van bewoners/bewonersorganisaties
- onderzoek t.b.v. een sociale analyse
- het opstellen van een buurtontwikkelingsplan onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van bewoners(organisaties) en beroepskrachten

In het werkgebied Enschede zuid-oost (15.000 bewoners) is gekozen voor een aanpak op kleinere schaal (op buurtniveau) om herkenbaarheid voor en betrokkenheid van de bewoners te bewerkstelligen.

Een combinatie van deze buurten vormen Het Getfert en Het Perik; 1400 woningen voornamelijk gebouwd in het begin van deze eeuw en gelegen tegen het stadscentrum.

Een greep uit kenmerkende aspecten van deze buurt laat het volgende zien: slechte behuizing, onzekere toekomst, sterke vertegenwoordiging van migranten, verkeersdruk, hoge werkloosheid, slechte verstandhouding tussen bevolkingsgroepen en het ontbreken van sociaal-culturele voorzieningen.

Op initiatief van het opbouwwerk is in 1983 door bewoners en beroepskrachten van verschillende disciplines (wijkverpleging, ouderenwerk, cultureel werk, maatschappelijk werk en opbouwwerk) een analyse gemaakt van de leefbaarheid in Het Getfert-Perik. Hierbij is gebruik gemaakt van ervaringsgegevens en een al in een eerder stadium opgezet netwerk van contacten onder bewoners. De analyse vormde de basis voor een buurtontwikkelingsplan, opgebouwd uit de volgende elementen:

- individuele hulpverlening
- volksgezondheid
- verstandhouding tussen bevolkingsgroepen

- woon- en leefomstandigheden
- zelfstandig wonen ouderen
- basiseducatie
- werkgelegenheid
- algemene voorzieningen

Het plan legt enerzijds verbanden tussen de verschillende elementen en vormt anderzijds de ondergrond voor taakverdelingen naar de beroepskrachten.

Daarnaast leidt het tot nieuwe organisaties, zoals de Stichting Buurt en Werk, om planverwezenlijking mogelijk te maken.

De totstandkoming

In 1985 wordt Het Getfert, nadat dit eerst voor een deel gold, als gehele buurt door de gemeenteraad tot stadsvernieuwingsgebied aangewezen.

Ondanks de geografische en gevoelsmatige eenheid van de aan elkaar grenzende buurten Het Getfert en Het Perik, is slechts op de eerstgenoemde stadsvernieuwing van toepassing.

Ten behoeve van de begeleiding van de uitvoering van zowel het stadsvernieuwings- als buurtontwikkelingsplan wordt een in een later stadium te slopen woning betrokken en ingericht als buurtwinkel. Naast inspraak- en informatiebijeenkomsten biedt het pand onderdak aan werkprojecten, educatieve activiteiten en spreekuren. Na de aanloopfase komen de ontwikkelingen in een stroomversnelling. Het Getfert en Het Perik gaan deel uitmaken van het probleemcumulatie- en het onderwijsvoorzorgsgebied.

Het al eerder genoemde ontwikkelingsplan blijkt voldoende reden voor de gemeente in te stemmen met het in gebruik nemen van een voormalig bedrijfspand als projectenbureau voor vooralsnog een periode van vijf jaar ter vervanging van de buurtwinkel. Financieel wordt dit mogelijk gemaakt uit PCG-gelden, de minderhedenpot en het stadsvernieuwingsfonds.

De nieuwe accommodatie biedt mogelijkheden om de integrale aanpak van problemen verder uit te bouwen en te verfijnen. De ontwikkelingen vragen echter ook om aanpassingen in de organisatie. Uitgangspunt hierbij is dat het ontwikkelingsplan (inclusief stadsvernieuwingsactiviteiten) het kader dient te vormen, dat versterkt wordt vanuit het PCG-beleid. In de personele sfeer hebben bezuinigingen sporen achtergelaten en zal de uitvoering van de Rijksregeling basiseducatie ingrijpende gevolgen hebben. Zo heeft het gecoördineerd bejaardenwerk actieve deelname moeten stopzetten en zal zich beperken tot ondersteuning van incidentele activiteiten en worden formatie-uren onttrokken aan het sociaal-cultureel werk. Naar de voortgang en uitbouw van projecten levert dit onmiskenbaar belemmeringen op.

Hetzelfde of zelfs meer werk wordt verricht met minder formatieplaatsen, hooguit aangevuld met tijdelijk aangestelden via projectsubsidies.

De organisatie

In Het Getfert-Perik zijn 6 bewonersgroepen actief en georganiseerd op gezamenlijke belangen in vooral het wonen en de woonomgeving en de Stichting Buurt en Werk t.b.v. scholings- en werkprojecten. Een contactgroep van ondernemers wordt gevormd.

Naast het behartigen van de "eigen" belangen hebben deze groepen een autonome verantwoordelijkheid in het vaststellen en de uitvoering van het ontwikkelingsplan. Om over-organisatie te voorkomen vormen vertegenwoordigers van de groepen de buuraad, die op haar beurt de bewoners representeert in de Projectgroep Stadsvernieuwing. De projectgroep, waarin ook gemeente en woningbouwverenigingen zitting hebben, heeft coördinatie en planning tot taak.

Ter ondersteuning van de bewoners en voor de voorbereiding, de begeleiding en de uitvoering van het ontwikkelingsplan is met PCG-middelen een gebiedscoördinator aangesteld voor 20 uur.

In het raam van de stadsvernieuwing is de Vereniging Particuliere Woningverbetering opgericht, die zich bezighoudt met de cascoverbetering in het particulier woningbestand.

Zij vormt een van de bewonersgroepen. Om het project mogelijk te maken beschikt de vereniging over een bouw bureau waar een bouwkundige en een contactpersoon werkzaam zijn.

De afstemming van werkzaamheden vindt voor een belangrijk deel plaats in een overleg van beroepskrachten.

Een integrale benadering van de problematiek in een gebied in al haar facetten leidt niet alleen tot het verder kijken dan de eigen vakgrenzen, het maakt het mogelijk om vanuit meerdere invalshoeken aan een oplossing te werken, gebruik makend van de specifieke deskundigheden van de verschillende disciplines.

De bewonersorganisaties kunnen daarin hun actieve verantwoordelijkheid laten gelden vanuit een autonome positie.

Door het zorgvuldig onderhouden van het netwerk van contacten in de buurten en het (her)formuleren van knelpunten wordt blijvend voeding gegeven aan verfijning en aanpassing van het ontwikkelingsplan.

Henk Vosmer, Buurtwinkel 't Getfert - 't Perik, Celebesstraat 22, 7512 AR Enschede, tel. 053-305761. ■

Enschede

Project buurt en werkgelegenheid

In Enschede is op dit moment in ontwikkeling een PCG-project met de naam Project Buurt en Werkgelegenheid. Het project kent twee hoofddoelstellingen. Enerzijds zal een aantal (buitenlandse) jongeren door dit leer-werkproject extra kansen krijgen op de arbeidsmarkt. Anderzijds zullen deze deelnemers aan het project de woonomgeving van de Enschedese PCG-wijken verbeteren.

Deze twee doelstellingen sluiten aan op twee belangrijke beleidslijnen van de gemeente Enschede, namelijk bestrijding werkloosheid en verbetering woonomgeving in achterstandsgebieden. Door het project slaan we dus twee vliegen in één klap. Het project zal bestaan uit een bouwploeg, een groenploeg en een stratenmakersploeg. Aan elke ploeg zal een full-time werkmeester toegevoegd worden. Voorbeelden van werkzaamheden die verricht zullen worden zijn herinrichtingen speelplaatsen scholen, afsluiten van portieken, opknappen gebouwen van instellingen voor sociaal-cultureel werk, uitbreiding rolstoelroutes. Deze klussen hebben gemeen, dat ze op reguliere wijze in de Enschedese situatie niet uitgevoerd kunnen worden.

Onderstaand zal nader worden ingegaan op een aantal onderdelen, respectievelijke kenmerken van het Project Buurt en Werkgelegenheid.

Leer-werkproject

Het project is gericht op mensen die qua opleiding een laag niveau hebben. Het gaat daarbij maximaal om een lbo-niveau. Van een minimaal niveau is in principe geen sprake. Om deze reden zal het leer-gedeelte binnen het project flexibel opgezet moeten zijn en voorts weinig theorie kennen. Indien mogelijk zullen reguliere instanties (samenwerkingsverband van aannemers in bouw en in wegenbouw, scholengemeenschap voor lbo-onderwijs) de opleiding verzorgen. Kunnen reguliere instanties echter niet aan de eisen van het project voldoen, dan zal een bijpassende opleiding gecreëerd worden. Essentieel in elk leer-werkproject is in hoeverre het de kansen van de deelnemers op de arbeidsmarkt vergroot. Bij het Enschedese Project Buurt en Werkgelegenheid liggen de kansen het best bij de bouwploeg en de stratenmakersploeg. Uit advertenties in regionale kranten en uit contacten met vertegenwoordigers van samenwerkingsverbanden

van aannemers blijkt dat nu en de komende jaren goed geschoolde mensen die ook enige praktijkervaring hebben een plek op de arbeidsmarkt kunnen vinden. Door vanaf de start van het project, daar waar mogelijk, samen te werken met samenwerkende aannemers, wordt tevens de kans groter dat goed functionerende projectdeelnemers direct een plaatsje krijgen bij die aannemers.

Ten aanzien van de groenploeg lijken de kansen op de arbeidsmarkt geringer. Wellicht echter kunnen enkele deelnemers aan de groenploeg na afloop van de projectperiode geplaatst worden bij de gemeentelijke Milieudienst of bij een onderhoudsdienst van een woningbouwvereniging. Ook deze instanties zijn nauw betrokken bij de projectvoorbereiding.

Voor de anderen zal ook op andere terreinen dan alleen groenonderhoud gezocht worden. In ieder geval geldt voor alle projectdeelnemers dat zij werkervaring en arbeidsritme krijgen waardoor zij meer kansen op werk hebben of waardoor zij gemotiveerd zullen raken tot een vervolgopleiding, bijvoorbeeld door middel van het leerlingstelsel.

Buurtbeheer

Het Project Buurt en Werkgelegenheid sluit aan en wordt positief beïnvloed door de ontwikkelingen in Enschede rondom het begrip buurtbeheer. In Enschede (en in vele andere steden) blijkt dat in ex-stadsvernieuwingsbuurten de gebouwde en de sociale woonomgeving toch weer achteruit gaan en wel sneller dan voor mogelijk werd gehouden. Als reactie hierop heeft het College van B & W een werkgroep ingesteld die de mogelijkheden onderzoekt om te komen tot vormen van buurtbeheer in Enschede. In deze werkgroep zitten ambtenaren en bewoners van de ex-stadsvernieuwingsbuurten. Buurtbeheer zal zich in ieder geval moeten richten op het treffen van voorzieningen en maatregelen ter instandhouding en aanpassing van de gebouwde en sociale woonomgeving. De ontwikkelingen rondom buurtbeheer zijn onmiddellijk gekoppeld aan de ontwikkeling van het PCG-project Buurt en Werkgelegenheid. De groenploeg, bouwplaat en stratenmakersploeg kunnen namelijk een uitstekend instrument vormen voor buurtbeheer in Enschede. Een belangrijke voorwaarde voor buurtbeheer is wel dat bewonersorganisaties invloed kunnen uitoefenen op de keuze van de te treffen maatregelen in het kader van buurtbeheer. In de projectorganisatie van het Project Buurt en Werkgelegenheid zal zoveel mogelijk de garantie ingebouwd worden dat aan deze voorwaarde voldaan wordt. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van reeds bestaande wijkplat-

forms-PCG en projectorganisaties stadsvernieuwing waarin bewoners vertegenwoordigd zijn.

Organisatie

Het project wordt ontwikkeld door beleidsmedewerkers PCG van de gemeentelijke afdeling Werkprojecten samen met de gebiedscoördinatoren PCG zoals we die in Enschede kennen. Deze gebiedscoördinatoren, die aangehaakt zijn bij buurthuizen, organiseren de uitvoering van het PCG-beleid op wijkniveau en zijn derhalve nauw verbonden met de wijkplatforms waarin de bewoners vertegenwoordigd zijn. De projectdeelnemers zullen in het kader van de tijdelijke voorziening Gemeentelijk Werkgelegenheids Initiatieven voor jongeren (GWI) 19 uur per week werkzaam zijn en daarbij het minimumjeugdloon ontvangen. De overige 19 uur zal deels of helemaal besteed worden aan scholing. De werkmeeesters zullen gefinancierd worden uit PCG-SoZaWe-middelen. Veel zal van hun kwaliteiten gevraagd moeten worden om het project te laten slagen.

Woningbouwverenigingen worden benaderd o.a. om een deel van de materiaal-kosten voor hun rekening te nemen. Per ploeg komt er een begeleidingscommissie ter ondersteuning van het project. Het gehele project zal aangehaakt worden bij de reeds bestaande stichting Buurt en Werk. Bij deze stichting zijn ook andere projecten betrokken. Twee van deze projecten, een metaalbewerkingsproject en een administratief project, zullen ondersteunend gaan werken ten behoeve van het Project Buurt en Werkgelegenheid.

Tot slot

Zoals gezegd is het project nog bij de afdeling Werkprojecten in ontwikkeling. Betrokken instanties zijn o.a. gemeentelijke diensten, woningbouwverenigingen en GAB. Een aantal hiervan heeft hun medewerking reeds toegezegd. Anderen zullen dat nog moeten doen. Wellicht zal dit nog leiden tot veranderingen in de plannen. Als alles meezit wordt in september 1987 het project gestart.

*Rien Wilderink, beleidsmedewerker PCG,
postbus 20, 7500 AA Enschede, tel.
053-818431*

als het gaat om herverdeling van arbeid. In feite moet je zeggen, dat de maatschappij in z'n totaliteit daartoe niet bereid is. Minderheden worden hier in hoge mate het slachtoffer van, met werkloosheidspercentage's tussen de 40 en 50%. En dat heeft dan niet alleen maar te maken met het lage opleidingsniveau, waarvan veelal sprake is. Op de arbeidsmarkt wordt ontegenzeggelijk bewust en onbewust gediscrimineerd. De werkloosheidscijfers van goed opgeleide Molukkers spreken boekdelen.

Welke maatregelen zouden er volgens U getroffen dienen te worden? Denkt U dan bv. aan positieve actie?

Zeër zeker, maar alweer: als overheid hebben we onze grenzen. Er moet op dit punt bereidheid zijn bij het bedrijfsleven. Slechts als deze sector in hoge mate bereid is middels positieve actie de arbeidsmarkt toegankelijk te maken voor minderheden, zou de situatie kunnen verbeteren. Wij kijken dan ook met spanning uit naar het SER-advies dat vanuit dit ministerie is gevraagd over de visie van de sociale partners betreffende deze materie.

U heeft hiermee de beperkingen, waarbinnen het pcg-beleid moet opereren aangegeven. Maar binnen deze grenzen zie je dan toch dat de SoZa-gelden een grote sturende werking hebben als het gaat om de koppeling van de 3 w's in de vorm van maatregelen. Je ziet bv. in steden waar het SoZa-budget niet voor een groot deel onmiddellijk is toegevoerd naar sec scholing, er bij de plannenmakerij veel nadrukkelijker wordt bekeken welke werkgelegenheidsmogelijkheden er bij bv. allerlei verbeteringsplannen zijn.

Zeker, wij staan dan ook positief tegenover de – toch wat onverwachte – sturende werking, die er van de SoZa-geldstroom uit blijkt te gaan. In feite is er sprake van kruisbestuiving en wij hebben dan ook de indruk, dat er een verschuiving plaatsvindt van "zachtere" doelstellingen naar "hardere" doelstellingen. Als je bv. kijkt naar werkgelegenheidsprojecten, dan werden die veelal in welzijnstermen gedefinieerd. Binnen p.c.g. zie je gebeuren, dat het veel meer gaat in termen van arbeidsmarkt-relevantie. Ook zijn wij gelukkig met het feit, dat er steeds meer een duidelijke koppeling wordt gemaakt tussen de w van weten en de w van werken. Scholing sec heeft geen zin, men is daar niet toe gemotiveerd. Van scholing als parkeer-functie moeten we af. Scholing moet direct gekoppeld worden met werk in enigerlei vorm.

Als U de huidige ontwikkelingen, die zich in het kader van het pcg-beleid voordoen bekijkt, kunt U dan al iets zeggen over de mogelijke toekomstwaarde van dit beleid?

Dat lijkt ons enigszins prematuur. Wij beschikken op dit moment slechts over een overzicht van de resultaten van 1985, en dat is natuurlijk veel te gering om daar conclusies aan te verbinden. Wij wachten dan ook met spanning op de uitkomsten van het onderzoek, dat een onafhankelijk bureau voor ons uitvoert. Zoals we in het begin al gezegd hebben: de inzet van de SoZa-gelden kon de eerste tijd als gangmaker worden benut. Maar als we straks naar het totaal kijken, dan is toch doorslaggevend of het geld uit het oogpunt van arbeidsvoorzieningen-beleid effectief is besteed. Of te wel: heeft de inzet geleid tot een in voldoende mate verhoging van de arbeidsinpassing. Wij zullen vanuit dit ministerie hier te zijner tijd kritisch naar kijken.

Dorine Winkels. ■

- Inzet van een extra formatieplaats voor het jongerenwerk en opbouwwerk in het AGB-gebied, om de kansen voor jongeren te verbeteren, zowel in de vrije tijd als in de begeleidings- en opleidingssector.
- De aanstelling van een Turkse mevrouw als schoolcontactpersoon geeft een uitstekende impuls aan de betrokkenheid van ouders bij schoolbezoek en schoolinteresse.

Een integrale aanpak als het PCG-beleid vereist een doorbreking van verkokering en samenwerkingsverbanden (korte lijnen) tussen diverse gemeentelijke afdelingen, bewonersorganisaties en in dit geval het GAB. In hoeverre heeft het PCG-beleid in uw gemeente bijgedragen tot doorbreking van verkokerde structuren en het samenwerken tussen verschillende instanties en groeperingen?

Mevr. J.J.H. v.d. Kooij-Feenstra (Almelo): Tussen diverse afdelingen is een gesprek gestart om de verkokering te doorbreken. Met betrokken afdelingen, GAB en wijkorganisaties wordt momenteel gezocht naar een goede vorm voor buurtbeheer.

De heer C.Brekelmans (Deventer): Vooral is samenwerking toegenomen rond facetten als scholing, werving, toeleiding naar werk. Ook rond projecten van "buurtbeheer" is de samenwerking in ontwikke-

ling. Via instelling van een gebiedsbureau wordt geprobeerd meer samenhang aan te brengen, o.a. tussen projecten als het randgroepjongerenwerk, onderwijsvoorrangswerk, basiseducatie en het reguliere buurtwerk.

De heer A.G. Brinkman (Zaanstad): De voorbereidingen van het totale plan voor de wijk Poelenburg (met titel Poelenburg-Plus in de Raad aangenomen en thans in uitvoering) hebben geleid tot intensieve gedachtenwisselingen tussen betreffende gemeentebedrijven en diensten enerzijds en belanghebbende organisaties en bewoners anderzijds. Dat zijn o.m. maatschappelijke dienstverleningsinstellingen, zoals de gezinszorg, kruisvereniging, huisartsen, scholen, wijkcentrum, wijkagenten, middenstand, sport- en jeugdverenigingen. Het begrip is groeiende. Het wennen aan elkaars jargon blijkt een bijzondere les te zijn! Het samen zoeken naar oplossingen wordt geprikkeld. Dit is o.a. aantoonbaar in de reservering van een bedrag voor een aan te stellen "consulent" in een project Gezondheidsvoorlichting en -Opvoeding. Deze functionaris zal met name zich inzetten voor een inhaalmanoeuvre in het gesignaleerde gebrek aan inzicht in de samenhang van de gezondheid. Voor een deel van de wijkbevolking, met name die van buitenlandse origine is dat extra belangrijk. ■

Groningen

Opbouwwerk en PCG

De Indische Buurt en de Hoogte zijn in 1983 aangewezen tot probleemcumulatiegebied, hetgeen een erkenning betekent van de signalen die reeds lange tijd door bewoners in de wijken en de daar werkzame beroepskrachten werden gegeven.

Daardoor heeft langzamerhand een verschuiving in nadruk plaatsgevonden in de activiteiten van het opbouwwerk in de Indische Buurt en de Hoogte. Lange tijd was het opbouwwerk voornamelijk gericht op de verbetering van woningen (renovatie, groot onderhoud) en op onderwijsstimulering.

Langzamerhand werden de werkzaamheden meer op de leefbaarheid in zijn geheel gericht. Het uitgangspunt nu is de totale leefbaarheid van de wijken: wonen, werken, welzijn, weten.

De kentering in de benaderingswijze hangt samen met een aantal op elkaar ingrijpende ontwikkelingen die we hier in grote lijnen weergeven.

Het renovatieproces is nagenoeg afgerond. Het groot onderhoud in de Nieuw-Indische Buurt en de Hoogte is in volle gang. Veel van wat in deze plannen gedaan mag worden, ligt vast in allerlei voorschriften. De onderhandelingsruimte is erg klein. Het gevolg is dat bewoners moeilijk te organiseren zijn als het gaat om woningverbetering, het kost een extra inspanning van komitee en opbouwwerk.

Als gevolg van o.a. de renovatieprocessen, de slechte kwaliteit van woningen, woonomgeving en het toewijzingsbeleid van de gemeente, zijn in het verleden veel mensen naar elders verhuisd: vooral gezinnen. Alleenstaanden, studenten, mensen met een (van oorsprong) andere nationaliteit en mensen met een laag inkomensniveau namen hun plaats in. Oorspronkelijk bestaande relatienetwerken (burengemeenschap, verenigingen) werden verbroken en kregen geen kans zich te ontwikkelen door de vele verhuizingen.

De bezuinigingen en de economische recessie zorgen in de Indische Buurt en de Hoogte, waar veel mensen van een minimum-inkomen moeten rondkomen, voor veel (materiële) problemen. Het gevolg van dit alles is dat er in beide wijken sprake is van een cumulatie van met elkaar verweven problemen.

Dit houdt in dat deze problemen in hun onderlinge samenhang moeten worden aangepakt, dat er gestreefd moet worden naar meerdere projecten die met elkaar samenhangen. Het betekent ook dat het opbouw-

werk in samenwerking met andere in de wijk werkzame disciplines streeft naar een beleid waardoor die "totaalaanpak" concreet gestalte kan krijgen.

Echter als gevolg van de toegenomen problematiek en van de sterk toegenomen noodzaak tot onderlinge taakafstemming en samenwerking tussen de verschillende voorzieningen die afgeleid wordt van de wens tot integrale aanpak van de wijkproblematiek neemt de druk op werkers en voorzieningen in de wijk toe.

De aanwijzing van de Indische buurt en de Hoogte tot probleemcumulatiegebieden heeft tot gevolg dat meerdere incidentele geldstromen ten behoeve van het werk in dit gebied worden omgebogen. Het gaat daarbij echter vaak om projektsubsidies. Van de reguliere wijkgerichte voorzieningen wordt verwacht dat men de voorbereiding, organisatie en begeleiding voor zijn rekening neemt.

Dit leidt ertoe dat er meer dan voorheen eisen worden gesteld aan de diverse samenwerkingsverbanden tussen werkers in de buurt alsmede aan bewonersorganisaties.

Opbouwwerkondersteuning

Opbouwwerk lost geen maatschappelijke problemen op. Het opbouwwerk ondersteunt wel bewonersgroepen bij het zoeken naar oplossingen van door hen gesignaleerde problemen. Daarbij wordt met de bewonersgroepen gekeken naar de beste manier om hun belangen te behartigen, wat daartoe de beste strategie is en wie/welke instantie daarvoor benaderd moet worden. Het opbouwwerk zorgt voor een netwerk van relaties op wijkniveau die een belangrijke rol spelen in de belangenbehartiging en de strategiebepaling. Belangrijke functies van het opbouwwerk die telkens terugkeren in de aanpak zijn:

- signaleren en selecteren;
- initiatief nemen;
- coördineren en het voortouw nemen.

Een goed voorbeeld daarvan is de voorgeschiedenis van het probleemcumulatiegebied.

De opbouwwerkers ontvingen signalen van diverse bewonersgroepen en beroepskrachten dat de handel en het gebruik van heroïne enorme vormen dreigden aan te nemen, wat zeer bedreigend was voor de buurtsamenleving.

Beroepskrachten hebben de hoofden bij elkaar gestoken (bewoners waren te bang als gevolg van bedreigingen) en een programma opgesteld, gericht op informatie en voorlichting en uitmondend in een grote bewonersavond waarin het gemeentebestuur gevraagd werd waarom ze tot dan toe zo weinig effectief in de buurt hadden

ingegrepen. Een aantal maanden later lag de eerste gemeentelijke knelpuntennota op tafel.

Het opbouwwerk is met name van belang bij het opzetten, instandhouden en ondersteunen van een organisatorisch kader voor beide wijken.

In de knelpuntennota van de gemeente Groningen wordt diverse malen verwezen naar het belang van meepraten en meedenken van bewoners(groepen) in de realisatie van het PCG-beleid.

Hierbij moeten bewoners op ondersteuning van het opbouwwerk kunnen rekenen, zodat zij voldoende informatie krijgen, in staat zijn keuzes te maken en strategieën op te stellen.

Goede Groninge voorbeelden hiervan zijn:

- de totstandkoming van het plan buurtcentrum Sionskerk;
- het regelmatig overleg tussen ambtenaren en bewonersvertegenwoordigers;
- het woonruimte-overleg (beïnvloeding toewijzingsbeleid);
- het overleg rond de GAB-gelden;
- het inbraakpreventieprogramma-overleg;

Het opbouwwerk is op diverse plekken in de wijk betrokken bij activiteiten van bewonersgroepen. Op wijkniveau: het Bewonersoverleg Korrewegwijk, Stichting Buurtwerk de Hoogte/Selwerderwijk. Op straatniveau: bij diverse grootonderhoudsprojecten en op tussenniveau in de diverse buurten (de West-Indische buurt, de Hunzebuurt). Daardoor heeft het opbouwwerk een spilfunctie in het netwerk en is het opbouwwerk in staat zaken aan elkaar te koppelen en problemen die niet nodig zijn terug te brengen tot ware properties.

Zoals eerder aangegeven, is voor het opbouwwerk het ondersteunen van de bewonersorganisaties bij het behartigen van hun belangen de invalshoek. Doordat het opbouwwerk in de ogen van bewoners een redelijk onafhankelijke positie inneemt, is het opbouwwerk in staat om condities te scheppen waardoor bijv. zowel bewoners, woningbouwverenigingen en gemeente bereid zijn om met elkaar gezamenlijk naar oplossingen te zoeken.

Het streven naar goede overlegstructuren is in de ogen van het opbouwwerk een belangrijke taak.

Het duidelijk maken aan bewoners wat de verschillende verantwoordelijkheden van betrokkenen zijn en waar je ze op kunt aanspreken, maakt het functioneren van dergelijke overlegvormen helderder.

Relatie opbouwwerk en andere beroepskrachten

De projectgroep onderwijs en welzijn de Hoogte/Indische buurt is een overlegplatform van werkers in de eerste lijn uit de wijken, die met elkaar een aantal problemen in de wijk signaleren waarvan een aantal door samen te werken aan te pakken zijn. De rol van het opbouwwerk is ook daar:

- signaleren en selecteren van de problemen;
- initiatief nemen;
- coördineren en het voortouw nemen.

Gezien de intermediaire rol die het opbouwwerk vervult bij bewonersgroepen en het feit dat zij beroepsmatig bezig zijn, geeft aan dat het opbouwwerk de werksort is die de relatie kan leggen tussen wat er onder de bewoners leeft en hetgeen er beroepsmatig gebeurt op diverse deel-terreinen. Hierdoor ontstaan er interdisciplinaire samenwerkingsverbanden, gericht op de aanpak van actuele problemen.

Het ontwikkelingsbureau

De verschillende eerstelijns werkers hebben op grond van een door hen gemaakte inventarisatie o.a. een aanbeveling gedaan om te komen tot een ontwikkelingsbureau. Dit ontwikkelingsbureau zou in Groningen m.n. de organisatiestructuur moeten bepalen voor het opzetten van nieuwe projecten naast het bestaande werk. Het is van belang om m.n. een coördinatie-/managementfunctie formeel onder te brengen bij een ontwikkelingsbureau.

De persoon, die op deze functie komt sluit overeenkomsten met mensen uit het bestaande werk op specifieke thema's, heeft een budget tot zijn beschikking waarmee niet aanwezige functies ingehuurd kunnen worden.

Niet aanwezige functies in de buurten waarvoor een budget beschikbaar zou moeten komen liggen op het terrein van: stedenbouw, onderzoek, economisch-financieel, voorlichting, vertalen.

De belangrijkste doelstelling van zo'n ontwikkelingsbureau is: het ondersteunen van groepen bewoners bij het zoeken naar oplossingen van de door hen gesignaleerde problemen en het op innovatieve wijze opzetten van projecten die daartoe bijdragen. In relatie hiermee ligt het opdrachtgeverschap dan ook bij de bewonersorganisaties. In beide wijken functioneren aparte overlegplatforms van bewonersgroepen. In gezamenlijke bijeenkomsten zullen besluiten worden genomen over de prioriteiten, de planvaststelling, de voortgang van de planontwikkeling en de uitvoering van de projecten.

In verband met de bezuinigingsperikelen in Groningen is er ook m.b.t. de verdere ontwikkelingen van het PCG gebeuren een ernstige stagnatie opgetreden.

Thea van der Veen, Stichting Delta, Oude Boteringestraat 60, 9712 GM Groningen, tel.050-143100. ■

Haarlem

Doelgroepen- en gebiedsgericht beleid

Boekdelen zijn vol te schrijven over de voorgeschiedenis van het probleemcumulatiegebiedenbeleid, in Haarlem al gauw omgedoopt in aandachtsgebiedenbeleid. De rol van de rijksoverheid bij de ontwikkeling van dat beleid zou in dit schrijven een vooraanstaande zijn, zeker waar het gaat om het belemmerende, remmende effect van het optreden van een aantal ministeries, met een gelukkige uitzondering voor het Ministerie van Sociale Zaken. De rol van het rijk bij de ontwikkeling van het aandachtsgebiedenbeleid mag onderhand als bekend verondersteld worden. Hier willen wij aandacht besteden aan een aantal positieve effecten van het beleid in Haarlem, want die zijn er, ondanks een belangrijk aantal niet te verwaarlozen belemmeringen.

Twee factoren zijn bij de ontwikkeling van het aandachtsgebiedenbeleid in Haarlem van betekenis geweest.

Ten eerste is dat de keuze geweest van het gemeentebestuur om terughoudend te zijn bij het betrekken van de bewoners en hun organisaties bij het opstellen van plannen etc. Het gemeentebestuur wilde eerste absolute zekerheid over de financiële middelen en over de overdracht van bevoegdheden van het rijk naar de gemeente, voordat het de bewoners actief bij de ontwikkeling van het beleid wilde betrekken. Het gemeentebestuur wilde geen valse verwachtingen wekken, zeker niet in een tijd van bezuinigingen op allerlei fronten, ook op voorzieningen in het aandachtsgebied. Doordat die duidelijkheid zo laat kwam (en voor een deel nog steeds niet aanwezig is) heeft bewonersparticipatie niet aan de basis van het beleid gestaan.

De tweede factor van belang is het standpunt van de gemeente Haarlem dat een achterstandsbeleid dat zich uitsluitend zou richten op achterstandsgebieden een aantal beperkingen kent:

- niet alle mensen die zich in achterstandssituaties bevinden wonen in achterstandsgebieden

- de vraag is of uitsluitend gebiedsgericht maatregelen achterstandssituaties in voldoende mate kunnen oplossen of verminderen
- bij het voeren van een uitsluitend achterstandsgebiedenbeleid is het niet ondenkbeeldig dat de diverse wijken in een concurrentiepositie ten opzichte van elkaar komen te staan, wat uiteraard de doelstelling van dat beleid niet dichterbij haar realisering brengt.

Deze relativering van uitsluitend gebiedsgericht beleid heeft een belangrijke rol gespeeld bij de uiteindelijke keuze van het aandachtsgebied. Bij de afweging tussen de diverse wijken die voor het aanwijzen tot aandachtsgebied in aanmerking kwamen, heeft de aanwezigheid van de vele stedelijke voorzieningen in het centrum van de stad de doorslag gegeven om dit gebied tot aandachtsgebied aan te wijzen. Op die wijze kunnen maatregelen die in het kader van het aandachtsgebiedenbeleid getroffen worden aan meer mensen ten goede komen dan alleen aan de bewoners van het aandachtsgebied. Op deze wijze is er een combinatie ontstaan tussen doelgroepenbeleid en gebiedsgericht beleid.

Gezien de concreetheid van de mogelijkheden heeft vanaf het begin in Haarlem de nadruk gelegen op maatregelen en projecten die de positie van de betrokken groepen op de arbeidsmarkt zouden kunnen verbeteren. Met name de werkloosheid onder leden van minderheidsgroepen baart zorgen. Dat is de reden waarom de betreffende projecten zich voor een belangrijk gedeelte (maar niet uitsluitend) richten op deze groepen. Omdat in Haarlem nogal wat lacunes bestonden op het terrein van de beroepseducatie voor volwassenen, zijn de AGB-middelen voor een belangrijk gedeelte gebruikt om voorzieningen op dit terrein te creëren. In concreto is b.v. een apart Centrum Voor Beroepsoriëntatie en Beroepsoefening (CBB) voor vrouwen opgericht. Daarnaast is nog een aantal éénmalige werkgelegenheidsprojecten van de grond gekomen. Bv. een las- en schilderproject voor anderstalige jongens, het bouwen van een boot door "randgroepjongeren", de opzet en uitvoering van een part-time opleiding voor ziekenverzorgenden (met zo goed als garantie op werk). Bij een tussentijdse evaluatie van al deze projecten die zeer onlangs is gehouden, valt een aantal eerste conclusies te trekken:

- Voor het welslagen van de werkgelegenheidsprojecten is een goede samenwerking en regelmatig overleg met het Gewestelijk Arbeidsbureau een noodzakelijke voorwaarde (inzicht in de arbeidsmarktsituatie, werving, budget etc.). Gelukkig is deze samenwerking in Haarlem goed te noemen.

- De traditionele wervingsmethoden zijn voor het bereiken van de doelgroepen waar het aandachtsgebiedenbeleid zich op richt onvoldoende. De praktijk heeft geleerd dat een zeer intensieve werving pas tot resultaten leidt. Ook het betrekken van andere organisaties dan het Gewestelijk Arbeidsbureau bij de werving (zelforganisaties, voor deze groepen belangrijke voorzieningen, Buitenlands Vrouwen centrum, educatieve instellingen etc.) wordt essentieel geacht. Op dit terrein zal nog heel wat deskundigheid ontwikkeld moeten worden. De werving geschiedde allereerst onder de bewoners van het aandachtsgebied die stonden ingeschreven bij het GAB. Bij onvoldoende aanmelding werd de werving vervolgens gericht op andere wijken, die aan de criteria voldeden van aandachtsgebied en op de werkloze leden van etnische minderheidsgroepen in de hele stad.
- Behalve aan de werving (instroom) dient ook veel aandacht besteed te worden aan de uitstroom. Contacten van de uitvoerende instellingen met bedrijven, instanties, educatieve instellingen, waar de cursisten na afloop van het werkgelegenheidsproject c.q. de opleiding terecht kunnen mogen niet onderschat worden. Voor het werkgelegenheids perspectief van de deelnemers en deelnemers vormt dit aspect een essentieel onderdeel.
- Naarmate de AGB-projecten vorderen worden er meer dwarsverbanden gelegd tussen deze projecten en tussen en andere initiatieven die zich richten op de betreffende doelgroepen. Zo worden b.v. Turkse jongens die deelnemen aan een schildersopleiding via een stage bij het gemeentebedrijf Openbare Werken onder meer ingezet om accommodaties van Turkse migrantenorganisaties op te knappen. Marokkaanse jongens die deelnemen aan een lasopleiding lopen stage bij het genoemde bootproject. Door die verbindingen worden eerste aanzetten gedaan van een integrale benadering van geaccumuleerde problematiek, één van de belangrijkste doelstellingen van het aandachtsgebiedenbeleid.

Onder verwijzing naar de in ontwikkeling zijnde Algemene Maatregel van Bestuur die het aandachtsgebiedenbeleid liberaliseert c.q. dereguleert, heeft de gemeente zeer onlangs besloten om een tweede wijk tot aandachtsgebied aan te wijzen. Het gaat om een deel van een nieuwbouwwijk (opgeleverd eind jaren zestig), waarvan de kenmerken (achterstallig onderhoud, verwaarloosd aanzien, onveiligheid, huurachterstanden, vernielingen, een hoge concentratie van huurders met problemen etc.)

duiden op een typisch PCG-gebied.

In nauw overleg met de betrokken woningbouwvereniging wordt op dit moment gewerkt aan een integraal plan van aanpak, waarbij gesteld wordt dat bewonersparticipatie noodzakelijk zal zijn voor het slagen ervan.

Haarlem kent nu twee aandachtsgebieden: een oude en een nieuwe wijk. De praktijk zal leren of het verschillende karakter van de twee gebieden ook een verschillende aanpak aanpak nodig maakt.

Pim Huurdeman, coördinator AGB gemeente Haarlem, Postbus 511, 2003 PB Haarlem, tel. 023-171521. ■

Helmond

Arbeidsbemiddeling door wijkwerkers

De gemeente Helmond is één van de bekende PCG-gemeenten die in het kader van het Probleem Cumulatie Gebiedenbeleid een extra financiële ondersteuning heeft gekregen van het Ministerie van SoZaWe (f 1 miljoen voor twee jaar, eenmalig uitgekeerd) en van het Ministerie van Biza (f 100.000,-). Het grote verschil met andere gemeenten is echter dat de overeenkomst met SoZaWe en Biza maar voor twee jaar geldt.

In Helmond is de wijk Helmond-Noord aangewezen als probleemcumulatiegebied. Het is een wijk met bekende problemen als relatief veel mensen met een minimum inkomen, groot aantal werklozen, veelal laag opleidingsniveau en veel jongeren die hun schoolopleiding niet afmaken. In de wijk komt veel leegstand voor, het inwonertal loopt terug en er is veelal sprake van achterstallig onderhoud. In de wijk wonen veel mensen met een andere etnische achtergrond. De cultuur- en taalverschillen leiden nogal eens tot botsingen.

Voor deze wijk is in het kader van het PCG-beleid f 1 miljoen beschikbaar. Een belangrijke keuze die gemaakt moest worden was die tussen een meer territoriaal gerichte aanpak (waarbij het gebied als geheel centraal staat) of een meer sectorale aanpak (waarbij één der knelpunten centraal staat). Een territoriale aanpak brengt het gevaar van stigmatisering met zich mee, een sectorale aanpak dat slechts een deel van de met elkaar samenhangende problemen wordt aangepakt. Toch heeft men de voorkeur gegeven aan een sectorale aanpak op het gebied van een structurele

bestrijding van de werkloosheid. Men acht het hebben van werk van zo'n belang dat daarmee een betere uitgangspositie wordt geschapen om vanuit bewoners ook andere problemen te kunnen aanpakken.

Voor de besteding van de SoZaWe-gelden is gekozen voor een Werkgelegenheidsproject Helmond-Noord, met als doel de kans voor met name langdurig werklozen van 17 - 30 jaar op het vinden van vast werk te vergroten. De doelgroep dit men voor ogen heeft kent een opleidingsniveau van ten hoogste lbo-niveau en bestaat uit 350 - 400 personen.

Onderzoek

Men achtte het van groot belang meer en beter inzicht te krijgen in de wensen en mogelijkheden binnen deze doelgroep. In samenwerking met de Gemeente, het GAB-Helmond en met hulp van de Vrije Universiteit is in de periode juli t/m december 1986 een onderzoek opgezet en uitgevoerd. Een vijftigtal langdurig werklozen werd gevraagd naar wensen en motivatie m.b.t. arbeid en scholing en gekeken naar mogelijkheden voor deze mensen. Uit het onderzoek bleek dat de groep langdurig werklozen in drie categorieën is onder te verdelen:

- Een groep langdurig werklozen die met niet al te veel begeleiding redelijk goed te plaatsen zijn.
- Een wat grotere groep langdurig werklozen die slechts met goede en individuele begeleiding (ook na plaatsing) te plaatsen zijn en die zonder ondersteunende maatregelen kansloos zijn op de arbeidsmarkt.
- Een kleine groep langdurig werklozen die op dit moment onbemiddelbaar zijn naar een vast dienstverband. Ze zijn aangewezen op werk-leerprojecten, waarin zaken als arbeidsritme, het zich houden aan afspraken belangrijke elementen zijn

Tijdens de voortgang van het onderzoek is ook begonnen met de plaatsing van mensen naar banen in het bedrijfsleven. Ongeveer 1/3 deel van de 50 respondenten is op die wijze al aan werk geholpen.

Begeleiding projecten

Het Werkgelegenheidsproject Helmond-Noord kent een tweetal belangrijke onderdelen:

- Het plaatsen van langdurig werklozen door in de wijk zelf werkzame bemiddelaars naar vaste banen in het bedrijfsleven. Daarvoor zijn twee opbouwwerkers aangesteld
- Het aanleren van vaardigheden om in een later stadium voor bemiddeling in

aanmerking te komen middels een aantal (veelal kleine en kortlopende) werk-leerprojecten. Voor deze vorm van begeleiding is een werkmeester aangesteld, die jarenlang met randgroepjongeren heeft gewerkt

Een belangrijk uitgangspunt voor de bemiddelaars is dat ervan wordt uitgegaan dat in principe iedereen bemiddelaar is. Als iemand goed gemotiveerd is om te werken moet het mogelijk zijn voor hem of haar een passende werksituatie te vinden. Daarvoor is het wel belangrijk dat zij goed op de hoogte zijn van de wensen en achtergronden van de te plaatsen personen. Door een persoonlijke benadering en begeleiding, door te werken vanuit een buurthuis, waardoor de drempel laag wordt gehouden, is dit goed mogelijk. En juist opbouwwerkers zijn bij uitstek geschikt voor deze manier van werken. Zij kennen en kenden de wijk en haar inwoners al goed en zijn (waren) goed op de hoogte van de problemen in de wijk.

Al snel wisten de bemiddelaars een goede vertrouwensrelatie op te bouwen met de langdurig werklozen uit de wijk. Niet alleen voor het plaatsen op maat was dit van belang, maar ook voor het hebben van een vertrouwenspersoon wanneer er problemen zijn op het werk of wanneer men gewoon wat wil praten over de werksituatie.

Nauwe samenwerking met arbeidsconsulent

Een tweede belangrijk element in het project is de nauwe samenwerking met één der arbeidsconsulenten op het GAB. Deze heeft zelf al vele jaren ervaring met "moeilijk plaatsbare groepen" als WAO-ers, politiek vluchtelingen, licht geestelijk gehandicapten en mensen van de reclassering. Daarbij werkt hij nauw samen met instellingen als het maatschappelijk werk, het vluchtelingenwerk, de sociaal pedagogische diensten, de reclassering en het randgroepjongerenwerk. Al in een eerder stadium heeft hij met één der bemiddelaars in de wijken samengewerkt om een aantal randgroepjongeren te kunnen plaatsen. Door deze wijze van samenwerking met instellingen wordt gebruik gemaakt van de daar aanwezige kennis van de achtergronden van deze mensen en wordt dubbel werk voorkomen.

Een dergelijke aanpak wordt deels ook binnen het PCG-project gehanteerd. Kennis van en ervaring met de doelgroep ligt m.n. in handen van de wijkbemiddelaars, kennis van en ervaring met het bedrijfsleven, scholingsinstituten e.d. ligt in handen van de consulent van het GAB. Die is trouwens ook van belang wanneer contracten moeten worden getekend, de loonkosten-subsidies geregeld en de administratieve

afhandeling bij het GAB moet plaatsvinden. Wel dient te worden opgemerkt, dat de wijkbemiddelaars zelf ook bedrijven opzoeken en benaderen en zo zelf ook over de nodige kennis en ervaring (gaan) beschikken.

In een maandelijks overleg tussen wijkbemiddelaars, arbeidsconsulent, opbouwwerker en begeleider bij de CJW 23+ (cursus Jeugdige Werklozen 23+, deel van het KMBO) worden te plaatsen personen, met wie inmiddels een interview is gehouden, doorgesproken en wordt gekeken naar mogelijkheden tot plaatsing en begeleiding die daarbij nodig is. Bij het CJW 23+ is het mogelijk om middels korte beroepsoriënterende cursusonderdelen beter inzicht te krijgen op eigen wensen en mogelijkheden. Een aantal personen uit de wijk is daar reeds heen gegaan of zal dat in de nabije toekomst gaan doen.

Plaatsing

Voor de uiteindelijke plaatsing zijn een tweetal zaken van belang om nog te vermelden: allereerst wordt nooit op bestaande vacatures gereageerd. Men veronderstelt (en zo is ook gebleken) dat in een bedrijf geregeld arbeidsplaatsen vrijkomen. Daar wordt op geanticipeerd. Dat wil zeggen door plaatsing met loonkostensubsidie is het mogelijk tijdelijk boventallig te plaatsen, waarna na het ontstaan van een vacature deze door de inmiddels meer ervaren ex-werkloze opgevuld kon worden. Hier is tevens het tweede element aangegeven: loonkostensubsidie is van belang om met name in de beginperiode nadelige financiële consequenties door extra begeleiding e.d. te ondervangen.

Na plaatsing houden de bemiddelaars zich op de hoogte van de gang van zaken om te kunnen bijspringen wanneer er iets fout dreigt te gaan. Voor het bedrijf zelf is dit ook een geruststellende gedachte.

Stand van zaken

Naast individuele plaatsing bij bedrijven probeert men ook in te spelen op "gaten in de markt". Zo bleek in Helmond een structureel tekort te bestaan aan schilders en behangers van zo'n 24 arbeidsplaatsen per jaar. Op initiatief van het PCG-project is een schildersopleiding opgezet, waar vanaf mei 10 cursisten geplaatst kunnen worden die na afloop van de opleiding in juli zijn verzekerd van een baan bij een schildersbedrijf. In de tussentijd behoudt men de uitkering. De cursus kwam tot stand in samenwerking met het Samenwerkingsverband Schildersopleiding Gewest Helmond en werd gefinancierd uit het PCG-budget. Op dit moment zijn 8 cursisten met de opleiding begonnen, waaronder 2 Molukkers en 1 Portugees.

Tevens is er een opleiding voor draaiers en freezers voor etnische groepen opgezet. Er wordt gestart (in mei) met een voorfase van 12 weken waaraan 18 Turkse, Marokkaanse en Surinaamse jongens kunnen deelnemen. Daarna zal voor 12 cursisten een vervolgoopleiding van 40 weken mogelijk zijn die leidt tot een vaste baan. Ook hier werkt men met behoud van uitkering.

Ook zijn er vaste afspraken gemaakt met de gezins- en bejaardenzorg over plaatsing van 15 - 30 personen op jaarbasis. Op dit moment zijn 4 mensen geplaatst en zullen volgende week 2 daar hun sollicitatiegesprek hebben.

Al met al zijn er sinds eind oktober 1986 de volgende resultaten te melden:

- 40 plaatsingen, waaronder 4 bij de bejaardenzorg
- 8 personen die een schildersopleiding volgen van 2 maanden
- 18 etnische jongens die begonnen zijn met een opleiding voor draaiers en freezers
- 12 jongeren die in de maanden mei - juli werkzaam zijn bij werk-leerprojecten.

Er wordt gewerkt met de zgn. PBM, die binnen het PCG-beleid nog gehanteerd mag worden en in een aantal gevallen met de MOA.

Tot slot

Arbeidsbureaus doen veelal weinig voor "moeilijk plaatsbare groepen". Individuele benadering en begeleiding is vrijwel onmogelijk meer. Het Werkgelegenheidsproject Helmond-Noord laat echter zien dat dit zowel wenselijk als, met de nodige financiën, haalbaar is. Vandaar dat men hoopt dat de financiering van dit project ook na 1988 doorgang zal blijven vinden vanuit de PCG-middelen. Of beter nog dat achterstandsgebiedenbeleid of aandachtsgebiedenbeleid regulier beleid wordt, waardoor ook moeilijk plaatsbare werklozen blijvende aandacht zullen krijgen.

P.S. Aan deze bijdrage heeft het artikel van Corrie de Leeuw ten grondslag gelegen. Mijn dank voor het gebruik ervan.

Chris Veldhuysen, Platform Opbouwwerk, tel. 070-521354.

Contactpersonen:

Paul Rijerse	- arbeidsconsulent GAB Helmond
Hellen Mouws	- begeleidster Werkgelegenheidsproject
Jos Berends	- begeleider Werkgelegenheidsproject

Adres: Stichting Samenlevings Opbouw
 Helmond Noord, Breitnerlaan 5, 5702 TX
 Helmond, tel. 04920-22041
 GAB Helmond, mevr.C.Suijs, tel. 04920-35888
 Gemeente Helmond, mevr.T.Veenhuijs, tel.
 04920-45255. ■

Leerdam

Het PCG-beleid in Leerdam-West

Leerdam heeft circa 18.500 (per 1-1-1987) en is daarmee weliswaar de kleinste gemeente die PCG-gelden heeft ontvangen. Echter die gelden worden besteed ten behoeve van Leerdam-West waar 7.000 mensen wonen.

Deze wijk ligt in geografisch opzicht vrij geïsoleerd en dit wordt versterkt door de begrenzing aan een drukke provinciale weg en een spoorbaan.

Enkele kenmerken van deze wijk:

- Een relatieve hoge werkloosheid onder de bewoners.
- De aanwezigheid van categorieën minderheden die tezamen 25% beslaan van de wijkbevolking.
- In enkele buurten is sprake van een matige tot slechte infra-structuur, matige kwaliteit van de woonomgeving en slecht onderhouden woningen.
- Bij scholing in de wijk (L.O. & M.O.) is sprake van onderwijsachterstand.
- Afwezigheid van wijk-opbouwwerk voor het autochtone deel van de bevolking.
- Aanwezigheid van de glasfabriek en de negatieve uitstraling o.a. veroorzaakt glasscherven, slecht verzorgde terreinen en verkrottende fabriekspannen.
- Er is sprake van buurtvandalisme dat een onveiligheidsgevoel veroorzaakt bij de bewoners.

Daarnaast zijn voor de wijk een aantal initiatieven genomen die niet met PCG-gelden worden gefinancierd.

- Extra voorzieningen voor het lager en middelbaar onderwijs om achterstanden te verkleinen.
- Woningverbetering, zowel in de particuliere als in de huursector.
- Doelgroepsgewijze benadering van categorieën minderheden in het welzijnswerk.
- Stadsvernieuwing en nieuwbouw, deels ter vervanging van bestaande bouw, deels uitbreiding van de wijk.
- De actieve stellingname van een wijkvereniging waar het gaat om wijkproblemen.

- Modernisering van de glasfabriek, inclusief de sloop van enkele oude fabrieksgebouwen.

Toch ontstond bij een deel van de autochtone bevolking het idee dat de gemeente haar aandacht teveel richtte op de buitenlanders ten koste van henzelf. Sterke gevoelens van ontevredenheid uitte de bewoners tijdens bezoeken van het college aan de wijk (1984 en 1985). Daarnaast zorgde de vestiging van een moskee in de wijk voor de nodige onrust.

Ontwikkelen van het PCG-beleid

Knelpunten in de wijk zijn van materiële en immateriële aard. Deze resulteren in spanningen tussen groepen autochtonen en buitenlanders in de wijk (m.a.w. etnischertolerantie).

Aldus werd de eerste prioriteit voor het West beleid:

De verbetering van de relaties tussen groepen bewoners in de wijk die verschillen in ethnische afkomst.

Uitgangspunt is dat immateriële en materiële verbeteringen voor de bewoners tot relatieverbetering leiden.

Uitvoering

Per 1-1-87 is een begin gemaakt met de uitvoering van het West-beleid. Hiervoor is een versterking gecreëerd van het welzijnsaanbod d.m.v. de Stichting Klaver-West. Bij deze stichting werken een opbouwwerker, een deeltijd Sociaal Raadsman en twee deeltijd administratieve krachten.

Daarnaast is bij de gemeente een coördinator aangesteld. Deze is belast met de afstemming van de verschillende gemeentelijke diensten en is de gemeentelijke contactpersoon voor de wijk.

Er wordt gestreefd naar een integrale benadering waarin opgenomen: *wonen, werken, welzijn*.

In dit kader is het z.g. woonomgevingsproject gestart. Het gaat hierbij om tien straten die de komende tweeënehalf jaar zullen worden aangepakt. Voor 1987 zijn er drie straten gepland waarvan de eerste nu wordt voorbereid.

Er wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de voorkeuren van de bewoners. Het opbouwwerk heeft hierbij de belangrijke functie om de bewoners bijeen te laten komen om te praten over de straat. Het is de bedoeling dat na dit project een basis bestaat waardoor verdergaand contact met de bewoners mogelijk is. Contact waarbij het mogelijk is om ook andere zaken te bespreken die de wijk aangaan.

Bij de uitvoering kan een aantal werklozen worden ingezet die uit de wijk afkomstig zijn. Deze gaan werken in WVM-verband en ontvangen zowel professionele begelei-

ding als theoretische scholing. Ook zal geprobeerd worden om een relatie te leggen naar het onderwijs. Binnen het onderwijsvoorrangsbeleid worden hierover gesprekken gevoerd, echter e.e.a. is nog in een te pril stadium om hierover te berichten.

Daarnaast heeft Klaver-West opnames gemaakt van de straat die nu wordt voorbereid. Deze dienen als ondersteuning voor de bewonersavonden. Een groter video-project wordt voorbereid waarbij gebruik zal worden gemaakt van vrijwilligers uit de wijk die deskundige begeleiding krijgen. Dit project behelst opnames van straten, knelpunten, voorzieningen en mensen. De gemeentelijke coördinator fungeert als contactpersoon voor West. Hij behandelt de vragen en klachten van de bewoners over het functioneren van de gemeente. Ook informeert hij de bewoners over plannen van de gemeente voor de wijk. De coördinator heeft daarvoor regelmatig contact met de afdelingen. Daarnaast is er een multi-disciplinairerstuurgroep voor West waarin overleg plaatsvindt omtrent plannen en knelpunten. Het is deze extra aandacht die Leerdam-west lang ontbroken heeft.

De toekomst

Het is duidelijk dat in dit prille stadium nog weinig gezegd kan worden over het uiteindelijke resultaat van het West-beleid. De start is hoopvol. De vooruitgang zal afhangen van:

- De multi-disciplinaire aanpak binnen de gemeente. Dit is nog geen vanzelfsprekendheid. Dit uit zich in samenwerkingsproblemen, en gebrekkige informatie-overdracht.
- Een betere afstemming bij organisaties en instellingen. De samenhang van problemen is nog niet vertaald in een samenhang van het aanbod.
- Een goede samenwerking van groepen met een verschillende ethnische achtergrond. Dit is nog een onbekende factor omdat hiermee nog geen ervaring is opgedaan.
- De medewerking en betrokkenheid van de bewoners zelf.
- De blijvende beschikbaarheid van voldoende financiële middelen.

J. Theunissen, PCG coördinator Leerdam, Postbus 15, 4140 AA Leerdam, tel. 03451 - 1241

Nijmegen

Voorzichtig optimisme over PCG-beleid

Na de moeizame en frustrerende beginperiodes van onenigheid tussen gemeente en rijk, en bewonersorganisaties en gemeente over de organisatorische en financiële voorwaarden voor dit "moedgevend" beleid begint in Eindhoven zichtbaar te worden wat dit in aanzet gedurfde rijksbeleid voor bewoners van een tweetal uitverkoren buurten zou kunnen betekenen. Organisatorisch is de kogel voorlopig door de kerk in het voordeel van bewoners in die zin dat de adviesbevoegdheid aan gemeente en arbeidsbureau in handen is van een stuurgroep waarin naast arbeidsbureau, gemeente en (welzijns)instellingen een duidelijke vertegenwoordiging van bewoners aanwezig is.

De plannen en projectvoorstellen moeten uit beide buurten komen, aangedragen door bewoners en welzijnswerkers, al dan niet ondersteund door arbeidsinpassingsconsulent en opbouwwerk. De projecten worden getoetst aan:

- betrokkenheid buurtbewoners
- financiële haalbaarheid
- integratie drie W's
- betrokkenheid etnische minderheden
- financiële middelen
- concrete werkdoelen

Het werkkapitaal van deze stuurgroep voor 2 buurten is ruwweg 1,4 miljoen per jaar, waarbij het grootste gedeelte door het GAB wordt beheerd (1 miljoen). De inbreng en invulling van het GAB in het PCG-beleid is tot nu toe erg moeizaam geweest. Dit heeft een aantal oorzaken:

Na ruim een jaar werken met mensen uit deze buurten in een voorloper van de huidige stuurgroep is duidelijk geworden, dat in veel gevallen een directe plaatsing bij bedrijven of instellingen een onhaalbare zaak is, omdat niet aan de gestelde eisen kan worden voldaan, maar ook dat "passend werk" voor deze groep een moeilijk te hanteren begrip is en de motivatie om te gaan werken in veel gevallen is weggezaakt. Directe plaatsing ook met inschakeling van het bestaande subsidie-instrumentarium bleef daarom uit.

Vanuit het arbeidsbureau en de gemeente vroeg men zich af of de geconstateerde problematiek niet te zwaar was en of niet vanuit het welzijnswerk meer gedaan zou kunnen worden aan motivatie en opleiding. Het alternatief dat vanaf het begin vanuit bewoners en welzijnswerk werd aangedragen en dat zich richt op betere kwalificatie

van werkzoekenden middels vooral praktijkervaring en scholing werd slechts aarzelend aanvaard. Met inschakeling van de reeds aanwezige buurtwerkplaatsen wordt gezocht naar sectoren waar op dit moment een aantrekkelijke vraag naar arbeidskracht is en waar met een relatief korte praktijkgerichte combinatie van scholing en werkerervaring kansen op plaatsing is ontstaan. (bepaalde sectoren van de bouw, metaal textiel).

In die kwalificatie-periode moet loon betaald worden dat hoger is dan de uitkering. Niet succesvol waren om die reden in het eerste jaar W.V.M.-plaatsingen van 20 uur, te meer omdat de kans op werkbij dezelfde of een andere werkgever na de W.V.M.-periode in alle gevallen nihil was (gesubsidieerde sector). Er moet, wil er sprake zijn van een "moedgevend" beleid en positieverbetering van bewoners, een financieel voordeel en enig perspectief op vast werk aanwezig zijn.

Dat betekent dat per plaatsing de kosten relatief gezien hoog zijn. Tot nu toe is in Eindhoven en ook bij andere arbeidsbureaus een aarzeling te bespeuren om dit soort maatregelen volmondig te ondersteunen, omdat men de kosten en moeite afzet tegen de groep waar het arbeidsbureau zich - mede door de nog steeds krappe arbeidsmarkt - veel liever op richt, de mensen die direct bemiddelbaar zijn.

Het PCG-beleid is echter juist ontstaan omdat opnieuw geconstateerd werd dat voor een bepaalde groep mensen in onze samenleving de bestaande maatregelen en mogelijkheden niet kunnen voorkomen dat men buiten de boot en in een uitzichtloos bestaan valt. Deze problematiek is niet alleen beperkt tot het ontbreken van redelijk betaalde arbeid, maar strekken zich zoals bekend over het hele sociaal-maatschappelijk gebeuren in deze gebieden.

Werkloosheid blijft echter een van de grootste problemen in deze gebieden. In een integrale benadering is daarom de inbreng van het arbeidsbureau hard nodig om gebruik te kunnen maken van de ervaring en know how bij bemiddeling.

Naast de individuele bemiddeling en directe plaatsing met gebruik van subsidie-maatregelen, die een rol zullen blijven spelen, zijn in Eindhoven een aantal projecten goedgekeurd, die vooral gericht zijn op kwalificatie en motivatie en kan gericht gewerkt worden aan plaatsing, waarbij soms de af te leggen weg lang is en vaak de hulp van het GAB noodzakelijk is.

Het ziet er naar uit dat dit nu op gang gaat komen en dat is reden voor een voorzichtig optimisme, waarbij duidelijk is dat slechts voor een aantal mensen oplossingen gevonden kunnen worden en dat het ontbre-

ken van betaald werk niet het enige probleem in deze buurten is.

Ook de inzet van de overige participanten in het PCG-beleid (gemeente en welzijnsinstellingen) is nog lang niet optimaal. Zo bestaat bij welzijnswerk de haast onuitroeibare gewoonte om bij dit soort projectbeleid onmiddellijk een klein leger extra personeel aan te vragen, met alle coördinatie, inwerk en afstemproblemen die daar het gevolg van zijn. Nog afgezien van de financiële consequenties (O.V.B.). Soms is de inzet van extra personeel noodzakelijk, maar voorkomen moet worden dat het PCG-beleid een zaak is van nieuw aan te trekken personeel, waarbij de reeds aanwezige werkers doorgaan met het draaien van hun activiteiten zonder de mogelijkheden van het PCG-beleid voor hun eigen werksituatie te benutten. Voor de gemeente geldt dat de integratie die men in deze wijken zo graag wil bevorderen tussen O.V.B., PCG, basiseducatie en minderhedenbeleid bij de gemeente zelf op ambtelijk en bestuurlijk niveau op geen enkele wijze tot uiting komt en mede daarom niet te realiseren is. De complexiteit van de problematiek en geringe beïnvloedingsmogelijkheden maken tot nu toe duidelijk dat het PCG-beleid een beleid van vallen en opstaan en vooral lange adem is, optimisme dus in Eindhoven, maar o zo voorzichtig.

Voor meer informatie, Henk Cornelissen, SOE, Dommelstraat 9 5611 CJ Eindhoven, tel.: 040 - 444214. ■

Nijmegen

Wijkwerkplaats Bottendaal

In het kader van het achterstandsgebiedenbeleid in Nijmegen is de wijkwerkplaats Bottendaal opgezet. De wijkwerkplaats Bottendaal is een aannemersbedrijf met een werkplaats, onder de naam Stichting Steigers. De wijkwerkplaats is niet alleen bedoeld voor het bedrijf, ook de bewoners mogen er gebruik van maken.

De wijkwerkplaats is in 1986 gaan draaien en is opgericht met de volgende doelstellingen:

1. Het creëren van blijvende werkgelegenheid voor een aantal vakbekwame werklozen uit de wijk Bottendaal, zo mogelijk afkomstig uit ethnische minderheden;
2. Het creëren van tijdelijke werkgelegenheid met scholing voor een aantal jeugdige werklozen uit de wijk Bottendaal, zo mogelijk afkomstig uit ethnische minderheden, teneinde doorstroming naar de reguliere arbeidsmarkt te realiseren;
3. Het realiseren van een verhoging van het woongenot van bewoners van de wijk Bottendaal die niet in staat zijn normale aannemersstarieven te betalen. Dit leidt tot minder verkrotting en verpaupering in de wijk;
4. Het verhogen van de bouwkundige redzaamheid van de bewoners van de wijk Bottendaal, wat gepaard kan gaan met sociale effecten.

Voordat de wijkwerkplaats werd opgericht is er contact geweest met plaatselijke werkgevers- en werknemersverbanden. Aangezien de wijkwerkplaats niet concurrentie-vervalsens zou gaan opereren, gingen zij uiteindelijk accoord met het plan. Bij de opzet van het aannemersbedrijf, is een bestaande aannemer ingeschakeld. De keuze viel op een bouwgroep met ideële doelstellingen en achtergronden en een nauwe samenwerking met bewoners. De wijkwerkplaats heeft de rechtspersoonlijke vorm van een stichting gekregen. Het bestuur bestaat uit vijf leden. Twee bestuursleden zijn afkomstig uit belangengroepen uit Bottendaal, twee uit de personeelsleden van het aannemersbedrijf en één bestuurslid is onafhankelijk. De stichting beheert de verkregen subsidiegelden en besteedt deze verantwoord. Verder probeert zij zoveel mogelijk doelstellingen van de wijkwerkplaats te verwezenlijken. Dit door de exploitatie van het aannemersbedrijf in Bottendaal. Vanzelfsprekend maakt de stichting geen winst.

De financiering van de wijkwerkplaats kent drie componenten:

1. Gelden ten behoeve van het achterstandsgebiedenbeleid afkomstig van het Gewestelijk Arbeidsbureau, teneinde de loonkosten te garanderen;
2. Gelden uit de Welzijnsparagraaf van het Nijmeegse decentralisatiefonds Stadsvernieuwing, om in de benodigde investeringen te kunnen voorzien;
3. Gelden ten behoeve van het achterstandsgebiedenbeleid afkomstig uit de Gemeente Nijmegen, bestemd om tekorten (vaste lasten) te dekken.

Het bedrijf richt zich in de eerste plaats op verbouw, renovatie en onderhoud van woningen in de wijk Bottendaal. De wijkwerkplaats is sinds korte tijd begonnen met te werken aan de opdrachten die vanuit de wijk zijn binnengekomen, nadat ze eerst het pand waarin ze zich konden vestigen hadden opgeknapt.

De wijkwerkplaats verzorgt onder meer de volgende werkzaamheden:

- het maken van een opnamestaat van de eventueel te verrichten werkzaamheden
- het opstellen van een verbouwplan
- het maken van tekeningen
- het uitvoeren van de werkzaamheden
- het helpen bij de aanvraag van subsidie voor de kosten van de woningverbetering.

Wanneer er op een bepaald moment te weinig opdrachten uit de wijk blijken te komen, dan gaat het bedrijf proberen buiten de wijk aan de slag te komen. Dit zal ook het geval zijn wanneer de eerste doelstelling in gevaar komt, namelijk het creëren van blijvende werkgelegenheid. Het kan namelijk het geval zijn dat de omzet onvoldoende is, wanneer alleen woningen onderhouden, verbouwd en gerenoveerd worden tegen een lager aannemers-tarief dan normaal gebruikelijk. Het zal dan wellicht noodzakelijk zijn opdrachten aan te nemen van mensen die normale aannemersstarieven kunnen betalen. Deze opdrachtgevers zouden afkomstig kunnen zijn uit een andere wijk dan Bottendaal. Het personeel van de wijkwerkplaats wordt aangetrokken via het Gewestelijk Arbeidsbureau. Zij leveren personeel dat werkloos is en in de wijk Bottendaal woont. Het personeel van het bedrijf bestaat ook voor een klein gedeelte uit leerlingwerkers. Op dit moment zijn de volgende werkers in dienst van het bedrijf: een full-time uitvoerder, een half-time werkvoorbereider, supervisor en administratief assistent, een full-time timmerman en een full-time metselaar/stukadoer, een full-time installateur en aankomend installateur aan te trekken.

Dit project is innovatief van aard, omdat gemeenten weinig aannemersbedrijven oprichten. In Nijmegen zijn wel een aantal ervaringsprojecten. Daarin wordt gewerkt met behoud van uitkering, maar dit is bij het aannemersbedrijf niet het geval. Bovendien moet het bedrijf zich een plaats op de markt veroveren, terwijl werkervaringsprojecten een welzijnsachtige structuur hebben.

Piet Eggermont, PCG-coördinator gemeente Nijmegen, postbus 9038, 6500 JW Nijmegen, tel. 080-292478 ■

Rotterdam

Werkloosheid als oorzaak en gevolg van achterstanden

In Rotterdam is in het Probleem Cumulatie Gebiedenbeleid het werkgelegenheidsbeleid centraal komen te staan. De redenen hiervan zijn van beleids-inhoudelijke, financieel-technische en politieke aard.

Inleiding

De gemeente Rotterdam voert al decennia een gebiedsgericht achterstandsbeleid op het terrein van o.m. stadsvernieuwing, welzijnswerk en onderwijs. Sommige bevoegdheden zijn met het oog op een betere afweging van prioriteiten op deze beleidsterreinen gedecentraliseerd naar deelgemeenteraden of naar projectgroepen op wijkniveau.

De PCG-aanpak van Binnenlandse Zaken is dus voor Rotterdam niet nieuw. Sterker nog, er gaan hier en daar stemmen op om het binnengemeentelijk decentralisatiebeleid eens kritisch te bezien of de beoogde effecten inderdaad worden bereikt. Daarnaast is het door Binnenlandse Zaken gepresenteerde beleidsinstrumentarium, zelfs wanneer de bijdrage van Sociale Zaken wordt meegerekend een bagatel in vergelijking met de geldstromen die op het terrein van de stadsvernieuwing, onderwijs en welzijnswerk in Rotterdam worden ingezet (afgerond ruim 1 miljard per jaar; hierbij wordt aangetekend dat deze bedragen betrekking hebben op de hele stad Rotterdam).

Tot slot, gebleken is dat in situaties waarin bezuinigd moet worden en waarbij de betrokkenheid van de overheid op bepaalde terreinen geringer wordt, extra bijdragen van diezelfde overheid niet de functie hebben van smeerolie om knelpunten weg te

nemen, maar juist werken als zand in een machine met een te laag oliepeil.

Het Rotterdams antwoord

Niettemin verdient het PCG-beleid een nieuwe en krachtige impuls. Het gemeentebestuur van Rotterdam heeft op basis van beleidsinhoudelijke, financieel-technische en politieke redenen het accent van het Rotterdams PCG-beleid, dat aanvankelijk lag op het zowel in materieel als immaterieel opzicht "facelift" van de wijken, verlegd naar werkgelegenheidsbeleid. De aanvankelijke facelift-benadering nl. draagt bij nader inzien te weinig bij tot het op intergrale wijze wegnemen van achterstanden waarin bewoners van de betrokken stadsdelen verkeren. Immers het opknappen van de omgeving draagt niet of nauwelijks bij tot het verhogen van de kansen op arbeid als het belangrijkste verdeelmechanisme van (schaarse) maatschappelijke goederen. In deze optiek is werkloosheid dus zowel oorzaak als gevolg van maatschappelijke achterstanden. De ruimtelijke concentratie van werklozen leidt op zijn beurt tot de negatieve beelden die het ministerie van Binnenlandse Zaken in het verhaal over de wijk Buitenkans heeft geschilderd.

Verhoging van kwalificaties van werklozen

Ten behoeve van de verhoging van de perspectieven van (langdurig) werklozen heeft het gemeentebestuur van Rotterdam een beleid ontwikkeld waarbij door middel van het opdoen van werkervaring en tussentijdse het aanbieden van tijdelijk betaald werk hun kansen op de arbeidsmarkt zullen worden verhoogd. Deze methode van stapsgewijze verhoging van de kwalificaties is bedoeld om werklozen voldoende instrumenten mee te geven, waardoor een met bijvoorbeeld normale gediplomeerde schoolverlaters vergelijkbare en dus een meer concurrerende positie op de arbeidsmarkt ontstaat. Overigens blijven de aanvankelijke plannen op het terrein van de facelift mogelijk, als in de projecten het belang van de betrokken werklozen gediend blijft.

In de notitie PCG-beleid en Werkgelegenheidsbeleid d.d. februari 1987 staat deze methode uitvoeriger omschreven (*deze notitie is bij het secretariaat van het PCG-beleid verkrijgbaar; Alexander Bouwman, 010 - 4172173*).

In het kader van dit themanummer over het PCG-beleid wordt nader ingegaan op vier projecten die voortvloeien uit de hierboven kort omschreven methode van "upgrading" en die naar ons oordeel interessant zijn voor andere PCG-gemeenten. Na de be-

handeling van deze projecten zal blijken dat zij in een logische relatie tot elkaar staan.

Vier projecten

1. Activeringsambtenaren bij de Sociale Dienst.
2. Motivering en vitaliseringsproject Outward City Bound School.
3. Schakelingsproject "Bouwpool" bij Gemeentewerken.
4. Beroepskwalificatieproject Bejaardenzorg "Wijzer".

ad 1. Activeringsambtenaren

Om met werklozen in contact te treden staan diverse kanalen open. Zo kan de gemeente via de publicitaire weg werklozen attenderen op projecten die in het kader van het werkgelegenheidsbeleid zijn opgezet. Een andere methode die meer gericht is op een individuele benaderingswijze van de werkloze wordt door de activeringsambtenaren van de Gemeentelijke Sociale Dienst gevolgd.

Hoe gaat dit in zijn werk?

Een aantal bijstandsmaatschappelijk werkers (BMW-ers) is in gedeconcentreerde wijkkantoren van de GSD werkzaam. De PCG-wijken van Rotterdam hebben ook wijkkantoren. Periodiek spreken de BMW-ers op basis van een "uitdraai uit het bestand" uitgebreid met voor het PCG-beleid interessante uitkeringsgerechtigden over mogelijkheden die het beleid biedt. Meestal wordt afhankelijk van de mogelijkheden en interesse van de cliënt nagegaan of bepaalde vormen van onderwijs, scholing of vrijwilligerswerk geschikt is voor de betrokkene.

Uiteraard worden in dit verband de mogelijkheden die het PCG-beleid langdurig biedt aan de cliënten uiteengezet.

In het activeringsplan worden per jaar zo'n 300 tot 500 personen benaderd en verslag gedaan van de resultaten van de doorverwijzingen.

De eerste resultaten van het plan zijn goed. Het activeringsplan voldoet aan de verwachting dat met name moeilijk toegankelijke groepen zoals migranten, randgroep jongeren en stadsnomaden bereikt worden. De non-response (mensen die ook na een aantal rappels niet verschijnen) blijft beperkt tot gemiddeld 17,6%.

Het ligt in de bedoeling het activeringsplan verder om te smeden tot een algemeen wervings- en selectieinstrument, opdat op systematische wijze werklozen voor het algemene Rotterdamse werkgelegenheidsbeleid kunnen instromen.

Het activeringsplan staat onder begeleiding van de sociaal-wetenschappelijke afdeling van de GSD, die hierover periodiek werkverslagen uitbrengt. (*Rapporten zijn*

verkrijgbaar bij drs. A. Brand, tel. 010-4533478).

ad 2. Outward City Bound School

De Outward City Bound School (OCBS) is een instituut dat aan personen die niet meer in staat zijn om voor zichzelf een goed heenkomen te zoeken in deze complexe samenleving, zodanig te motiveren, te revitaliseren en te instrumenteren, dat zij voortaan zelf op zoek gaan naar voor hen geschikte scholingsmogelijkheden en werk.

De OCBS heeft een methode die de deelnemers aanspreekt en bovendien werkt. Zo worden door groepen deelnemers cursussen gedaan op thema's die van belang zijn voor een oriëntatie op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld een "rondvlucht over beroepsland", een "walkmanhike over arbeid", "snuffelvakantie in een beroepssector", en ook de bekende Outward Bound reis naar de woeste natuur in de Ardennen.

Zowel het Arbeidsbureau als het PCG-beleid hebben goede ervaringen met de OCBS. In het eerste PCG-jaar van de OCBS zijn van de 119 deelnemers 36 personen doorgestroomd naar werk en 38 naar een opleiding.

De OCBS hecht eraan geïnteresseerden te informeren over hun werkwijze.

Documentatie is verkrijgbaar op het Rotterdamse kantoor van de OCBS (tel. 010-4773477).

ad 3. Schakelproject bouwpool bij gemeentewerken

Bij de dienst van Gemeentewerken is een pool opgezet, waarin aan een honderdtal langdurig werklozen een kans wordt geboden om scholing en ervaring op te doen in de bouw. De deelnemers krijgen uit PCG-middelen een salaris gelijk aan het daarvoor geldende CAO-niveau en knappen allerlei gemeentelijke gebouwen op.

Het is in het eerste werkjaar van het PCG-beleid niet meegevallen om deze pool volledig te gebruiken als instrument in het kader van de werkgelegenheid. Het is namelijk niet goed mogelijk om langdurig werklozen die weinig scholing en ervaring hebben volledig in te zetten bij het opknappen van gebouwen. Veel werk is specialistisch of dient binnen een bepaald tijdsbestek te worden afgerond. Langdurig werklozen kunnen vaak niet aan deze eisen beantwoorden. In het tweede werkjaar van de bouwpool zullen daardoor werklozen worden gerecruteerd uit allerlei andere projecten, die fungeren als voortrajecten of kweekbakken voor projecten die zich richten op beroepskwalificaties voor de bouw. Dat houdt tevens in dat meer aandacht aan scholing besteed zal moeten worden.

De coördinator van de bouwpool bij gemeentewerken belast met de uitvoering heeft veel praktische ervaring met het werken met langdurig werklozen opgebouwd en is bereid ter zake te adviseren. (Dhr. Verwoerd, tel. 010-4894650).

ad 4. Beroepskwalificatieproject bejaardenzorg "Wijzer"

Enigszins vergelijkbaar met het instrument van de bouwpool is in het kader van het PCG-beleid een project opgezet dat voor voornamelijk langdurig werklozen of herintredende vrouwen de mogelijkheid biedt zich te kwalificeren als bejaardenverzorgende. De deelnemers krijgen evenals bij de bouwpool een salaris.

In tegenstelling tot de werkwijze bij de bouwpool is reeds bij de introductie van het project het scholingsaspect centraal komen te staan en wordt daardoor beschouwd als een uitbreiding van het leerlingstelsel waardoor leden van de PCG-doelgroep extra kansen hebben gekregen om in te stromen.

De begeleiding vindt plaats in de bejaardenoorden zelf, waardoor de totale kosten per deelnemer aan het project lager uitkomen dan die bij de bouwpool, waar een extra voorziening voor de begeleiding is opgezet.

Meer informatie wordt verstrekt door de begeleiding van Wijzer, tel. 010-4111644.

Slot

Het is helaas niet mogelijk om binnen dit beperkte kader van de Rotterdamse bijdrage aan het themanummer verder op een aantal interessante ontwikkelingen binnen de beide arbeidspools in te gaan. Ik wijs hier bijvoorbeeld op de schuldenproblematiek, deelnemers die illegaal in Nederland bleken te zijn, de kwestie van de hoogte van het salaris en die van de uitkering.

Wat in ieder geval wel aan de orde dient te worden gesteld is het belang van logisch op elkaar volgende projecten waardoor langdurig werklozen die niet door het Arbeidsbureau kunnen worden bemiddeld in staat worden gesteld hun kwalificaties stelselmatig te verhogen. Door middel van deze methode kan worden voortgebouwd op de kennis en ervaring die de betrokkenen in voorgaande projecten hebben opgebouwd. Daarnaast is het van essentieel belang dat beschikt kan worden over een behoorlijk aantal betaalde additionele arbeidsplaatsen, aangezien deze de belangrijkste motivator zijn om aan werkgelegenheidsprojecten deel te nemen. Daarom dient met de beperkte mogelijkheden van additionele werkgelegenheid in het kader van het PCG-beleid zeer zorgvuldig te worden omgesprongen.

Hoe Rotterdam dit cruciale moment in de beleidsvoering tot uitvoering kan brengen is op papier gereed. De feitelijke uitvoering ervan is thans de hoofdopdracht van de PCG-staf.

Arjen Hazelebach, staflid PCG-beleid Rotterdam, Rozezand 14, 3011 AN Rotterdam. Tel. 010-4172238. ■

Zaanstad

De face-lift van wijk Poelenburg

In dit artikel wil ik graag iets vertellen over het achterstandgebiedenbeleid in Zaanstad.

Dit zal ik doen aan de hand van een beschrijving van één specifiek projectonderdeel: de verbetering van de woonomgeving. Ik heb juist voor dit onderdeel gekozen, omdat hierbij de inbreng van de bewoners een doorslaggevende rol speelt. Verder maakt het naar mijn mening goed duidelijk hoe het achterstandsgebiedenbeleid in Zaanstad (inmiddels omgedoopt in "Poelenburg Plus Project") met vallen en opstaan vorm, inhoud en samenhang begint te krijgen.

Vooraf wil ik in het kort iets vertellen over de wijk waar het om gaat. Poelenburg is een wijk, gelegen in het uiterste zuidoostpuntje van het voormalige Zaandam, gebouwd in de zestiger jaren op initiatief van het bedrijfsleven.

Als gevolg van de toenemende industriële bedrijvigheid in de Zaanstreek worden in die jaren extra arbeidskrachten aangetrokken, die echter tegelijkertijd een extra druk op de woningmarkt veroorzaken. Door de bouw van wijken als Poelenburg kan in korte tijd in de dringende behoefte aan betaalbare woonruimte worden voorzien.

In de loop der jaren verschuift het beeld. Poelenburg wordt steeds meer een toevluchtsoord voor mensen uit de lagere inkomensgroepen: uitkeringsgerechtigden, etnische groepen, starters op de woningmarkt, voor wie de keuze elders beperkt is. Zij zijn voornamelijk aangewezen op de flats. Verder zijn er een aantal ééengezinswoningen in de wijk en zelfs enkele villa's aan de rand. De woonblokken lijken bijna allemaal op elkaar, waardoor het geheel een saaie, monotone sfeer uitstraalt. Er is veel groen, maar ook hierin zit nauwelijks afwisseling. Bovendien wordt het geteisterd door zwerfvuil, achterstallig onderhoud en vochtoverlast. Voeg aan dit beeld nog de

acentrale ligging van de wijk, met een laag voorzieningenniveau en ziedaar: de ingrediënten van een achterstandsgebied.

Vergeten gebied

Veel Poelenburgers hebben in de loop der jaren de indruk gekregen, dat hun wijk een vergeten gebied dreigt te worden, waar de verpaupering en verloedering steeds meer sporen achterlaat. Het is daarom niet verwonderlijk dat alle aandacht van rijksoverheid en gemeente snel tot hooggespannen verwachtingen leidt: eindelijk gaat er wat gebeuren! Maar zover is het nog niet. Als eind december 1985 de PCG-overeenkomst wordt ondertekend zijn de plannen nog allesbehalve kant-en-klaar. Wanneer de wijkbewoners hierna officieel over het project worden ingelicht via een informatie-avond levert dit daarom nogal wat teleurstelling.

Nieuwe start

Een aantal actieve bewoners laat zich hierdoor niet uit het veld slaan. In één week tijd vormen zij een werkgroep, die in overleg met de gemeente de plannen voor de woonomgeving verder gaat voorbereiden. Na enige tijd weten zij ook een Turkse bewoner te interesseren om mee te werken. Binnen de gemeente wordt vanuit de betrokken afdelingen en diensten een projectgroep samengesteld. Bewoners en gemeente zijn het er snel over eens, dat de eerder in de haast bij het rijk ingediende plannen wel een erg summere oplossing bieden voor de problemen. Er wordt daarom gekozen voor een nieuwe start en een overall-benadering. In de hierop volgende maanden worden gezamenlijk alle knelpunten in de wijk onder de loep genomen. Later dan gepland werken ambtenaren in de zomermaanden concrete plannen uit. Snelheid is geboden want begin oktober vindt het eerste voortgangsoverleg met het rijk plaats: volgens de overeenkomst hét moment om nieuwe wensen en claims in te dienen. De eerder toegezegde subsidie is lang niet toereikend. De bewonerswerkgroep voelt zich voor het blok gezet: wat heeft overleg vooraf voor zin als zij bij de verdere uitwerking van de plannen niet betrokken worden?

Wanneer zij na de zomervakantie het pakket aan maatregelen gepresenteerd krijgen is er geen tijd meer voor verder overleg. Als compromis wordt uiteindelijk een "voorlopig aanpakplan" naar de rijksoverheid gestuurd: de financiering mag immers geen gevaar lopen. Het overleg in Den Haag levert echter teleurstellend weinig op: het rijk honoreert geen enkele nieuwe claim meer en kondigt zelfs een korting op het PCG-budget voor de komende jaren aan. Dat betekent, dat er in eerste instantie letterlijk in de plannen "gesnoeid" moet

worden; het allernoodzakelijkste: de gevaarlijkste verkeersknelpunten en de meest belabberde groenterreinen blijven over. Over de te nemen maatregelen zijn bewoners en ambtenaren het nog steeds niet eens. Het is inmiddels december 1986. Het Poelenburg Plus Project is één jaar bezig. Gelukkig zijn op andere onderdelen inmiddels vorderingen gemaakt, want het is een trieste zaak dat voor de verbetering van de woonomgeving – voor veel bewoners het belangrijkste projectonderdeel – nog geen spade de grond is ingegaan.

Aanpak woonomgeving

Maar vanaf januari 1987 komen de ontwikkelingen in een stroomversnelling. Begin januari worden twee informatie-avonden (waarvan één speciaal voor de Turkse bewoners) in het wijkgebouw georganiseerd, waarbij – naast een verslag van de overige project-activiteiten – het aanpakplan voor de woonomgeving in aanwezigheid van twee wethouders het belangrijkste gespreksonderwerp is. Iedere bewoner heeft vooraf thuis een samenvatting van de voorstellen ontvangen; verder zijn op diverse plaatsen in de wijk uitgebreide schetsen en tekeningen te zien. Het materiaal trekt veel bekijks, ook van scholen, winkeliers en andere kleine ondernemers. Twee weken later is de grote zaal van het wijkgebouw dan ook gevuld met zo'n 300 mensen (de opkomst bij de "Turkse avond" ligt aanmerkelijk lager). Men is over het algemeen wel tevreden over de voorgestelde aanpak, maar vindt enkele verkeersmaatregelen wel erg rigoreus. Vooral het afsluiten van enkele straten valt in slechte aarde. Precies wat de bewonerswerkgroep eerder al had aangegeven. Kon eerst nog wel eens gesuggereerd worden, dat de werkgroep bestaat uit een enkele toevallig geïnteresseerde wijkbewoner, nu was gebleken, dat zij prima had aangevoeld hoe er in de wijk gedacht wordt. Vanaf dat moment wordt de positie van de werkgroep steeds duidelijker en sterker.

De wethouders beloven om de controversiële onderdelen opnieuw te bekijken. Hierover vinden met alle direct betrokkenen nog enkelervolggesprekken plaats; opvallend snel wordt overeenstemming bereikt. Vanaf mei kan eindelijk met de uitvoering gestart worden. Tegelijk zullen enkele groenterreinen opgeknapt worden; de herinrichting gebeurt na overleg met de bewoners van de omringende flats. De uitvoering van alle geplande maatregelen loopt gefaseerd over drie jaar, enkele uitzonderingen daargelaten (b.v. een rooiplan ter vervanging van het huidige bomenbestand).

Eén belangrijke overlegpartner heb ik tot dusverre nog niet genoemd: de woning-

bouwverenigingen. Deze worden eind 1986 via afzonderlijke gesprekken op de hoogte gebracht van de inhoud van het aanpakplan; dit met de bedoeling om na te gaan welke actieve rol zij bij de uitvoering kunnen spelen. Een aantal woningbouwverenigingen blijkt in de komende jaren onderhoudswerkzaamheden op het programma te hebben staan. De gemeentelijke diensten zullen hun werkzaamheden zoveel mogelijk hierop afstemmen, zodat een gemeenschappelijk eindresultaat kan worden bereikt. Maar ook de ideeën uit het aanpakplan, die de gemeente niet kan verwezenlijken, komen ter sprake. De woningbouwverenigingen zijn ook van mening, dat er het nodige moet gebeuren in Poelenburg. De bereidheid om een actief aandeel te leveren is duidelijk aanwezig. Deze begint duidelijker vormen aan te nemen, wanneer eind januari een tweetal kunstenaars in het kader van het project opdracht krijgen om te onderzoeken, op welke manier de wijk via de toepassingen van kunst "in brede zin" verder verfraaid zou kunnen worden. De kunstenaars nemen het aanpakplan als basis. Met name de stedenbouwkundige aspecten leiden tot ideeën over toepassing van kleuren, beeldende objecten en de herinrichting van groenterreinen en andere centrale plekken in de wijk; ideeën, die, zo blijkt al snel, op één lijn liggen met die van de bewonerswerkgroep en de woningbouwverenigingen. Hoewel het plan van de kunstenaars, dat eind april klaar is, algemeen van aard is levert het materiaal al concrete werkafspraken op. Een tweetal woningbouwverenigingen zal in de komende maanden bij het groot onderhoud de kleuradviezen van de kunstenaars opvolgen; zij zijn bereid om eerder gemaakte afspraken hiervoor te veranderen. Tegelijkertijd blijkt, dat inmiddels ook plannen ontwikkeld zijn om de flats ook op andere manieren in een nieuw jasje te steken (b.v. via het uitbouwen van entrees, het plaatsen van luifels e.d.). En zo liggen er nog meer plannen in het verschiet, waardoor langzamerhand steeds meer onderdelen uit het oorspronkelijke aanpakplan toch realiseerbaar blijken. Zo zijn er inmiddels ook met de Dienst Milieubeheer afspraken gemaakt om de grote overlast van huisvuil aan te pakken: óók een aspect, dat aanvankelijk niet uitvoerbaar leek. Hetzelfde geldt voor verlichting en sociale veiligheid.

Samenhang

Niet alleen de samenwerking met instellingen en organisaties buiten het project, maar ook de samenhang tussen de diverse projectonderdelen begint steeds meer vorm te krijgen. De samenwerking met de scholen die bijvoorbeeld in de loop van het huidige schooljaar tot stand is geko-

men, zal het komende jaar verder ontwikkeld gaan worden via een gezamenlijk project over juist, de woonomgeving. Enkele scholen hebben hiervoor reeds bruikbaar materiaal ontwikkeld. Verder wordt bekeken of onderdelen in de uitvoering van het aanpakplan in de vorm van werkervaringsprojecten kunnen worden opgezet. Zelfs het CBB, dat met subsidie uit het project van start is gegaan, wil zijn steentje bijdragen. Men overweegt b.v. om door de cursisten een windwijzer te laten vervaardigen, als geschenk aan de wijk voor de pas heropende kinderboerderij! Tenslotte biedt het project ook impulsen naar het reguliere gemeentelijke beleid. Zo vormt het bijvoorbeeld aanleiding om de discussie rond het zgn. spreidingsbeleid opnieuw aan te gaan; dit op aandringen van een groot aantal organisaties en instellingen, die in het project actief zijn. Verder blijken er hernieuwde discussies op te laaien over het onderhoud en beheer van het openbaar groen.

Creativiteit

Het mag duidelijk zijn, dat we in Zaanstad het achterstandsgebiedenbeleid serieus hebben opgepakt. Ik heb dit aan de hand van één projectonderdeel proberen aan te geven. Met een gerichte aandacht en gecoördineerde aanpak kan veel tot stand gebracht worden. Helemaal vlekkeloos is het tot nu toe zeker niet verlopen (zo blijft de inbreng van de buitenlandse wijkbewoners nog steeds ver achter), maar dat is ook nauwelijks mogelijk in een project, waarbij zoveel verschillende groepen, instellingen en organisaties betrokken zijn; een project ook, dat kort na de start al zo door het rijk in zijn mogelijkheden wordt beperkt. Maar met creativiteit en vindingrijkheid gaan we verder. Zelf ervaar ik mijn werk hierdoor als zeer inspirerend en leerzaam, niet in de laatste plaats door de geweldige inzet en betrokkenheid van de bewoners zélf. Dat maakt het alleszins de moeite waard om te proberen er iets goeds van te maken!

Marieke Ros coördinator Poelenburg Plus Project Zaanstad, postbus 1400, 1500 AK Zaandam, tel. 075-3374 ■

Provincie steunt PCG-beleid

In 1986 heeft het provinciebestuur van Overijssel herbezettingsgelden beschikbaar gesteld aan de Stichting BOOG (de provinciale steunfunctie voor buurt en opbouwwerk in Overijssel) t.b.v. de ondersteuning en ontwikkeling van het PCG-beleid in de Overijsselse steden Enschede, Almelo en Deventer.

Voor het jaar 1987 was deze provinciale subsidie niet beschikbaar, maar kon de Stichting BOOG éénmalig elders de benodigde financiering rond krijgen. Voor de projectjaren 1988 en 1989 hoopt de Stichting BOOG via het Provinciaal Sociaal Cultureel Plan 1988-1992 weer gelden beschikbaar te krijgen. Dit vierjarenplan is echter nog niet gepubliceerd, dus dat is nog even afwachten.

De inzet van een door de Provincie Overijssel mogelijk gemaakte ondersteuning PCG voor opbouwwerk en bewonerskaders is voor ons idee positief uitgekapt en heeft ook concrete producten opgeleverd (zie de bijdragen elders in dit nummer uit de drie Overijsselse gebieden). Met name de versterking van de deelname van bewonerskaders heeft centraal gestaan (zie het verslag aan het ronde-tafelgesprek bewonersroep).

De inzet van de ontwikkelingsfunctionaris van de Stichting BOOG heeft zich geconcentreerd rondom :

- de verhoging van de beslissingsbevoegdheid van bewonersorganisaties in het PCG-beleid;
- het bevorderen van een integrale aanpak op wijkniveau op de terreinen van wonen, weten, werken en welzijn;
- het bevorderen van de totstandkoming van blijvende instrumenten t.b.v. bewonersorganisaties, ook na afloop van de projectperiode.

Op dit moment functioneren er in de drie betrokken Overijsselse gemeenten zo'n 40 uitvoerende projecten.

Om te voorkomen dat het PCG-beleid zich sterk zou beperken tot de welzijnssector is de ondersteuning sterk gericht op het ontwikkelen van werkgelegenheids- en werkloosheidsprojecten in de betrokken gebieden en wordt bevorderd dat er samenhangend gewerkt wordt. Wat er concreet op neerkomt dat er modellen worden ontwikkeld met opbouwwerk en bewonerskaders die de mogelijkheden bieden om integraal te werken. Dit laat zich duidelijk zien in de aanpakken rondom buurtbeheer en buurtwerkgelegenheid, waar zowel gewerkt wordt aan de werkloosheidssituatie van bewoners, aan de verhoging van de

leefbaarheid in de buurt middels verbeteringsplannen, gecombineerd met een aanbod van cursussen en scholingsmogelijkheden. De gewestelijke arbeidsbureaus zijn in deze belangrijke partners in de projectontwikkeling. Het is ons gebleken dat door een beperkte ondersteuning (28 uur per week) van de provinciale steunfunctie BOOG de PCG-aanpak geïntensiveerd wordt, er sneller producten op tafel liggen en de deelname van bewonersorganisaties toeneemt.

Samengevat gaat het om het bevorderen van de samenhangende aanpak op de terreinen van wonen, werken, weten en welzijn waarbij de BOOG-ondersteuning gericht is op :

- het ondersteunen van een concrete overlegsituatie t.a.v. de 4 W's met betrokkenen: gemeente, GAB en wijkkaders;
- het stimuleren van projecten die met name gericht zijn op de materiële positie van de wijkbewoners;
- het mede-ontwikkelen van opbouwwerkmethoden met name t.b.v. werkgelegenheidsprojecten;
- het bevorderen van de integrale aanpak door de verschillende subsidiestromen zoveel mogelijk onder te brengen in het buurtgerichte plan van aanpak;
- het bevorderen van samenwerkingsmodellen tussen wijkopbouwwerk en het GAB.

Concrete producten die tot nu toe met ondersteuning van BOOG zijn ontwikkeld zijn:

- buurtbouw- en buurtonderhoudsproject in het kader van buurtbeheer in Deventer;
- buurtproject gebiedscoördinatie, buurtbeheer en informatievoorziening Almelo;
- buurtbeheer Enschede;
- organisatie en overleg voorstel Almelo;
- gebiedsbureau Deventer.

Voor verdere informatie over dit Overijsselse ontwikkelingsproject van de Stichting BOOG kunt u contact opnemen met Jan Bugter, p/a Stichting BOOG, Keizerstraat 29, 7411 HD Deventer, tel. 05700 - 15937. ■

Het PCG-beleid: stand van zaken

Deel I: Een beschouwing vooraf

1. Inleiding

Het probleem-cumulatie gebieden beleid (pcg-beleid) of achterstandsgebiedenbeleid werd aangekondigd in de Minderhedennota van september 1983 (1). Anno 1987 begint het beleid in zijn uitvoering in de verschillende steden pas goed van de grond te komen. Hier en daar zijn ontwikkelingen te constateren, waarvan gezegd kan worden dat daar voldaan wordt aan de oorspronkelijke gedachten, die aan het pcg-beleid ten grondslag liggen.

En dit ondanks de vaak frustrerende ervaringen die zijn opgedaan in de voorbereidingsjaren. Op alle fronten zat het tegen: van een interdepartementale deelname aan het beleid bleek alras geen sprake, terwijl een doorbreken van sectorale verkokering een voorwaarde is voor dit beleid.

De lands politiek bleek – vanuit de opvatting van een terugtrekkende overheid – het beleid onder de noemer van decentralisatie in de praktijk als rijksbeleid te laten vallen, voordat het goed en wel was ingevoerd: er werd op financiële middelen bezuinigd en de in het vooruitgestelde verhoging van interdepartementale gelden werd tot op heden niet waargemaakt. De overleg- en jaarlijkse verslagverplichting werd geschrapt, waardoor de mogelijkheid om op centraal niveau systematisch zicht te houden op de decentrale (plaatselijke) ontwikkelingen en ervaringen kwam te vervallen. Eveneens werd het budget voor een (begeleidend) onderzoek geschrapt, waardoor het verantwoord meten van effecten en vergelijkingen maken tussen de verschillende lokale aanpakken niet zal plaatsvinden. Door dit alles kan er – als er niets anders gebeurt – geen zicht verkregen worden op landelijk nivo op de beoogde meerwaarde van het pcg-beleid.

De bezuinigingen in andere sectoren gingen ook voor pc-gebieden gewoon door en daar waar het pcg-beleid allereerst bedoeld was als toegevoegd, nieuw, werd het (te) vaak in de praktijk een doekje voor het bloeden van de wond, die door de bezuinigingen werd veroorzaakt. In feite zijn er mbt. tot de financiële middelen twee geldstromen beschikbaar gekomen voor het pcg-beleid: 52 miljoen gulden op jaarbasis van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, dat met name besteed dient te worden aan maatregelen en projecten, die een versterking van de positie op de arbeidsmarkt van de wijkbewoners tot doel hebben. Verder, zoals het er

nu naar uitziet althans, een bedrag van ongeveer 11 miljoen op jaarbasis vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken, de zgn. Biza of interdepartementale gelden. De overige bijdragen van andere ministerie's zijn zo gering, ad hoc of nihil dat ze in het totaal plaatje een te verwaarlozen factor vormen.

Op zichzelf valt er een boekwerk vol te schrijven over hoe je een nieuw beleid als het pcg-beleid is niet moet invoeren, waarbij de belangrijkste fout wel is geweest, dat de noodzakelijke randvoorwaarden niet van tevoren konden worden gegarandeerd (met uitzondering van de duidelijkheid, die het Ministerie van SoZaWe vanaf de start m.b.t. de gelden schiep). Daardoor is jammer genoeg een aantal mensen, dat vanuit hun functie een zinvolle bijdrage had kunnen leveren, voortijdig afgehaakt. En dit op alle niveaus: zowel op de departementen, als bij gemeenten en in de uitvoering in de wijken.

Het lijkt niet zinvol in het kader van dit themanummer nog eens al deze punten op te noemen: de direct betrokkenen kennen ze inmiddels van buiten, voor anderen is het interessanter te weten, dat er nu toch in de uitvoeringsfase – ondanks bovenstaande – zaken worden ontwikkeld die zoden aan de dijk zetten in het licht van de oorspronkelijke pcg-doelstellingen. Hoewel nog wat gefragmenteerd begint er toch zo langzamerhand een plaatje te ontstaan van de mogelijkheden, die een "pcg-aanpak" te bieden heeft, cq. zou kunnen opleveren.

In dit artikel zal allereerst ingegaan worden op de doelstellingen van het pcg-beleid en de zienswijze die daar aan ten grondslag ligt.

Vervolgens zullen kort enige "haken en ogen" worden belicht omtrent een gebiedsgewijze benadering.

In het tweede gedeelte zal nader ingegaan worden op het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden, dat rond het pcg-beleid is ontstaan.

Het derde deel is gewijd aan een samenstel van instrumenten, die ingezet kunnen worden ten behoeve van een effectief achterstandsgebieden-beleid.

Dit instrumentarium is als het ware afgeleid, uitgekristalliseerd uit de ervaringen, die nu her en der in den lande worden opgedaan.

2. De pcg-doelstellingen

Het pcg-beleid gaat uit van een integrale aanpak van problemen, die zich – met elkaar verstrengeld en elkaar versterkend – voordoen in de zgn. achterstandswijken. Of, zoals de Minderhedennota van september 1983 het zegt: "De combinatie van achterstanden op terreinen als huisvesting, on-

derwijs en scholing, werkgelegenheid, de door veel wijkbewoners als uitzichtsloos ervaren situatie op bijna alle terreinen van het maatschappelijk leven".

De mensen, die in deze wijken wonen hebben voor het merendeel een zeer zwakke sociaal-economische positie: de inkomenspositie is ronduit slecht (veel werkloosheid, uitkeringen, minimum-lonen). Dit is (meestal) de centrale oorzaak waarom mensen aangewezen zijn op het wonen in relatief slechte woningen in toenemend verloederende buurten. Iedereen kent deze wijken in de grote en middelgrote steden van naam, velen zouden daar niet – zonder uitzicht op verbetering althans – blijvend willen wonen, en als je er wel woont ben je bij voorbaat vaak al gestigmatiseerd.

Het verhaal van deze wijken willen we op deze plaats niet opnieuw vertellen. Voor wat betreft het pcg-beleid is er de ideaaltypische beschrijving van een dergelijke wijk in de Notitie Buitenkans (2); een uitzetting, van wat er aan de hand is in deze wijken, hoe de samenhang van problematieken ligt en hoe je daar op een nieuwe, andere manier op zou moeten reageren. Het toverwoord is dan de integrale aanpak als tegenhanger van de sectorale aanpak. Een ander aspect is het eenvoudig verder kijken dan je neus lang is: als kinderen op school het niet redden, kan je natuurlijk nog meer juffen en meesters inhuren (meer van hetzelfde), je kunt ook kijken of er niet iets aan een verbetering van de relatie ouders-school zou kunnen gebeuren, er een verbetering moet worden gerealiseerd met betrekking tot het wonen zodat de kinderen in staat zijn hun huiswerk thuis op een fatsoenlijke manier te maken ed. Dus: niet meer van hetzelfde maar kijken naar – wellicht niet in eerste instantie voor de hand liggende – samenhangen en vanuit dat gegeven maatregelen treffen, die zo mogelijk op meerdere fronten effectief zijn.

Bv. als er in een buurt veel werklozen zijn en er is sprake van tochtige huizen, wellicht zijn werklozen dan op een ook voor hen lonende wijze in te schakelen bij het tochtvrij maken van de woningen. Zo beoog je dan effecten te bereiken op het gebied van (verbetering van de positie m.b.t.) werken en op het gebied van het wonen (betere woningen) en op het gebied van verlaging van woonkosten (lagere gasrekening): 3 vliegen in één klap.

Terwijl tevens, en dat is essentieel, door de manier van aanpak de eigen potenties van de bewoners in zelf-organisaties, zelfwaardering en handelen maatschappelijk vorm krijgen.

De voor het pcg-beleid aangewezen wijken

(30 wijken in 16 gemeenten, alsmede de gemeenten Helmond en Leerdam die een "status aparte" innemen) kenmerken zich, naast de achterstand op het gebied van werken, weten (onderwijs en scholing) en wonen eveneens door een relatief grote concentratie van etnische groepen. Deze mensen zijn er qua inkomenspositie en woonomstandigheden vergelijkbaar slecht aan toe als hun Nederlandse medebewoners uit de wijk. Daarnaast hebben de buitenlanders natuurlijk nog te maken met extra moeilijkheden en problemen, die hun juridische status, het onvoldoende machtig zijn van de Nederlandse taal, discriminatie op woning- en arbeidsmarkt enz. enz. met zich meebrengen.

Het is dan ook in veler ogen (nog steeds) een misser geweest het achterstandgebieden-beleid aan te kondigen in de Minderhedennota: het betreft hier **samenlevingsbeleid** en geen gericht minderhedenbeleid, dat specifiek gericht dient te zijn op het inhalen van achterstand en wegwerken van achterstelling. Bij het pcg-beleid als samenlevingsbeleid dient er echter wel expliciet voor gewaakt te worden, dat ook de leden van etnische groepen van het beleid (kunnen) profiteren, al was het alleen maar omdat voor het pcg-beleid ook minderhedingeld wordt aangewend.

De vrees is nog steeds groot dat de Nederlandse wijkbewoners onevenredig profijt van het beleid zullen hebben.

Kortweg komt het er op neer, dat het bij het pcg-beleid dient te gaan om maatregelen en activiteiten, die effecten beogen:

- met betrekking tot met name de materiele positie van bewoners uit de betreffende wijken en wel
- op de terreinen wonen, weten en werken zoveel mogelijk met elkaar in samenhang gebracht en wel zodanig, dat
- een grotere betrokkenheid en deelname van de bewoners uit de pcg-wijken wordt gestimuleerd en vormgegeven.

De gedachtengang is dan, als je gedurende een relatief korte tijd (het pcg-beleid loopt t/m 1989) een samenhangend stel maatregelen extra aanwendt, dit tot een positief resultaat zou moeten leiden.

3. Enkele haken en ogen

Als we constateren, dat de inkomenspositie doorslaggevend is voor de achterstandspositie van mensen, voor hun kansen op de woningmarkt, voor de kansen van hun kinderen op de onderwijs- en scholingsmarkt, en daarmee op de arbeidsmarkt, dan is het de vraag of de keuze voor een "ruimtelijke" sturing, zoals bij het pcg-beleid het geval is (maar ook bv. bij het onderwijsvoor-rangsbeleid) de aangewezen weg is.

Als we daarnaast constateren, dat het groot-

ste probleem van minderheden hun relatief zeer kleine kansen op de arbeidsmarkt is (de percentages werklozen, afkomstig uit etnische groepen schommelen tussen de 40 en 50%, terwijl dit voor Nederlanders ca. 14% betreft) dan kan wederom de vraag gesteld worden of een gebiedsgewijze benadering de meest voor de hand liggende is.

Het gaat hierbij om vraagstukken met een macro-karakter, waarbij de vraag gesteld kan worden of deze vraagstukken steeds wel effectief binnen de grenzen van een wij (micro) tot een oplossing gebracht kunnen worden. Het feit, dat mensen met deze zwakke economische positie geconcentreerd in pc-gebieden te vinden zijn rechtvaardigt m.i. een territoriale aanpak/invallshoek, maar steeds dient hierbij gezorgd te worden voor het leggen van verbindingen naar de macro dimensies van de problematiek. Het gevaar van reductie van problemen, die derhalve gedefinieerd blijven "hangen" op wijkniveau is levensgroot aanwezig.

Als ik een medewerker van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hoor zeggen, dat de verwachtingen, die men had van het pcg-beleid, nl. dat het een groei van bedrijvigheid en arbeidsplaatsen zou opleveren, niet worden waargemaakt, dan duidt in mijn opvatting een dergelijke uitspraak op een tendens tot reductie: loonkosten-subsidiemaatregelen waar honderden miljoenen voor zijn uitgetrokken in Nederland leveren geen extra arbeidsplaatsen op, zou dit dan wel van het pcg-beleid verwacht moeten worden? Het kan hierbij uitsluitend gaan om herverdeling van arbeid, zelden of nooit om groei van het aantal arbeidsplaatsen. Ook in de notitie Buitenkans is een zinsnede terug te vinden, die aansluit op het reductie-gevaar. Na een schets van de problemen in de wijk Buitenkans volgt de uitspraak "Ook het welzijnswerk is niet bij machte om de problemen op te lossen".

Een ieder die bij het pcg-beleid betrokken is dient zich voortdurend bewust te zijn van het feit, dat het inkomensbeleid, het ruimtelijke ordeningsbeleid, het arbeidsmarktbeleid, het economische beleid enz. bepaald wordt op nationaal niveau en niet op het niveau van de wijk.

De gevolgen van de politieke keuzes, die op nationaal niveau worden gemaakt, zijn echter wel in volle omvang en geconcentreerd in de zgn. probleem-cumulatiegebieden terug te vinden. En dit rechtvaardigt dan ook nog steeds de territoriale aanpak/invallshoek: de wijk als vindplaats, deels als oplossingsplaats en deels als uitvalsbasis. Steeds dient een wijkgericht be-

leid gecombineerd te worden met een gericht doelgroepen beleid (werklozen, minderheden enz.) dat gezamenlijk de kansen voor de economisch zwakkeren moet verbeteren. Overigens dienen we wel te beseffen, dat de wijkgrenzen veelal niet meer zijn dan een getrokken lijn op een plattegrond; met andere woorden een star vasthouden aan wijkgrenzen, wat in het begin van het pcg-gebeuren hier en daar wel is gebeurd kan leiden de effectiviteit van het beleid in de weg staan.

Een ander in dit verband relevant verschijnsel is het gevaar van een stigmatiserende werking bij een gebiedsgewijze aanpak: het wonen in een achterstandswijk kan voor een werkgever al reden genoeg zijn een sollicitant niet eens op te roepen. Het concentreren van allerlei hulpverleningsinstituten in dit soort wijken kan – samen met de opvatting dat de buurt toch al kwalitatief slecht is en bovendien alleen daar nog maar goedkope (slechte) huizen te vinden zijn – reden zijn de "probleemgevallen" in de achterstandswijk te huisvesten. Het is niet ondenkbaar, dat het (hulpverlenings)voorzieningen-niveau in het kader van pcg wordt vergroot, waardoor het ook gemakkelijker wordt sociaal zwakkeren woningen toe te wijzen in de pc-gebieden. In dat geval zou wel eens kunnen blijken, dat de gemiddelde sociaal-economische achterstand na de pcg-fase vergroot is i.p.v. verkleind. Op zich is het relevant te onderzoeken in hoeverre het woningtoewijzingsbeleid correleert met een gericht aandachtsgebiedenbeleid.

Om de stigmatiserende werking zoveel mogelijk te verminderen bezigen vele gemeenten de term aandachtsgebiedenbeleid in plaats van het ingewikkelde probleem-cumulatie-gebieden beleid of het stigmatiserende achterstandsgebiedenbeleid. De gemeente Zaandam heeft bv. de activiteiten m.b.t. kwaliteitsverbetering van de pcg-wijk Poelenburg welbewust het Poelenburg-Plus project genoemd.

Deel II: Het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden

4. Ontstaan, deelnemers, activiteiten

De eerste aanzet voor het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden is gegeven in het najaar van 1985 vanuit een aantal in pcg-wijken werkende opbouwwerkfunctionarissen. Men kreeg te maken met een mogelijk belangrijke nieuwe impuls, die naast de traditionele aanpakken rond wonen en woonomgeving ook het werkgelegenheidsaspect (al dan niet met scholingscomponent) zou moeten omvatten.

Op het terrein van de reguliere arbeidsmarkt heeft het opbouwwerk over het geheel genomen geringe ervaring opgedaan, er was nog weinig deskundigheid op dit gebied. Helemaal moeilijk is het trachten creatiever en effectiever antwoorden te vinden op met elkaar samenhangende problemen en in die antwoorden verbindingen te leggen tussen de 3 W's van werken, weten en wonen. De term onorthodoxe aanpakken wordt hiervoor in het kader van het pcg-beleid gebezigd. Ook daar waar op een ongebruikelijke manier sprake is van doorbreking van regelgeving wordt dit begrip gehanteerd.

Het Landelijk Platform Opbouwwerk werd door het ministerie van WVC. gedurende de eerste twee jaar van dit beleid (1986 en 1987) in staat gesteld een half-time secretaris aan te trekken, die als taak kreeg het samenwerkingsverband te ontwikkelen en te ondersteunen. Centrale gedachte rond de activiteiten van het samenwerkingsverband is in feite ook de centrale pcg-gedachte, nl. dat alle activiteiten en maatregelen zo efficiënt mogelijk moeten worden ingezet en een direct en zichtbaar resultaat moeten opleveren voor de bewoners uit de betreffende wijken. En om een versterking van de positie van bewoners gaat het in het opbouwwerk altijd.

De grondslag van elk samenwerkingsverband, dat wordt ondersteund vanuit het Landelijk Platform Opbouwwerk is dat het via een dergelijke formule mogelijk wordt gemaakt te komen tot informatie-uitwisseling en onderlinge ondersteuning van plaatselijke praktijken, die qua doelstellingen en problematiek vergelijkbaar zijn. Op die manier helpt men elkaar verder en kan men ook gezamenlijk standpunten en aanpakken ontwikkelen. Een dergelijk samenwerkingsverband bewijst zijn waarde vooral als het gaat om innovatieve en complexe zaken zoals bij het pcg-gebeuren het geval is.

De resultaten tot nu toe van het samenwerkingsverband kunnen als positief worden beoordeeld; dit ondanks de ernstige vertragingfactoren, waarmee we in de opbouwfase te maken hadden. Een belangrijke handicap vormde en vormt nog steeds de onzekere positie waarin het opbouwwerk in vele plaatsen verkeert, een rechtstreeks gevolg van de bezuinigingen van Minister Brinkman. Een onlangs gehouden onderzoekje onder opbouwwerkinstellingen rechtvaardigt de konklusie dat in 1987 gemiddeld 25% opbouwwerk-capaciteit in Nederland is wegbezuinigd. De bezuinigings-perikelen op plaatselijk niveau hebben uiteraard ook een negatieve invloed op de voortgang en inbreng in het samenwerkingsverband en, wat op zichzelf

natuurlijk nog ernstiger is, op de ondersteuningsmogelijkheden van het opbouwwerk op plaatselijk niveau, i.c. in de pcg-gebieden zelf.

Verder stuit je op het gegeven, dat lang niet in elke pcg-gemeente het opbouwwerk zodanig is georganiseerd, dat het ook de mogelijkheid heeft een effectieve en operationele positie in te nemen, waar het gaat om de organisatie en ondersteuning van bewoners(groepen) in het kader van het pcg. En dat is op zichzelf wel noodzakelijk als je bedenkt, dat de pcg-gedachte een integrale en totaal-aanpak veronderstelt. Daar waar het opbouwwerk in een stad volkomen gedecentraliseerd is georganiseerd en voor een stukje van een buurt of wijk opereert vanuit een buurthuis bv. is – zeker als elke vorm van stedelijke organisatie ontbreekt – het voor de betreffende opbouwwerk-functionaris praktisch onmogelijk in aanpak en werkwijze te voldoen aan de veronderstelde "totaal-aanpak", de inzet is daar te kleinschalig en daardoor te gefragmenteerd.

Een volgende remmende factor is de ongelijktijdigheid van de start van het pcg-beleid in de verschillende gemeenten. Dit heeft enerzijds te maken met het feit, dat er voor 6 gemeenten al in 1985 tot overeenstemming met het rijk werd gekomen, terwijl dit voor de overige 10 pas eind 1986 het geval was.

Eveneens werd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de zgn. SoZaWe-geldstroom al medio 1985 naar alle betrokken gewestelijke arbeidsbureaus gesluisd.

Anderzijds heeft de ongelijktijdige start ook te maken met de opstelling van de gemeente zelf. Daar, waar min of meer soepel op bestaand beleid cq. ervaringen (bv. vanuit de stadsvernieuwing) werd aangesloten, kwam e.e.a. sneller van de grond, dan daar waar het pcg-beleid als een volstrekt nieuwe beleidslijn werd opgevat. Of, daar waar al traditioneel een gebieden-beleid van gemeentewege werd gevoerd, kon het pcg-beleid gemakkelijker worden ingepast dan in steden waar de nadruk meer gelegd is op een doelgroepen-beleid.

Wat ook in de meeste gevallen nieuw was – en alles wat nieuw is vraagt gewinning en daardoor tijd – is de verplichte samenwerking op plaatselijk nivo van de gewestelijke arbeidsbureaus en de gemeenten voornamelijk mbt. de al eerder vermelde SoZaWe-gelden. Deze geldstroom staat onder beheer van de directeur van het betreffende Gewestelijke Arbeidsbureau doch beleidsinhoudelijk is de gemeente voor het totale pcg-beleid verantwoordelijk. De gemeenten en GAB's dienden dan ook met elkaar een overeenkomst te sluiten in ter-

men van de pcg-doelstellingen. Een ingewikkelde factor hierbij is dat de gewestelijke arbeidsbureaus al jaren gewend zijn zich op de vraagzijde van de arbeidsmarkt te richten en dat in het kader van het pcg-beleid juist het (in veler ogen onbemiddelbare) aanbod op de arbeidsmarkt – de redelijk kansloze werkloze wijkbewoners uit pc-gebieden – de aandacht dient te krijgen. Daarnaast zijn vele gemeenten, waaronder ook pcg-gemeenten, nog lang niet toe aan het breed volvoeren van een werkloosheidsbestrijdingsbeleid.

Ondanks al deze remmende factoren is het toch gelukt om in goed een jaar tijds een stabiel samenwerkingsverband op te bouwen, waarbij de eerste periode vooral werd besteed aan het uitwisselen van ervaringen en het met elkaar zicht krijgen op de essenties van het beleid, en wat er plaatselijk aan mogelijkheden lagen, cq. ontwikkeld moesten worden. Want ook hier geldt dat het gaat om prioriteiten: niet alles kan (m.n. door de financiële beperkingen) en niet alles kan tegelijk.

Met name de eerste helft van 1986 ging hiermee heen. In de tweede helft van dat jaar ging, naast een verdere uitbouw, veel energie zitten in de zgn. 11,4 miljoen. Duidelijk werd in die periode, dat er ten eerste m.b.t. de Biza-gelden bezuinigd zou worden (voor de laatste drie jaar van het beleid konden de gemeenten slechts rekenen op 70% van de gelden, die voor het eerste planjaar beschikbaar waren), ten tweede dat de m.i.v. 1987 in het vooruitzicht gestelde verhoging van het BiZa-budget tot ca. 29 miljoen geen doorgang zou vinden. Na veel gepuzzel (fact-finding) bleek dat er 11,4 miljoen was overgeheveld naar het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen; en daar opgenomen werd in het reguliere budget voor de basis-educatie. Het L.S.A. heeft met succes het duistere gedoe rond de gelden boven tafel gekregen, de Tweede Kamer heeft de Minister vragen gesteld, de VNG heeft hierop ook actie ondernomen. De zaak speelt nog steeds, de antwoorden van de Minister, die onlangs gegeven zijn, zijn nog steeds vaag en ondoorzichtig. Het is zeer de vraag of er een aanvaardbare oplossing verkregen zal worden. De wisseling van Ministers op het departement van Binnenlandse Zaken is hier overigens ook weer een vertragende factor.

Samengaan van opbouwwerk en gemeenten en g.a.b.'s

Op grond van de inhoudelijke analyse in het L.S.A. gemaakt, is geconstateerd, dat er – wil je dit beleid op de juiste manier tot uitvoering brengen – er in feite sprake moet zijn van een gemeenschappelijk belang van gemeentelijke uitvoerders, medewerkers van het gewestelijk arbeidsbureau en functionarissen, die in de wijken

belast zijn met de organisatie en ondersteuning van bewoners(groepen). Een dergelijk netwerk dient plaatselijk vorm te krijgen en heeft in veel gevallen ook reeds vorm gekregen. Van daaruit leek het voor de hand te liggen ook vanuit het Landelijk Samenwerkingsverband te trachten de contacten met gemeentelijke coördinatoren en met medewerkers van de arbeidsbureau's vorm te geven.

Het L.S.A. heeft daartoe in februari jl. een twee-tal informatieve bijeenkomsten belegd, die ronduit succesvol genoemd kunnen worden.

Mede naar aanleiding hiervan heeft het L.S.A. besprekingen gevoerd met een aantal gemeentelijke coördinatoren, die het initiatief namen te bekijken of vanuit die geleiding aansluiting bij het L.S.A. mogelijk was. Inmiddels hebben 12 gemeenten zich achter het project-plan om gezamenlijk op te trekken gesteld en ligt er bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken een aanvraag de activiteiten van het Samenwerkingsverband gedurende de nog resterende pcg-jaren financieel mogelijk te maken.

De doelstelling, waarop men elkaar heeft gevonden is als volgt geformuleerd:

"Het L.S.A. stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van het pcg-beleid."

Een en ander moet op den duur leiden tot inzichten in de voorwaarden, mogelijkheden en effecten van dit beleid. Dit opdat enerzijds tussentijdse bijstellingen op lokaal nivo kunnen plaatsvinden. Anderzijds kan er op deze wijze op langere termijn een aandachtsgebiedenbeleid/ achterstandsgebiedenbeleid vorm gegeven worden, dat gestoeld is op de ervaringen, opgedaan in het probleem-cumulatie-gebiedenbeleid.

Hiertoe is het noodzakelijk gestalte te geven aan informatie en uitwisseling, alsmede onderlinge ondersteuning van ontwikkelingen, die zich voordoen in het kader van het p.c.g.-beleid.

Centraal hierbij staan positieve, innovatieve aanpakken, die op plaatselijk niveau tot ontwikkeling worden gebracht en vertaalbaar zijn naar andere, vergelijkbare situaties.(3)

Alleen als het mogelijk wordt gemaakt de verhouding decentraal- centraal via het samenwerkingsverband vorm te geven, kunnen de ervaringen, die plaatselijk worden opgedaan behouden blijven en hun waarde op den langere duur bewijzen, ook na de officiële pcg-fase, ook voor andere dan officiële pcg-gemeenten. In de zienswijze van het L.S.A. moet het mogelijk zijn om de voorwaarden en daadwerkelijke maatregelen, die her en der die her en der op plaatselijk nivo effectief blijken te zijn, zodanig op elkaar te betrekken dat er een soort inhoudelijk overzicht ontstaat van een instru-

ntarium, dat kan worden ingezet bij een terstandsgebieden-beleid. Een eerste zet hiervoor is inhoudelijk al vastgesteld met projectplan en wordt hierna verder gewerkt. (deel III).

het kader van het centrale item van het A - samengevat onder de term instrument-ontwikkeling, waarvoor ook een spekerwerkwijze wordt ontwikkeld - wil L.S.A. ook middelen hanteren als het geven van een speciale pcg-krant, het zetten van een databank, het instellen a een pcg-prijs voor de meest onorthodoxe aanpak en het bevorderen van onderzoek mbt. de effectiviteit. november a.s. wordt een open dag georganiseerd voor bewonersgroepen, die in het kader van pcg actief zijn. Het College B&W te Deventer heeft al toegezegd deze dag gastheer te willen zijn. tevens heeft het L.S.A. plannen om in najaar een congres te organiseren m.n. richt op plaatselijke bestuurders.

deel III: De eerste contouren van het pcg-beleid uitvoering

Het totaal is meer dan de som der delen

t totaal verhaal, dat hierna volgt, bestaat die totaliteit in Nederland bij mijn weten ergens. Het verhaal is in die zin net zo taal-typisch als de wijk Buitenkans. k beoogt het geen af verhaal te zijn: het gebaseerd op de ervaringen tot nu toe t betrekking tot de verschillende facet-/onderdelen, opgedaan in verschillende wijken. Uit de praktijken van deze wijken zijn stukjes gelicht, die met elkaar een is in dit stadium voor het totaal nog (theoretisch) plaatje vormen van hoe het zo effectief mogelijk zou kunnen. feite is het zo iets als een legpuzzel, waarbij een stukje Helmond gekoppeld rd aan een stukje Deventer, dat tesamen t stukjes uit Groningen, Eindhoven, Enschede, Nijmegen, Dordrecht, Leiden enz. n beeld laat zien van hoe het wat betreft centrale pcg-gedachten idealiter zou nnen. k zal blijken, dat het plaatje, dat vertijnt niet af zal zijn: in de loop der tijden het kunnen worden aangevuld met verere praktijkontwikkelingen, cq. zullen er llicht stukjes vervangen moeten worden, dat andere beter in het beeld passen, effectiever blijken te zijn. Op een enkel derdeel is het zelfs zo, dat er nog geen ke is van een effectieve uitvoering. In e gaat het dus om een cumulatie van intenten, die onderling met elkaar verstrengd zijn en op onorthodoxe wijze een edgevend geheel op zouden moeten len, om het maar eens in pcg-termen te

zeggen. Het totaal kan samengevat worden onder de al eerder genoemde term instrumentarium.

In de bijdragen aan dit themanummer vanuit de verschillende gemeenten, zult u de onderdelen van het instrumentarium hier en daar uitgewerkter aantreffen. Hiernaar wordt regelmatig verwezen.

Centraal staan de reeds genoemde uitgangspunten:

- het in samenhang met elkaar bekijken van de 3 W's van werken, weten en wonen, dat bij zou moeten dragen aan de 4e W van welzijn op een materieel zichtbaar niveau,
- waarbij bijzondere aandacht moet zijn voor deelname van bewoners zelf en hierbij m.n. zorg gedragen moet worden voor evenredige resultaten voor buitenlandse wijkbewoners.

6. Een effectief instrumentarium: de verschillende onderdelen.

A. Het arbeids-markt onderdeel:

Zoals bekend gaat het, als we het hebben over de werklozen uit deze buurten om mensen, die door met name een te laag scholingsnivo weinig of geen kansen op de arbeidsmarkt hebben. Kijkend naar deze categorie kun je globaal een tweedeling maken:

1. die categorie (bv. langdurig werkloze jongeren), waarvan je kunt zeggen, dat er potentiële mogelijkheden aanwezig zijn om in ieder geval hun kansen te vergroten,
2. die categorie (bv. oudere werkloze buitenlanders - le generatie) waarvan je vrijwel met zekerheid kunt zeggen, dat de moeite om te trachten hun kansen op de reguliere arbeidsmarkt te vergroten, tevergeefs zijn.

Met betrekking tot de eerste categorie weten we dat het merendeel een baan wil, gewoon vast werk, en als dat (uitzicht) er is, willen velen de inspanning voor de vereiste scholing graag leveren.

Voor het overgrote merendeel van deze categorie heeft scholing sec geen zin, men is daartoe niet of weinig gemotiveerd, en een opleiding of cursus verwordt dan op die manier maar al te vaak tot opvangactiviteit (parkeerfunctie).

Zinnige en effectvolle maatregelen dienen derhalve uit te gaan van wensen en mogelijkheden van de werklozen zelf, en dat betekent dus altijd op enigerlei wijze een koppeling van werk en scholing.

a. De arbeidsinpassings-consulent in de wijk

Zowel in Helmond als in Eindhoven is men in het kader van het pcg-gebeuren overgegaan tot het aanstellen van een arbeidsinpassings-consulent in de wijk. Voor wat

betreft het verhaal van de consultant in Eindhoven kan verwezen worden naar de bijdrage elders in dit nummer.

Ook voor wat betreft de Helmondse visie leze men de betreffende bijdrage; hier wordt de arbeidsinpassings-functie uitgeoefend door opbouwwerkers binnen het zogeheten Werkgelegenheidsproject Helmond-Noord.

Uiteraard dient een dergelijke functionaris niet zomaar los ergens in de wijk geplaatst te worden, maar, zoals zowel in Eindhoven als in Helmond is gebeurd, dient zo iemand functioneel aangehaakt te worden bij de meest voor de hand liggende voorziening in een bepaalde wijk. Essentieel is, dat de toegankelijkheid zo groot mogelijk is en dat de instelling, waarbij wordt aangehaakt werkt op het terrein van versterking van bewoners (positie's). Vaak zal de meest geeigende instelling derhalve een opbouwwerk-instelling zijn. (zie ook verderop onder ontwikkelingsbureaus/gebiedsbureaus).

Kortweg komt de centrale taak van een dergelijke functionaris neer op het contacten leggen en onderhouden met werklozen in de wijk, samen met hen een plan op maat uitstippelen welke routing zo iemand zou kunnen afleggen, alsmede de begeleiding na plaatsing. De plaatsing kan verschillend zijn: leerwerkplaats (of andere vorm van scholing gecombineerd met werk), werk-project (met scholingscomponent) of direct in een reguliere baan. Voorts dienen alle wijkplannen door zo iemand onder de loupe genomen te worden om te bekijken of er met betrekking tot het deelaspect werken mogelijkheden inzitten, werklozen uit de wijk hierbij te betrekken (reguliere arbeidsplaatsen al dan niet met scholingscomponent, leer- werk-projecten, alternatieverwerkgelegenheidsprojecten etc.).

Tevens zou een dergelijke functionaris een functie kunnen vervullen naar startende ondernemers, die al dan niet in de buurt een bedrijfje willen beginnen.

In een aantal andere plaatsen dan Helmond en Eindhoven, kent men ook dergelijke speciaal op werkloze pcg-bewoners gerichte arbeidsinpassingsconsultanten. Deze zijn dan echter niet in de wijk zelf geplaatst maar hebben een plek op het GAB zelf of bij de gemeente. In Rotterdam kent men in de zgn. reactiveringsambtenaren een variant. (zie ook de betreffende bijdrage in dit nummer uit Rotterdam).

Bezwaren, die hier tegen aan te voeren zijn, zijn bv. de plaatsing van dergelijke functionarissen bij de Sociale Dienst. Bij het ene loket haalt men de uitkering, bij het andere loket wordt men geacht gemotiveerd in te gaan op het aanbod voor scholing en werk. De angst voor strafkortingen, die men op hetzelfde adres zou kunnen

krijgen, zou de relatie met de arbeidsinpassings-functionaris/reactiveringsambtenaar wel eens kunnen bepalen.

Voorkeur blijft hebben de plaatsing in de wijk, zoals dat in Helmond en Eindhoven gestalte heeft gekregen: hoe dichterbij de mensen zelf en hoe onafhankelijker van machtige bolwerken hoe effectiever.

Noodzakelijk is wel dat er een zeer goede relatie ligt tussen de betreffende arbeidsinpassings-functionaris in de wijk en het Gewestelijk Arbeidsbureau: alweer Helmond is hier een ideaal voorbeeld van.

b. Een pcg-functionaris op het GAB

Het Gewestelijk Arbeidsbureau is de instantie bij uitstek, die kennis van zaken heeft waar het gaat om plaatsingsmogelijkheden bij het bedrijfsleven. Bovendien heeft het GAB de beschikking over verschillende arbeidsvoorzieningen-maatregelen, die bij de arbeidsinpassing kunnen worden benut. Een speciaal met de uitvoering van het pcg-beleid belaste medewerker op het Gewestelijk Arbeidsbureau zou derhalve de banen (werkplekken, scholingsplaatsen ed.) op maat moeten werven voor de werkloze wijkbewoners, waar de arbeidsinpassings-functionaris in de wijk contacten mee heeft opgebouwd.

Het combineren van de onder a. en b. genoemde functie's komt ook voor, bv. in de steden Groningen, Almelo en Dordrecht. Hier werken functionarissen, zoals gezegd op het GAB of het Gemeentehuis, waartegen de afstand tot het wijk-gebeuren als bezwaar kan worden aangevoerd. Een persoon in de wijk, die de onder a. en b. genoemde functies combineert is eveneens minder ideaal, omdat de samenwerking met het GAB hoogst noodzakelijk is en de afstand dan andersom weer te groot is. Bovendien is het zo, dat de werkzaamheden weliswaar hetzelfde doel nastreven, maar dat het om twee wezenlijk van elkaar te onderscheiden deel-taken gaat.

Naast beide functies dient er vorm gegeven te worden aan een systeem van elkaar in niveau opvolgende projecten of voorzieningen, die met elkaar een stapsgewijze kwalificatie-verhoging voor werklozen tot doel heeft. (In het Rotterdamse pcg-beleid wordt hiervoor de term upgradering gehanteerd).

Bij de hieronder beschreven instrumenten worden steeds de pcg- doelstellingen zoveel mogelijk nagestreefd, alsmede wordt het uitgangspunt van koppeling scholing/werk (steeds met een wat ander accent) gehanteerd.

c. de buurt-leerwerkplaats (al lerend werken)

Deze is gevestigd in de wijk en kent een

aantal leer-routes, die zodanig zijn vorm gegeven alsof het gaat om een normaal productie-proces. Het accent ligt hier echter op de scholing, maar de productie wordt zoveel mogelijk aangewend in de buurt. Doel is naast kwalificatie-verhoging ook het gewinnen aan werken en leren. Wat er geleerd en geproduceerd kan worden in de buurt-leerwerkplaats dient in nauwe relatie met de mogelijkheden/vraag op de reguliere arbeidsmarkt in de betreffende regio vastgesteld te worden. Goede voorbeelden hiervan zijn te vinden in bv. Eindhoven en Deventer.

Ter illustratie kort het voorbeeld uit Deventer: de buurtleerwerkplaats is in de pcg-buurt gevestigd in een oud schoolgebouw. Een aantal jongeren tussen de 18 en 23 jaar, langer dan twee jaar werkloos, krijgt er een opleiding in grafische technieken, metaal- en houtbewerking of automatisering en administratie. Doel is, dat men na ca. een half jaar zover is, dat men kan doorstromen naar verdere scholing of werk. Veel aandacht wordt besteed aan persoonlijke begeleiding. Dit is in het Deventerse geval ook noodzakelijk, omdat daar de onder a. en b. genoemde functionarissen ontbreken, en de werkplaatsbegeleiders in feite ook deze taken op zich hebben genomen.

De producten komen zoveel mogelijk ten goede aan de buurt: de werkplaats heeft allereerst de eigen accommodatie geheel opgeknapt, heeft verder stoeltjes geproduceerd voor de nieuwe peuterspeelzaal tegen kostprijs, een hek gemaakt om het voetbalveld in de buurt, de verzorging op zich genomen van het drukwerk voor buurtinstellingen ed.

De werkplaats wordt bezocht door van 50% buitenlandse jongeren (vnl. Turken), op zichzelf zou dit voor 100% mogelijk zijn, maar er is gekozen voor een beleid van samenwerking tussen nederlandse en buitenlandse jongeren.

De praktijk leert, dat dit soort werkplaatsen – en niet alleen in Deventer – een perspectief-volle mogelijkheid is als eerste opstap voor werkloze jongeren, die laag of niet geschoold zijn, als aan genoemde voorwaarden (m.n. aansluiting op de arbeidsmarkt) wordt voldaan.

d. Werk-leer projecten in de buurt (al werkend leren)

Hierbij gaat het om werken met een scholingscomponent, waarbij ook weer de productie ten goede komt aan de buurt. Soms worden deze werk-leerprojecten vorm gegeven door mensen met behoud van uitkering te plaatsen, maar ook komt het voor dat mensen normaal het CAO-loon wordt betaald. Bij het opzetten van buurtwerk-leerprojecten vormt soms een moeilijke en een wellicht in het verleden teveel (en soms nog) verwaarloosde factor de moge-

lijkheden, die de reguliere arbeidsmarkt, cq. het bedrijfsleven als vervolg te bieden heeft. Ideaal is, wanneer het mogelijk is dergelijke werk-leerprojecten op te zetten met bestaande ondernemingen, die op een bepaalde manier participeren: zij zijn immers de potentiële vragers op de arbeidsmarkt, die de doorstroming kunnen verzorgen. Deze gedachte is bv. expliciet uitgewerkt in het Enschedese pcg-beleid (zie ook de bijdrage uit Enschede: twee vliegen in een klap).

Bekende voorbeelden van werk-leerprojecten zijn de – veelal juist in het kader van pcg ontstane – zgn. buurtonderhoudsploegen. Het gaat hierbij om de dagelijkse onderhoudswerkzaamheden in de buurt aan groen, bestrating, verlichting ed. In Leiden heeft men er zelfs een apart beroep van gemaakt: de zgn. omgevingsvaklieden, voor het kleinere vakwerk in de wijk. In de wijk is een centraal meldpunt, waar bewoners hun onderhoudswensen kwijt kunnen, die dan snel kunnen worden uitgevoerd. Ook bv. in Arnhem, Almelo en Enschede zijn dergelijke buurt- onderhoudsploegen ontstaan. De stap, vanuit een dergelijk project naar een eerste vorm van buurtbeheer is een relatief kleine.

Het ontstaan van dit soort aanpakken is een regelrecht resultaat van het pcg-beleid. Er is een duidelijke koppeling van de 3 w's van weten, werken en wonen/woonomgeving.

Maar ook werk-leerprojecten van een andere aard worden toegepast en verder ontwikkeld binnen p.c.g. De al in het kader van de stadsvernieuwing ontstane bouw-ploegen bv. In Eindhoven is dit bij een renovatieproject op vrij unieke wijze toegepast. (zie de Eindhovense bijdrage voor nadere gegevens). Ook hier is een nieuw beroep uitgevonden: de zgn. renovatievakman.

Voorts treft men nog werk-leer projecten aan die te maken hebben met allerlei opknop- en inrichtingswerkzaamheden: van het opknappen van gebouwen in de buurt tot het inrichten van een speel-o-theek.

Al dit soort projecten voldoen – mits in een opeenvolgende range gezet, en dus niet geïsoleerd opgezet, en qua aard van werkzaamheden doorstromingsmogelijkheden biedend naar reguliere banen – aan de gestelde pcg-kriteria.

e. De bedrijvigheid in de buurt

Veelal schort het in de pcg-wijken aan voorzieningen, die mensen nodig hebben voor het dagelijks bestaan, van de kruidenier en de islamitische slagerij tot het postagentschap. Winkels en bedrijfsruimten staan vaak leeg en dit nodigt bv. een startende ondernemer of een dienstverlenende instelling niet direct uit tot vestiging

in een dergelijke omgeving. In het kader van een achterstandsgebieden-beleid zou hiervoor een plan moeten worden gemaakt. Hoe moeilijk zo iets is blijkt ook in het pcg-beleid. Velen onderkennen dat er op dit punt drastisch iets moet gebeuren, goede uitgewerkte plannen zijn echter schaars. In tegendeel: soms zie je bv. dat daar waar de gemeente de kans heeft een dienstverlenende instelling of scholingsproject in de buurt te vestigen, dit toch daarbuiten gebeurt.

Buiten het pcg-gebeuren is mij niet bekend, waar goede aanzetten op dit punt zijn. Het is dan ook een hoopvol resultaat, dat hier en daar in het kader van het pcg-beleid er wel iets gebeurt. Met name in Enschede is de plannenmakerij in een ver gevorderd stadium. Ook wordt hier de voor de hand liggende koppeling gemaakt met buurt-zelfbeheer.

f. De (plaatselijke/regionale) arbeidsmarkt
 Hoewel het natuurlijk nergens zo is, dat er een groeiend aantal banen voor het opscheppen ligt, dienen de bij het pcg-beleid betrokken werkers zeer goed de markt in de gaten te houden: wat heeft deze te bieden voor de werkloze bewoners uit de pc-gebieden, of als doorstromingsmogelijkheid vanuit leer/werk situatie of rechtstreeks. Een mooi voorbeeld van het benutten van mogelijkheden, die niet een-twee-drie voor de hand liggen is een voorbeeld uit Den Haag. In de planning was opgenomen het bouwen van een nieuw bejaardentehuis, dat ook een functie zou krijgen voor ouderen uit de betreffende pcg-buurt. Werklozen uit de wijk zijn geworven, krijgen een opleiding voor functie's, die nodig zijn voor dit bejaardentehuis en vervolgens krijgen ze hier een baan.

B. Organisatie, uitvoering en beheer

g. Een stuurgroep p.c.g.

Een integrale aanpak vooronderstelt een integrale organisatie-structuur. Dit betekent, dat zowel op gemeentelijk niveau als op uitvoeringsniveau verkokerde structuren moeten worden doorbroken, hetgeen nogal eens op problemen stuit. De bij dit beleid betrokkenen, d.w.z. gemeente, gewestelijk arbeidsbureau, bewoners(organisatie's) en werkers/instellingen in de betreffende wijken dienen met elkaar een samenwerkingsstructuur aan te gaan. In diverse situaties, bv. Enschede, Eindhoven, Almelo en Groningen heeft dit vorm gekregen, in bv. een stuurgroep of projectgroep. Een dergelijke stuurgroep heeft een beleidsvoorbereidende en beleidsbewakende functie, en dient idealiter een rechtstreekse adviesfunctie naar het College van B&W te kunnen vervullen. Slechts dan is er sprake van doorbreking verkokering

en het kort houden van de lijnen (vermijden bureaucrativering).

Het blijkt, dat het vaak nogal moeilijk gevonden wordt om bewoners deel te laten uitmaken van een dergelijke stuurgroep. De argumenten, die daartegen ingebracht worden, komen mij nogal oneigenlijk voor: zijn bewoners wel representatief? Het is zo complex, daar moeten we bewoners niet te veel mee lastig vallen; alleen budgethouders dienen met elkaar te beslissen; enz. Zeker daar waar een beleid expliciet beoogt de positie van wijkbewoners te verbeteren, is deelname aan een pcg-stuurgroep noodzakelijk. (of men zou met een "buurt budgetmodel moeten werken, waarover de bewoners zelf zeggenschap hebben). Het blijkt ook in de praktijk dat daar waar bewoners wel in een dergelijke stuurgroep zijn vertegenwoordigd men veel beter op de hoogte is van wat het pcg-beleid beoogt en men heel goed weet hoe pcg-gelden benut kunnen worden. Bewoners(organisatie's), die uitsluitend via al dan niet regelmatige informatiebijeenkomsten op de hoogte worden gesteld, zijn veel slechter toegerust om de plannen op z'n merites te beoordelen, dan wel met eigen plannen te komen. Bewoners zijn bij uitstek deskundig op de problemen, die zich rond het wonen en werk(loosheid) afspelen, zij weten ook heel vaak hoe bepaalde vraagstukken verbeterd cq. opgelost kunnen worden. Het is dan ook onbegrijpelijk, dat er soms zo slecht naar bewoners wordt geluisterd. Maar het is tegelijkertijd hoopvol om te constateren, dat de deskundigheid van bewoners hier en daar ook steeds meer erkenning krijgt.

Dit wil niet zeggen, dat daar waar bewoners wel zitting hebben in een pcg-stuurgroep het allemaal gladjes verloopt. Het blijft een complexe aangelegenheid en de bewoners-vertegenwoordigers kost het vaak heel veel moeite en energie om het bij te houden en dat wat in hun ogen krom is weer recht te breien (zie ook het rondetafelgesprek met bewoners elders in dit nummer).

De bewonersondersteuning dient dan ook grote prioriteit te hebben.

h. Bewonersondersteuning in de vorm van ontwikkelings-/gebiedsbureaus

Ook hier valt weer te constateren, dat daar waar de bewonersondersteuning in de vorm van opbouwwerk, al dan niet gekoppeld aan een of meerdere andere disciplines versterkt is, het verloop van het pcg-proces voor alle betrokkenen veel positiever is, dan daar waar dit slecht of niet is geregeld.

Het LSA heeft voor wat dit betreft het ontwikkelingsbureau of gebiedsbureau ont-

wikkeld. In Deventer staat iets dergelijks op het punt te gaan functioneren (de voorbereidingstijd is altijd weer veel langer dan wenselijk is). Voor een beschrijving van de opzet en functies van een dergelijk buurtbureau leze men de bijdrage uit Deventer in dit nummer.

Maar ook elders zijn dergelijke samenwerkingsrelaties op uitvoerend niveau ontstaan, bv. in Enschede, waar de term functionele eenheid wordt gebezigd.

Waar het concreet om gaat is dat werkers vanuit verschillende disciplines binnen een dergelijk buurtbureau samenwerken: de opbouwwerker en arbeidsinpassingsconsulent zijn in dit artikel al genoemd en zijn in het kader van het pcg-beleid ook de centrale deskundigheden. Daarnaast kan het gaan om bv. een bouwkundige, als het gaat om een stadsvernieuwinggebied worden.

Het L.S.A. acht het eveneens essentieel, dat er een werker wordt toegevoegd, die speciaal belast is met het vormgeven van ondersteuning van belangenbeharing van migranten. Of het hier een specifieke deskundigheid moet betreffen (bv. jurist) of een meer generale functie (migrantenwerker met opbouwwerk-taak) is afhankelijk van de plaatselijke situatie. Daar waar migrantenwerkers en opbouwwerkers structureel met elkaar buurtgericht samenwerken geeft dit hoopvolle resultaten (bv. in Deventer, in Rotterdam en in Den Haag) mbt. deelname van buitenlandse buurtbewoners.

Duidelijk is in dit verband, dat er allereerste grote prioriteit ligt in het bereiken van minderheden: veel projecten zijn expliciet gericht op minderheden opgezet ofwel er zijn streefcijfers geformuleerd omtrent de wenselijke deelname van leden uit etnische groepen. Dat e.e.a. moeilijker realiseerbaar is waar geen expliciete ondersteuning is georganiseerd ten aanzien van minderheden dan daar waar dit wel het geval is leert de huidige pcg-praktijk ook.

i. Buurtbeheer

Al meerdere malen is hier de term buurtbeheer gevallen. Niet toevallig, omdat het L.S.A. op het standpunt staat, dat buurtbeheer in het kader van p.c.g. handen en voeten gegeven kan worden.

De invulling, die tot nu toe in de praktijk in Nederland op summere wijze aan buurtbeheer werd gegeven, gaat over beheer van woningen en/of (delen van) de woonomgeving. Een en ander staat overigens nog in de kinderschoenen in Nederland (4).

Echter, daar waar de pcg-gedachte (koppeling van de 3 w's) is geïntroduceerd is er met betrekking tot de invulling van buurtbeheer een wezenlijk nieuw en uiterst belangrijk element toegevoegd: nl. de moge-

lijkheid om werklozen uit de wijk een functie te laten vervullen bij het vormgeven van buurtbeheer, en op die manier aan werk te helpen. De buurt-onderhoudsploegen (omgevingsvaklieden) zijn als een eerste aanzet al eerder in dit artikel genoemd. Voor een nadere uitwerking van buurtbeheer in het kader van p.c.g. volsta ik met een verwijzing naar de bijdrage uit Almelo elders in dit nummer, waarin uitgebreid wordt ingegaan op de voordelen en mogelijkheden van buurtbeheer. Maar ook bv. in Enschede zijn in dit opzicht vergevorderde plannen.

Voorlopig kan gekonkludeerd worden, dat het pcg-beleid dat een integrale aanpak van problemen voorstaat zeer goede mogelijkheden biedt om te komen tot vormen van buurtbeheer door bewoners.

Werkwijze m.b.t. genoemde instrumenten

Het L.S.A. wil met betrekking tot de onder a t/m i genoemde instrumenten de volgende werkwijze volgen:

per onderdeel zullen de praktijkervaringen, die in een of meerdere pc-gebieden worden opgedaan nauwkeurig in beeld gebracht worden: hoe is e.e.a. georganiseerd, wat zijn de effecten, hoe staat e.e.a. in verhouding tot de pcg-doelstellingen, wat zijn de kosten ed.

Naar aanleiding van het materiaal, dat dit onderzoek rond een zo'n instrument oplevert, wordt een studiedag georganiseerd voor betrokkenen en belangstellenden. Het resultaat van een dergelijke studiedag vormt tesamen met het materiaal voor het onderzoek de basis voor een brochure, die over het betreffende instrument zal worden uitgegeven.

Zo zal er op den duur een brochure-reeks verschijnen, die met elkaar samenhangend het instrumentarium beschrijven, dat kan worden ingezet voor een effectief achterstandsgebieden-beleid, en dat is gebaseerd op de ervaringen, die zijn opgedaan in het probleem-cumulatie-gebieden beleid.

Dorine Winkels
mei 1987

(1) Minderhedennota, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Den Haag, september 1983

(2) Notitie Buitenkans, (o.a.) gepubliceerd in Mededelingen Opbouwwerk, september 1984

(3) Projectvoorstel Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden, april 1987

(4) Uitspraak is gebaseerd op de eerste resultaten van een onderzoek over dit onderwerp, die de St. Planwinkel Delft verricht in opdracht van de Rijks Planologische Dienst. ■